

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 2019

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 2019

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΓΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

2019

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ * ΕΤΟΣ Θ

ΡΕΘΥΜΝΟΝ

Εικόνα στό Γραφείο του Ἐπισκόπου
στό Μητροπολιτικό Μέγαρο
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου.
Ἔργο του ἁγιογράφου Σπυρίδωνος Καλαϊτζαντωνάκη.

Ὁ Πνεύματι Ἁγίῳ συνημμένος,
ἄναρχε Λόγε καί Υἱέ,
ὁ πάντων ὁρατῶν καί ἀοράτων
συμπαντουργός
καί συνδημιουργός,
τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ
εὐλόγησον,
φυλάττων ἐν εἰρήνῃ
τῶν Ὁρθοδόξων τὰ πλήθη,
πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου,
καί πάντων τῶν Ἁγίων σου.

Δοξαστικόν Ἰδιόμελον τῶν Στιχηρῶν
τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἰνδίκτου

Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης
ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

«Εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς μία ἀφορμὴ καὶ μία θεία δωρεὰ διὰ νὰ ἐπαναπροσδιορίσωμεν τὴν σχέσιν μας μὲ τὸν χρόνον καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ ἀπελευθερωθῶμεν ἀπὸ τὰ δεσμὰ του· νὰ συνειδητοποιήσωμεν τι ἐπράξαμεν, τὰς δικαιοσύνας καὶ τὰς ἀδικίας μας ἐπὶ τῆς γῆς».

Οἰκουμενικός Πατριάρχης
κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

«Μεγάλην ὄντως ἐν Κυρίῳ καύχησιν ἔχει πάντοτε ὁ πανίερος Οἰκουμενικός Θρόνος διὰ τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κρήτης, ἡ ὁποία προΐσταται καὶ πρωτοπορεῖ διαρκῶς εἰς ἔργα ἀγαθὰ καὶ κοινωφελῆ, «εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Εφεσ. δ', 12). Ταῦτα πράττουσα, ἀκολουθεῖ πιστῶς τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν πρῶτον Ἐπίσκοπον αὐτῆς, τὸν συναπόστολόν του Τίτον, «ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ» (Τίτ. γ', 8).»

Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ,
Ἱερός Ναός Ἁγίου Τίτου Ἡρακλείου, 18 Ἰουνίου 2016.

Ἡ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

(Ἀπόσπασμα)

Περὶ ἐλευθερίας καὶ εὐθύνης

1. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἐν ἐκ τῶν ὑψίστων δώρων τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. «Ὁ πλάσας ἀπ' ἀρχῆς τὸν ἄνθρωπον ἐλεύθερον ἀφήκε καὶ αὐτεξούσιον, νόμῳ τῷ τῆς ἐντολῆς μόνον κρατούμενον» (Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος

ΙΔ', *Περί φιλοπτωχίας*, 25. PG 35, 892A). Ἡ ἐλευθερία καθιστᾷ μὲν τὸν ἄνθρωπον ἰκανὸν νὰ προοδεύῃ πρὸς τὴν πνευματικὴν τελειότητα, ἀλλὰ, συγχρόνως, ἐμπερικλείει τὸν κίνδυνον τῆς παρακοῆς, τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτονομίσεως καί, δι' αὐτῆς, τῆς πτώσεως, ἐξ οὗ καί αἱ τραγικαὶ συνέπειαι τοῦ κακοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.

2. Συνέπεια τοῦ κακοῦ τούτου εἶναι αἱ ἐπικρατοῦσαι σήμερον ἐν τῇ ζωῇ ἀτέλεια καὶ ἐλλείψεις, ὡς ἡ ἔκκοσμίκευσις, ἡ βία, ἡ ἔκλυσις τῶν ἠθῶν, τὰ παρατηρούμενα νοσηρὰ φαινόμενα τῆς λήψης ἑξαρτησιογόνων οὐσιῶν καὶ τῆς ὑποταγῆς εἰς ἄλλους ἔθισμούς, ἰδιά δε εἰς μερίδα τῆς συγχρόνου νεότητος, ὁ φυλετισμός, οἱ ἐξοπλισμοί, οἱ πόλεμοι καὶ τὰ τούτων ἀπότοκα κοινωνικά κακά, ἡ καταπίεσις κοινωνικῶν ομάδων, θρησκευτικῶν κοινοτήτων καὶ λαῶν ὀλοκλήρων, ἡ κοινωνικὴ ἀνισότης, ὁ περιορισμός τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἰς τὸν χώρον τῆς ἐλευθερίας τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς θρησκευτικῆς εἰδικώτερον ἐλευθερίας, ἡ παραπληροφόρησις καὶ ἡ χειραγωγίσις τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ οἰκονομικὴ ἀθλιότης, ἡ ἄνισος κατανομή ἢ καὶ ἡ παντελῆς στέρησις τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων πρὸς τὸ ζῆν ἀγαθῶν, ἡ πείνα τῶν ὑποσιτιζομένων

ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, αἱ βίαιαι μετακινήσεις πληθυσμῶν καὶ ἡ ἀθέμιτος διακίνησις ἀνθρώπων, τὸ προσφυγικὸν χάος, ἡ καταστροφὴ τοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἀνεξέλεγκτος χρήσις τῆς γενετικῆς βιοτεχνολογίας καὶ βιοϊατρικῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀρχήν, τὴν διάρκειαν καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πάντα ταῦτα ὑφαίνουν τὸ ἀπέραντον ἄγχος τῆς ἀγωνιώδους συγχρόνου ἀνθρωπότητος.

3. Ἐναντι τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀποδυνάμωσιν τῆς θεωρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, καθῆκον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι, ὅπως προβάλλῃ σήμερον, διὰ τοῦ κηρύγματος, τῆς θεολογίας, τῆς λατρείας καὶ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου της, τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. «*Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος...* Ἴνα τι γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως;» (Α' Κορ. ι', 23-24 καὶ ι', 29). Ἐλευθερία ἄνευ εὐθύνης καὶ ἀγάπης ὀδηγεῖ τελικῶς εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Μητροπολίτης Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου Εὐγένιος

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΣ

Πρὸς
τὸν Ἱερό Κλῆρο,
τὶς Μοναστικὲς ἀδελφότητες
καὶ τὸν εὐσεβῆ λαό
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης
καὶ Αὐλοποτάμου.

Ἀγαπητά μου παιδιά, μέλη τοῦ πληρώματος
τῆς Τοπικῆς μας Ἐκκλησίας,

Στὴν καλὴ ἀπαρχὴ τοῦ νέου σωτηρίου
ἔτους 2019, εὐχομαι μὲ πολλή πατρικὴ ἀγάπη
σέ ὅλους νά τό διέλθομε μὲ ὑγεία καὶ πνευ-
ματικὴ εὐφροσύνη, «ἐξαγοραζόμενοι τὸν
καιρόν» (Ἐφεσ. ε' 16), «τὸ ἀγαθὸν διώκοντες
καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας» (πρβλ. Α'

Θεσ. ε' 15). Ἀλήθεια, αὐτό πρέπει νά εἶναι, ὅπως ἀναφέρει ὁ παῦλειος λόγος, τό μέλημά μας, ἡ ἐπιδίωξή μας καθημερινά, νά ἐργαζόμαστε καί νά πράττομε τό ἀγαθό στό στενό καί τό εὐρύ κοινωνικό μας περιβάλλον. Γιατί ἔτσι μόνο τελικά ἀλλάζει ὁ κόσμος καί αὐτή εἶναι ἡ ὄντως ἐπανάσταση, πού μᾶς ἀποστασιοποιεῖ ἀπό τό νά ζοῦμε βλέποντας διαρκῶς μπροστά μας ἐφιάλτες καί κατασκευάζοντας ἐχθρούς. Καί ἀντί νά ἀναζητοῦμε τούς «βαρβάρους» ἐντός μας, τούς περιμένομε συχνά μάταια στά τείχη. Καί ὅταν δέν ἔλθουν, ἐπαναλαμβάνομε τό τοῦ ποιητῆ· «Καί τώρα τί θά γένουμε χωρίς βαρβάρους».

Δέν ξέρω ἄν ἔχω ἄδικο, ἀλλά σκέφτομαι συχνά πυκνά πῶς ὁ Χριστός δέν μᾶς εἶπε πρῶτα νά διορθώσομε τόν κόσμο καί μετά τόν ἑαυτό μας, ἀλλά νά ξεκινήσομε ἀπό τό δεύτερο, μήπως καί κάποτε διορθωθεῖ ὁ πρῶτος. Ὁ Χριστός μας ἀκόμη, σκέφτομαι, μᾶς ἔδωσε τήν καινή ἐντολή τῆς ἀγάπης καί μᾶς εἶπε ὅτι ἀπό αὐτό θά γνωρίζομαστε ὡς ἀληθινοί μαθητές Του. Μᾶς εἶπε νά μὴν κρι-

νομε γιά νά μὴν κριθοῦμε, νά ἔχομε στίς λαμπάδες μας διαρκῶς τό ἔλαιον τῶν φρονίμων παρθένων, νά συγχωροῦμε, ἄν θέλομε νά συγχωρηθοῦμε, νά Τόν ἀναζητοῦμε μέσα μας καί στά μάτια τῶν ἐλαχίστων ἀδελφῶν Του καί ἀδελφῶν μας καί νά μὴν Τόν φανταζόμαστε ὅπως ἐμεῖς θά Τόν θέλαμε, ἀλλά ὅπως πραγματικά εἶναι.

Ἀπό τά μαθητικά μου χρόνια, σᾶς ἐξομολογοῦμαι, ἀκολουθῶ ἢ μέ ἀκολουθεῖ, δέν ἔχει καί τόση σημασία, ἐκείνη ἢ ὑπέροχη φράση τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, πού ἐμφανίζει τόν Χριστό νά αὐτοσυστήνεται στόν καθένα μας προσωπικά, μιλώντας σέ δεύτερο πρόσωπο· *«Ἐγὼ πατήρ, ἐγὼ ἀδελφός, ἐγὼ Νυμφίος, ἐγὼ οἰκία, ἐγὼ τροφεύς, ἐγὼ ἱμάτιον, ἐγὼ ρίζα, ἐγὼ θεμέλιος. Πᾶν ὅπερ ἄν θέλῃς ἐγώ. Μηδενὸς ἐν χρεῖα καταστής. Ἐγὼ δουλεύσω. Ἦλθον γὰρ διακονῆσαι, οὐ διακονηθῆναι. Ἐγὼ καὶ φίλος καὶ ξένος καὶ κεφαλὴ καὶ ἀδελφὸς καὶ μήτηρ. Πάντα ἐγώ· μόνον οἰκείως ἔχε πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ πένης διὰ σέ, καὶ ἀλήτης διὰ σέ, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ σέ, ἐπὶ*

τάφου **διὰ σέ**, ἄνω ὑπὲρ σοῦ ἐντυγχάνω τῷ Πατρί, κάτω ὑπὲρ σοῦ πρεσβευτῆς παραγέγονα παρὰ τοῦ Πατρός. Πάντα μοι σὺ καὶ ἀδελφός καὶ συγκληρονόμος καὶ φίλος καὶ μέλος. **Τί πλέον θέλεις; τί τόν φιλοῦντα ἀποστρέφῃ; τί τῷ κόσμῳ κάμνεις;**».

Ἀλήθεια, τί ἔχομε νά ἀπαντήσομε σ' αὐτήν τήν ἐρώτηση καί πόσο ἀναπολόγητοι θά εἴμαστε τελικά, ἂν ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μας παρέλθει καί δέν νοιώσομε αὐτήν τήν οικειότητα καί αὐτήν τήν προσωπική μας σχέση μέ τό Λυτρωτῆ μας, αὐτό τό «οἰκείως» καί αὐτό τό «**διὰ σέ**», πού γράφτηκε γιά τόν καθένα ἀπό ἐμᾶς. Εὐχή καί προσευχή μου πατρική γιά ὅλους εἶναι νά γίνει πραγματικότητα στή ζωή μας αὐτή ἡ ἀγαπητική σχέση πού ἀπαιτεῖ ὡς βασική προϋπόθεση τήν συνεργία μας. Ἄν δέν καταλάβομε πώς μᾶς συνδέει μαζί Του αὐτή ἡ σχέση, πολύ ἀπλᾶ κινδυνεύομε νά παραμείνομε ἄ-σχετοι. Μή γένοιτο! Μᾶς ἀγαπᾶ τόσο, πού θυσιάστηκε γιά μᾶς. Καί Τόν ἀγαποῦμε τόσο, ὥστε εἴμαστε ἔτοιμοι νά θυσιαστοῦμε γιά Ἐκεῖνον,

ὅπως ἔκαναν διαχρονικά οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες, οἱ Ὅσιοι, οἱ Νεομάρτυρες τῆς Πίστεώς μας.

Τό ἐφετεινὸ μας Ἡμερολόγιο ἀφιερώνεται, κατά τὰ καθιερωμένα τὰ τελευταῖα χρόνια στή Μητρόπολή μας, σέ ἕναν ἀκόμη Ἅγιο βγαλμένο ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς εὐγονης κρητικῆς Ἐκκλησίας, πού μαρτύρησε στό Ρέθυμνο κατά τό ἔτος 1700 μ.Χ., τόν Ἅγιο Νεομάρτυρα Ματθαῖο, τόν ἀπὸ τό Γερακάρι τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου τοῦ νομοῦ Ρεθύμνης, σέ ἕναν Ἅγιο, τόν ὁποῖο ἡ ἀγάπη του στόν Χριστό τόν ὀδήγησε στό μαρτύριο. Ὅλοι ἐσεῖς οἱ φιλάγιοι ἀναγνώστες τοῦ Ἡμερολογίου μας θά ἔχετε τή δυνατότητα νά πληροφορηθεῖτε γιά τόν Ἅγιο αὐτό, γιά τή ζωή καί τήν πορεία του, γιά τό μαρτύριο καί τή μαρτυρία του, καί νά δοξάσετε τόν Θεό πού μᾶς χάρισε ἕναν ἀκόμη πρεσβευτῆ κοντά Του γιά τήν σωτηρία μας καί γιά τήν Ἐκκλησία πού τόν γέννησε καί τόν ἀναγέννησε.

Ἐπιθυμῶ νά εὐχαριστήσω μέ πολλή εὐγνωμοσύνη ὅσους συνεργάστηκαν καί κοπίασαν πολύ γιά νά ἐτοιμασθεῖ τό ἐφετεινὸ

αυτό Ἡμερολόγιο, τόν Ἐλλογιμώτατο κ. Ἐμμανουήλ Δουνδουλάκη, Καθηγητή τῆς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης, γιά τό προλογικό του ἀγιολογικό σημεῖωμα, τόν Θεολόγο Καθηγητή κ. Θεόδωρο Ρηγινιώτη, πού μέ ἔνθεο ζήλο συνέλεξε ὅλα τά στοιχεῖα πού διασώθηκαν καί κατέγραψε τό συναξάρι τοῦ Ἁγίου, τόν ἐγγύτατο συνεργάτη μας Παν. Ἀρχιμ. Ρωμανό Ἀναστασιάδη, πού ἐπιμελεῖται συνολικά τήν ἔκδοση, καί τόν Θεολόγο καί Γραμματέα τοῦ Ο.Δ.Μ.Π. νομοῦ Ρεθύμνης κ. Ἐμμανουήλ Γοργοπάτη πού φροντίζει γιά τήν ἐπικαιροποίηση τῶν διοικητικῶν στοιχείων τῆς Μητροπόλεως μας πού συμπεριλαμβάνονται. Εὐχαριστῶ καί ὄλους τούς καλούς ἀγιογράφους πού μᾶς παρεχώρησαν τά ἔργα τους γιά τόν Ἅγιο, προκειμένου νά δημοσιευθοῦν ἐδῶ.

Ἐπιθυμῶ τέλος νά εὐχαριστήσω τά ἐξαιρετικά παιδιά πού συναποτελοῦν τήν ομάδα τοῦ «ΣΥΝΠΟΛΙΣ» γιά τήν ἀπόφασή τους νά τιμοῦν τόν Ἅγιο καί νά τόν ἔχουν προ-

στάτη καί ὀδηγό στίς δραστηριότητες τοῦ συλλόγου τους.

Εὐχομαι ὁ Τρισάγιος Θεός, μέ τίς πρεσβείες τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Ματθαίου, «τοῦ ἐκ Γερακαρίου καταγομένου καί ἐν Ρεθύμνῃ μαρτυρήσαντος», τοῦ Ἁγίου πού ἀγάπησε τόν Χριστό καί ἀγαπήθηκε ἀπό τόν Χριστό, νά εὐλογεῖ πλούσια τόν ἀμητό τῆς ζωῆς μας, νά μᾶς χαρίζει ἀνασασμούς αἰωνιότηας, νά μᾶς προσθέτει πίστη, ἐλπίδα καί ἀγάπη πρὸς Ἐκεῖνον, γιά νά δεχόμαστε τήν Ἀγάπη Του καί νά τή σκορπίζομε ἀφειδώλευτα κατά τήν Ἐντολή Του.

Σᾶς ἀσπάζομαι μέ βαθεῖα τιμή καί πολλή πατρική στοργή.

Ὁ Ἐπίσκοπος καί Πατέρας σας
† Ὁ Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου Εὐγένιος

Εικ. 1

ΟΙ ΕΞ ΑΡΝΗΣΙ ΧΡΙΣΤΩΝ ΑΓΙΟΙ
ΚΑΙ Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ
ΜΑΤΘΑΙΟΣ Ο ΕΚ ΓΕΡΑΚΑΡΙΟΥ
ΚΑΤΑΓΟΜΕΝΟΣ ΚΑΙ
ΕΝ ΡΕΘΥΜΝΗ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΣ

*Έμμανουήλ Κ. Δουνδουλάκης
Μόνιμος Έπίκουρος Καθηγητής
Πατριαρχικής Ανώτατης Εκκλησιαστικής
Ακαδημίας Κρήτης*

Ἡ μετάνοια, ὡς μέσο ἀποκατάστασης, μεταξύ ἄλλων, τῆς σχέσης μας μέ τό Θεό καί τό συνάνθρωπο, ἀπαντᾶται στήν Ἁγία Γραφή, διακηρύσσεται ἀπό τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, προβάλλεται στήν Ἀσκητική Γραμματεία καί πιστοποιεῖται μέ τήν Ἁγιολογική μας παράδοση.

Ἡ ἄρνηση τοῦ Χριστοῦ, μέ χαρακτηριστικό παράδειγμα ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου μετά τή σύλληψη τοῦ Κυρίου καί πρῖν ἀπό τή σταυρική θυσία Του, ἐπαναλαμβάνεται ἀπό μία ὀρισμένη κατηγορία Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, γνωστούς ὡς «*ἀρνησίχριστους*». Ἐνδεικτικά μνημονεύουμε ἀπό τήν κατηγορία αὐτή τούς ὀσιομάρτυρες Εὐθύμιο, Ἰγνάτιο, Ἀκάκιο, κ.ἄ.

Οἱ συγκεκριμένοι μάρτυρες παρατηροῦνται κυρίως κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας καί ὑπῆρξαν χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι σέ κάποια φάση τῆς ζωῆς τους ἀρνήθηκαν τό Χριστό, τή χριστιανική πίστη, καί ἔγιναν μουσουλμάνοι. Κυρίως ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως, ἀλλά καί ἡ θεοσημία¹, τούς ὤθησε νά μετανιώσουν γιά τήν πράξη τους, γιά τήν ἐξωμοσία, καί νά θελήσουν νά

μαρτυρήσουν γιά τήν «ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ».

Ἡ προσέλευση στό μαρτύριο ἀπαιτοῦσε προετοιμασία ἀπό μέρος τοῦ ἀρνησίχριστου, ἡ ὁποία, στίς περισσότερες τῶν περιπτώσεων, λάμβανε χώρα στό Ἅγιον Ὅρος, ὑπό τήν καθοδήγηση τοῦ «ἀλείπτη», πού τόν προετοίμαζε πνευματικά, μέ νουθεσίες καί συμμετοχή στά Θεῖα Μυστήρια, γιά τό ἐπικείμενο μαρτύριο στόν τόπο πού ἐκεῖνος ἀρνήθηκε τό Χριστό.

Ὁ ἅγιος νεομάρτυρας Ματθαῖος, ὁ ἐκ Γερακαρίου Ἀμαρίου καταγόμενος καί ἐν Ρεθύμνη μαρτυρήσας, περί τό 1700 μ.Χ., ἀνῆκε στήν κατηγορία τῶν «ἀρνησίχριστων». Ἡ πληροφορία αὐτή μᾶς παρέχεται ἀπό *Ἐγγραφα τοῦ Ἱεροδικείου Ρεθύμνης*, τή βασική πηγή πληροφοριῶν περί τοῦ Νεομάρτυρος, ὅπου σημειώνεται γι' αὐτόν ἀπό τή σύζυγό του Ἄϊσέ: «*Πρό ενός ἔτους, ἐνώπιον τοῦ ὑψηλοῦ ἱεροδικαστηρίου, ἠξιώθη νά δεχθῆ τήν θρησκεία τοῦ Ἰσλάμ ὁ ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Γερακάρι τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου ὁ Μαθιός, υἱός τοῦ παπᾶ Γεώργη, μέ τόν*

---

¹ Χαρακτηριστικό εἶναι τό περιστατικό τοῦ ἀνώνυμου Νεομάρτυρος, ἐξ ἀρνησίχριστων, κληρικοῦ, ἀπό χωριό τῆς Μεσαράς. Βλ. Χρ. Παπαδάκης (Ἀρχιμ.), *Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγαρηνῶν. Βίος - Ἀκολουθία*, ἔκδ. ΠΣΑΙΦ, χ.τ., 2004, σσ. 29-30.

ὁποῖον συνεζεύχθην.»² Ἡ ἐξωμοσία τοῦ Νεομάρτυρος ἀναφέρεται ἢ ὑποδηλώνεται τόσο στήν Ἀγιολογική περί αὐτοῦ παράδοση, ὅσο καί στήν Ὑμνογραφία του, ὅπως καταγράφεται στό *Κρητικόν Πανάγιον*³, ἀλλά καί στήν *Κρητική Παρακλητική*⁴.

Στήν περίπτωση τοῦ Νεομάρτυρος Ματθαίου, προηγεῖται τό «μαρτύριο τῆς συνειδήσεως», ἓνας ἰδιότυπος «κρυπτοχριστιανισμός» (σφράγιση σώματος μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, προσευχή, ἴσως καί νηστεία), πρὶν ἐπέλθει τό «μαρτύριο τοῦ αἵματος», ὅταν τόν κατέδωσε ἡ τουρκάλα σύζυγός του στόν Ἱεροδίκη.

---

² *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου Ρεθύμνης, 17ος-18ος αἰώνας*, ἐπιμ. Γ.Ζ. Παπιομύτογλου, ἔκδ. ΔΚΒΡ, Ρέθυμνο 1995, σ. 117.

³ *Κρητικόν Πανάγιον ἦτοι Ἀκολουθία πάντων τῶν ἐν Κρήτῃ Ἁγίων*, τ. Γ', ἔκδ. ΙΕΣΕΚ, Ἡράκλειον Κρήτης 2001, σ. 234, 236, 237, 242.

⁴ Χρ. Παπαδάκης (Ἀρχιμ.), *Κρητική Παρακλητική ἤγουν Παρακλητικοὶ Κανόνες εἰς Ἁγίους, ... τῆς Κρήτης*, τ. Β', ἔκδ. ΙΜΜΒ, Ἁγιον Ὀρος χ.χ., σ. 99, 100, 101, 103, 107.

Ἡ ἀπό μέρους τοῦ ἐξωμότη Ματθαίου ὁμολογία τοῦ Χριστοῦ καί τῆς χριστιανικῆς του ταυτότητας, στόν τόπο ἄρνησης τοῦ Κυρίου, δηλαδή στό Ρέθυμνο, ὀδήγησε στή μαρτυρική τελείωσή του, στήν ἔνταξή του στή χορεία τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐφόσον, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου: «οἱ ἄρνηθέντες τόν Χριστόν, εἶτα δέ πάλιν ὁμολογήσαντες Αὐτόν καί διά τήν ὁμολογίαν ταύτην βασιανισθέντες καί ἀποθανόντες, γίνονται ἅγιοι.»⁵

Ἡ ἐξωμοσία, τό «μαρτύριο τῆς συνειδήσεως» καί ἀκολούθως τό «μαρτύριο τοῦ αἵματος» τοῦ Νεομάρτυρος Ματθαίου ἔρχονται νά δώσουν ἓνα σαφές μήνυμα στό σύγχρονο ἄνθρωπο πού εἶναι ἐπιρρεπής στίς κάθε μορφῆς πτώσεις, καταλαμβάνεται ἀπό ἀελπισία γιά τήν ἀπώλεια καί εἶναι δυσκίνητος ὡς πρός τήν ἐπιστροφή, τή μετάνοια καί τήν ἐπανασύνδεσή του μέ τό Θεό καί τούς

---

⁵ Ἄλ. Κορακίδης, *Μαρτύριο καί Ἀγιότητα. Ἡ Ἀγιολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τεύχ. Β', ἔκδ. Ν. Παναγόπουλος, Ἀθήνα 2008, σ. 137.

άνθρώπους. Έρχονται νά μᾶς ὑπενθυμίσουν ἀφενός ὅτι ὁ Θεός «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α΄ Τιμ. 2, 4) καί ἀφετέρου ὅτι ἡ σωτηρία, ἡ Ἁγιότητα, προϋποθέτει καί τή δική μας συνέργεια -συγκατάβαση (Α΄ Κορ. 15, 10) στό προσκλητήριό Του. Προϋποθέτει ἐπίσης τή μετάνοιά μας, ὄχι διότι ὀδηγοῦμαστε σέ μεταμέλεια ἀπό ἐνοχές, ἀλλά διότι εἴμαστε «δέσμιοι» τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας Του (Ρωμ. 8, 35-37).

Εικ. 3

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ Ο ΕΚ ΓΕΡΑΚΑΡΙΟΥ, Ο ΕΝ ΡΕΘΥΜΝΗΙ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΣ

Θεόδωρος Ι. Ρηγινώτης,
Θεολόγος

Ο χριστιανισμός είναι Έκκλησία μαρτύρων και δέν υπάρχει εποχή χωρίς μάρτυρες, διότι ό Έχθρός του ανθρώπου (ό διάβολος) δέν παύει στιγμή νά πιέζει τούς φίλους του άληθινού Θεού, τούς υιούς του φωτός, ν' άρνηθουν τήν πίστη τους και νά πέσουν στά νύχια του. Τό τέλος του 19ου αιώνα και ό 20ός αιώνας λαμπρύνονται μέ τό αίμα εκατομμυρίων μαρτύρων, άρχίζοντας από τούς 222 Κινέζους άγίους νεομάρτυρες του Πεκίνου (Ιούνιος 1900) και συνυπολογίζοντας τά πλήθη τών Έλλήνων όρθοδόξων πού βασα-

νίστηκαν και θανατώθηκαν ποικιλοτρόπως (άλλα δέν τούρκεψαν) στον Πόντο, την Καππαδοκία και τά μικρασιατικά παράλια, τίς εκατοντάδες χιλιάδες Σέρβους πού κατεσφάγησαν από τούς Ουστάσι κατά τό Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (άλλα δέν έκλατινίστηκαν) και τούς αναρίθμητους όρθοδόξους μάρτυρες πού θυσιάστηκαν ως χριστιανοί στά διάφορα άθειστικά καθεστώτα, όπω Γής, καθώς και στά φασιστικά καθεστώτα και τίς κατεχόμενες από τούς ναζί χώρες (όπως οί άγιοι όρθόδοξοι μάρτυρες τών Παρισίων, 20 Ίουλίου, ό άγιος Γρηγόριος Περάντζε του Άουσιβις, 6 Δεκεμβρίου, ό άγιος Άλέξανδρος Σμορέλ -13 Ίουλίου- στη ναζιστική Γερμανία κ.ά.).

Ο 21ος αιώνας εξάλλου είναι ήδη αιώνας πολλών μαρτύρων, πού σφαγιάζονται, άλλα δέν άρνούνται τό Χριστό, στην Άσία (ιδίως στη Συρία) και την Άφρική (Β. Άφρική, Νιγηρία, Κένυα κ.ά.) κάτω από τή σπάθη του τζιχαντισμοϋ. Οί μάρτυρες αυτοί είναι είτε όρθόδοξοι, είτε Κόπτες και Σύριοι «άντιχαλ-

κηδόνιοι» χριστιανοί (δηλ. άπόγονοι τών άρχαίων μονοφυσιτών, πού έχουν σχηματίσει στην Αίγυπτο, τή Συρία κ.ά. συμπαγείς χριστιανικές κοινότητες εκατομμυρίων χριστιανών ήδη από τον 5ο αιώνα μ.Χ.), είτε άλλοι, ενώ υπάρχουν και μεμονωμένα μαρτύρια, όπως του ίεραποστόλου π. Δανιήλ Συσόφ στη Μόσχα στις 19 Νοεμβρίου 2009.

Πόσοι από όλους αυτούς είναι άγιοι, ό Θεός τό ξέρει. Όρισμένοι ήδη έχουν έπισημανθει από τήν Άγία μας Έκκλησία και ή αγιότητά τους έχει διακηρυχθει.

Άλλα και στις δικές μας «ειρηνικές» κοινωνίες, καθημερινά ζούμε τό «μαρτύριο τής συνειδήσεως»: τούς χριστιανούς, όταν όντως προσπαθοϋν νά εφαρμόσουν τήν έντολή του Χριστοϋ, δέν τούς καίνε ζωντανούς, δέν τούς άποκεφαλίζουν, άκόμη δέν τούς άπολύουν από τήν εργασία τους (σέ δυτικές χώρες παρατηρείται και αυτό), άλλα τούς ύποτιμοϋν, τούς χλευάζουν, τούς εκβιάζουν ψυχικά, τούς θέτουν στό περιθώριο ως «ιδιόρρυθμοι», αντί νά τούς ύψώσουν ως

παραδείγματα πρὸς μίμησιν γιὰ νὰ πάψει ἡ κοινωμία ὄλων τῶν χωρῶν νὰ μετατρέπεται ὀλοένα καὶ περισσότερο σέ κόλαση. Ποιοὶ τὰ πράττουν αὐτά; Οἱ πολλοί, εἴτε ἐπιθετικοὶ ἀθεϊστὲς, εἴτε ἐπίσης «χριστιανοί», ἀλλὰ ὑποκριτὲς – «χριστιανοί», ἐπαναπαυμένοι στὴν ψευδαίσθηση ὅτι οἱ ἴδιοι εἶναι δίκαιοι καὶ πῶς, ὅποιος λαμβάνει σοβαρὰ ὑπόψιν τὴν ἐντολή γιὰ ἀγάπη στοὺς ἐχθρούς καὶ ὅποιος νηστεύει, ἐξομολογεῖται, ἐκκλησιάζεται, δὲν κλέβει, δὲν μοιχεύει, δὲν ἐξαπατᾷ κ.τ.λ., εἶναι ἀκατάλληλος γιὰ τὴν ἐκτίμησή τους.

Ἔτσι εἶναι, ἀδελφοί μου χριστιανοί. Ὅπως ἐπισημαίνει ἓνας σύγχρονος ὀρθόδοξος ἱερέας: «Κάθε ἅγιος, ὅταν εἶναι ζωντανός, βρίσκεται πάντα ἐπι-κηρυγμένος, διότι ὡς ἀληθινός καὶ τίμιος εἶναι πάντα ἀπρόβλεπτος καὶ μία ὠρολογιακὴ βόμβα γιὰ τὰ ἀνθρώπινα στεγανά καθεστῶτα (βλ. ἅγιο Ἀθανάσιο, ἅγιο Νεκτάριο, ἅγιο Γαβριήλ ἐκ Γεωργίας κ.ἄ.). Μετὰ θάνατον ὁμως καθίσταται ἐξ ἀντιθέτου ἀνα-κηρυγμένος, ἀφοῦ ὡς νεκρός εἶναι ἀκίνδυνος καὶ ἀσφαλὴς γιὰ τὴν ψευτιά αὐτοῦ τοῦ

κόσμου. Κάθε Χριστιανός λοιπόν, ὡς μιμητὴς τοῦ ἴδιου τοῦ ἀντιλεγόμενου Χριστοῦ (Λουκ. β' 34), πρέπει πάντα νὰ εἶναι καὶ ἐτοῦτος ἀντιλεγόμενος, μὴ προσδιορίσιμος σέ ἀνθρώπινα καλοῦπια, κατηγορίες καὶ ὁμοιομορφίες, καὶ νὰ μὴν τὸν συλλαμβάνει κανένας πουθενά, ὡς ἀεικίνητο μέσα στὴν θεϊκὴ ἀπέραντη ἀλήθεια, πράγμα τὸ ὁποῖο θὰ τὸν καθιστᾷ πάντα ἀπρόβλεπτο καὶ ἐπικίνδυνο, λαμβάνοντας μοιραίως τὸν δρόμο τῆς ἀπόρριψης καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας» (π. Διονύσιος Ταμπάκης, ἄρθρο «Μπήκες στὰ συρταράκια σου;», στό διαδίκτυο).

Τὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου Μαθαίου στό Ρέθυμνο

Ἡ ὀθωμανικὴ κατάκτηση τῆς Κρήτης ἄρχισε ἀπὸ τὰ Χανιά τὸ 1645, ἐνῶ τὸ Ρέθυμνο ἔπεσε ἓνα χρόνο ἀργότερα. Ὁ ἅγιος νεομάρτυς Μαθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου ἔζησε κατὰ τὸν πρῶτο αἰῶνα τῆς Τουρκοκρατίας στό νησί, περίοδο βίας καὶ τρομοκρατίας, κατὰ τὴν

όποια παρατηρούμε στην Κρήτη ευρύτατο κύμα εξισλαμισμών (συχνά φαινομενικών) λόγω των αφόρητων συνθηκών ζωής των χριστιανών.

Ο άγιος, αν και γιός ιερέα –του παπᾶ Γεώργη από τό Γερακάρη– έγινε μουσουλμάνος και νυμφεύθηκε τήν Άϊσέ, κόρη του μουσουλμάνου κασάμππαση, δηλ. του «πρώτου των κρεοπωλών» του Ρεθύμνου. Ζούσε στο τουρκοκρατούμενο Ρέθυμνο (περιορισμένο τότε στη σημερινή Παλαιά Πόλη) και συγκεκριμένα στη συνοικία Γιαλί, ή οποία συμπίπτει με τή δική μας οδό Άρκαδίου. Όμως ή σύζυγός του τόν έβλεπε κάθε πρωί και βράδυ νά κάνει τό σταυρό του. Άρχικά τής είπε πώς έπρόκειτο για κατάλοιπο τής προηγούμενης ζωής του, πού του είχε γίνει συνήθεια· στην έπιμονή της όμως, παραδέχτηκε ότι ήταν χριστιανός.

Έκείνη τότε τόν πρόδωσε, καταδίδοντάς τον στις όθωμανικές αρχές ως έξωμότη από τό Ίσλάμ. Ο άγιος κλήθηκε και παρουσιάστηκε ενώπιον του καθή (ή, όπως λέμε στα

έλληνικά, του ιεροδίκη), του δικαστικού λειτουργού τής Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, πού έκδικάζε τις ύποθέσεις με βάση τόν μουσουλμανικό θρησκευτικό νόμο (τόν, κατά τούς μουσουλμάνους, «ιερό νόμο»). Έκει, παρά τή βεβαιότητα τής θανατικής του καταδίκης, όμολόγησε τήν πίστη του και μάλιστα κατ' επανάληψιν, δηλώνοντας: «Εγώ Χριστιανός έγεννήθηκα και Χριστιανός θ' αποθάνω». Ο ιεροδίκης τόν καταδίκασε σε αποκεφαλισμό.

Η καταδίκη του αγίου συνέβη τήν 1η Μαρτίου του έτους 1112 τής μουσουλμανικής χρονολόγησης (έτος Εγίρας) και τό έγκλημά του έθεωρείτο ή έξωμοσία από τό Ίσλάμ, ότι δηλαδή, ενώ ήταν μουσουλμάνος, έγινε χριστιανός. Κατά τόν μουσουλμανικό θρησκευτικό νόμο, ή έξωμοσία από τό Ίσλάμ προς όποιαδήποτε θρησκεία τιμωρείται με θάνατο (βλ. σειρά άρθρων στην ένότητα «Άποστασία» στον ιστότοπο «Greek Murtadeen: Έλληνες αποστάτες από τό Ίσλάμ», <https://greekmurtadeen.wordpress.com/>).

Εικ. 4

Γιά τή συνέχεια δέν ὑπάρχει καμία καταγεγραμμένη πληροφορία. Φαίνεται ὅμως ὅτι, μετά τήν ἐκτέλεσή του, κάποιοι συγχωριανοί του Γερακαριανοί (ἴσως μάλιστα συγγενεῖς του ἢ ἐνδεχομένως καί ὁ ἱερέας πατέρας του) πῆραν τό ἱερό λειψανό του καί τό ἐνταφίασαν στήν πλαγιά τοῦ ὄρους Κέντρος (εἰκ. 4), νότια του χωριοῦ, σέ τοποθεσία πού ἔμεινε γνωστή μέ τό τοπωνύμιο «στοῦ Μαθιοῦ τό μνήμα» ἢ «στοῦ Μαθιουλῆ τό μνήμα» καί «στοῦ Μαθιουλᾶκη τό μνήμα» (Μαθίός, Μαθιουλῆς καί Μαθιουλᾶκης εἶναι ὑποκοριστικά τοῦ ὀνόματος Ματθαῖος). Μάλιστα, σέ κάποια ἀπόσταση ὑψηλότερα, βρίσκεται τοποθεσία μέ τό ὄνομα «τοῦ Παπα-

Εικ. 3

Εικ. 5

διάς τό μνημα», όπου εικάζεται από τόν τοπικό πληθυσμό ότι ετάφη –υπό άγνωστες συνθήκες– ή μητέρα του.

Οί ταφές αυτές έγιναν σ' εκείνη τήν όρεινή περιοχή πιθανόν για τόν φόβο τών Όθωμανών, ίσως δέ ή έκταση εκείνη ανήκε στην οικογένεια του άγιου. Άν όλη ή βουνοπλαγιά ήταν ήδη άρπαγμένη από «Τούρκους» (δηλ. μουσουλμάνους), ίσως τά συγκεκριμένα σημεία παραχωρήθηκαν από συγγενείς του κρυπτοχριστιανούς, πού πιθανόν φύλασαν τίς δύο ταφές μυστικές για χρόνια από τούς ύποτιθέμενους όμοθρήσκους τους. Όλα αυτά βεβαίως δέν ύπερβαίνουν τό επίπεδο τής εικάσας.

Σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες ήλικιωμένων Γερακαριανών, ό συγκεκριμένος τάφος ύπήρχε μέχρι τά μέσα τής δεκαετίας του 1990 (έγκαταλελειμμένος όμως από αιώνες και άνερευνητος για ιερά λείψανα – τά όποια ίσως είχαν άνακομισθεϊ ήδη από τήν έποχή τής Τουρκοκρατίας και δέν γνωρίζουμε τήν τύχη τους), όποτε μία άνεπιτυχής προσπάθεια

διάνοιξης άμαξιτου δρόμου στην περιοχή έπέφερε τήν καταστροφή του. Σήμερα, δυστυχώς, μόνο σωριασμένες πέτρες και βράχια στην κατηφορική πλαγιά μās έπιτρέπουν νά ύποθέσουμε τήν ακριβή θέση του.

Τό Γερακάρι ή ό Γερακάρης, τό χωριό του άγιου, πού ανήκει στην παλαιά έπαρχία και τό σημερινό δήμο Άμαρίου, χτισμένο στό όρος Κέντρος και σε ύψόμετρο 680 μ., είναι ένα από τά ψηλότερα χωριά τής Κρήτης, μέ ιστορικές ρίζες στή βυζαντινή έποχή, όπως μαρτυρεί και τό όνομά του (γερακάρης = εκπαιδευτής κυνηγετικών γερακιών). Αναφέρεται ήδη στίς καταγραφές του 16ου αιώνα (άπό τόν Φραντζέσκο Μπαρότσι και τόν Καστροφύλακα). Στο βιβλίο *Τό Όθωμανικό Κτηματολόγιο του Ρεθύμνου*, σελ. 445-446, καταγράφονται, τό 1670, 83 χριστιανικές ιδιοκτησίες γης (μεταξύ αυτών δύο εκκλησιαστικές) και 10 «τουρκικές» (μουσουλμανικές). Πόσοι από αυτούς πιθανόν ήταν κρυπτοχριστιανοί, δέν μπορούμε νά γνωρίζουμε. Στην αϊγυπτιακή άπογραφή του 1834 άνα-

φέρεται μέ 20 χριστιανικές καί 20 μουσουλμανικές οίκογένειες (περισσότερα βλ. στό βιβλίο τοῦ Στέργιου Γ. Σπανάκη, *Πόλεις καί χωριά τῆς Κρήτης στό πέρασμα τῶν αἰώνων*, Ἡράκλειο 1991, τόμ. 1, σελ. 210-220).

Τό χωριό εἶναι γνωστό γιά τά περιφημα κεράσια του, τά ἄνυδρα κηπευτικά τοῦ ὄροπεδίου «Γιοῦς Κάμπος» (πιθανόν «τῆς Ἡοῦς ὁ Κάμπος», δηλ. τῆς αὐγῆς), ἀλλά καί γιά τήν ἱστορία του, ἰδιαίτερα τήν ἐνεργό συμμετοχή του στοὺς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ μας, τόσο κατά τήν Τουρκοκρατία ὅσο καί κατά τήν περίοδο τῆς ναζιστικῆς Κατοχῆς. Μαζί μέ ἄλλα ἐπτά μαρτυρικά χωριά τοῦ Κέντρου (τά χωριά Βρύσες, Γουργοῦθοι, Καρδάκι, Σμιλές, Δρυγιές, Ἄνω Μέρος καί Κρύα Βρύση) καταστράφηκε ὀλοσχερῶς ἀπό τοὺς ναζί στίς 22 Αὐγούστου 1944, ἡμέρα, κατά τήν ὅποια τελεῖται ἐκεῖ τιμητική ἐπετειακή ἐκδήλωση.

***

Τό ἔγγραφο τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης κατά τῆς ζωῆς τοῦ ἀγίου δημοσιεύεται, μέ αὐξοῖνα ἀριθμό 122, στίς σελίδες 117-118 τοῦ βιβλίου *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου Ρεθύμνης, 17ος-18ος αἰώνας. Οἱ μεταφράσεις τοῦ “Βήματος” Ρεθύμνης*, πού ἐκδόθηκε ἀπό τή Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου τό 1995 μέ ἐπιμέλεια τοῦ τότε διευθυντή της Γιάννη Ζ. Παπιομόττολου.

Ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΑΝΑΦΟΡΑ

1 Μαρτίου 1112 (1700).

*Ἀναφορά Ἀϊσές θυγατρὸς
τοῦ Ἀβδουλλάχ πρώτου τῶν κρεσπολῶν
(κασάμπαση)
κατοίκου τῆς πόλεως Ρεθύμνης
τῆς συνοικίας Γιαλί.*

*Ἡ ταπεινὴ ἀναφορά μου εἶνε ἡ ἐξῆς: «Πρὸ
ἐνός ἔτους, ἐνώπιον τοῦ ὑψηλοῦ ἱεροδικαστηρίου, ἠξιώθη νά δεχθῆ τήν θρησκείαν τοῦ
Ἰσλάμ ὁ ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Γερακάρι*

τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου ὁ Μαθιός, υἱός τοῦ πατᾶ Γεώργη, μέ τόν ὁποῖον συνεζεύχθη. Ἀπό καιροῦ παρετήρουν μερικὰς συνηθείας του ἀντικειμένας εἰς τήν θρησκείαν τοῦ Ἰσλάμ, ἀλλά δέν ἀπέδωκα σημασίαν. Πρό ὀλίγου ὁμως χρόνου τόν εἶδα νά κάνη τόν σταυρόν του. Τόν παρηκολούθησα ὀλίγες ἡμέρες καί τόν ἔβλεπα μέ τά μάτια μου, νά κάνη τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κάθε πρωῒ καί κάθε βράδῳ. Μιά μέρα ἀπεφάσισα νά τόν ἐρωτήσω. Καί εἰς ἀπάντησιν μοῦ λέγει: “Εγώ ἐγεννήθηκα Χριστιανός καί ἔχω συνηθίσει νά κάνω τόν σταυρόν μου τό πρωῒ καί τό βράδῳ”.

Τόν ἐρωτῶ πάλιν: “Τώρα εἶσαι Χριστιανός ἤ Μουσουλμάνος;”.

Χωρίς νά διστάσῃ καθόλου μοῦ ἀπήντησεν: “Εγώ Χριστιανός ἐγεννήθηκα καί Χριστιανός θ’ ἀποθάνω”.

Τοῦ εἶπα ὅτι θά τό φανερῶ εἰς τόν πατέρα μου, αὐτός δέ ἀνοιξε τήν πόρτα, ἐβγήκε, τήν ἔκλεισε μέ θυμόν καί ἔφυγε. Τό φανερώων ἐνώπιον τοῦ Ἱεροδικείου καί ζητῶ νά ἐφαρμοσθῇ ὁ θρησκευτικός νόμος.

Ὁ Ἱεροδίκης Χατζῆ Ἀλή Ἐφέντης ζητῶ τήν προσαγωγήν του.

Τόν προσήγαγεν ὁ κλητήρ τοῦ Ἱεροδικείου. Ἐρωτηθεὶς ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Νόμου καί τῶν κατωτέρω ὑπογεγραμμένων μαρτύρων ἀπήντησε χωρίς νά διστάσῃ: «Εγώ Χριστιανός ἐγεννήθηκα καί Χριστιανός θ’ ἀποθάνω».

Τό εἶπε κατ’ ἐπανάληψιν. Μετά τήν ὁμολογίαν του ἐπώπιον τοῦ Ἱεροδικείου καί τῶν μαρτύρων πρέπει ν’ ἀποκεφαλισθῇ, κατὰ τόν Ἱερόν Νόμον. Ἀλλά, συμφώνως πρὸς τήν γνωμοδότησιν τοῦ μεγάλου Ἱεροδιδασκάλου Ἰμάμη Ἀζάμ, δέον νά ἐπαναληφθῇ πρὸς αὐτόν ἢ ἐρώτησις ἂν μετανοῇ καί ἂν δέχεται τήν θρησκείαν τοῦ Ἰσλάμ ἢ ἂν προτιμᾷ ν’ ἀποθάνῃ.

Τόν ἐρωτῶ πάλιν. Καί μέ βραχνήν καί σιγανήν φωνήν ἀπαντᾷ: «Εγώ Χριστιανός ἐγεννήθηκα καί Χριστιανός θ’ ἀποθάνω».

Οὕτω ἀπελογήθη. Ἐπειδὴ μετὰ τήν ὁμολογίαν του ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Δικαστηρίου καί ἐνώπιον τῶν μαρτύρων ἐπιβάλλεται ν’ ἀποκεφαλισθῇ.

Ἀποφασίζω
Νά κοπῆ (Ἀποκεφαλισθῆ)

Οἱ Μάρτυρες

Μεχμέτ τοῦ Ἀλλή, ὑποδηματοποιός –

Χατζῆ Ἀλλή τοῦ Σαπρῆ, κουρεύς –

Χατή Χασάν Χαλήλ τοῦ Βελῆ –

Ἰβραῖμ Σατήρ τοῦ Μεχμέτ

Ὁ Ἱεροδίκης

ΧΑΤΖΗ ΑΛΗ ΕΦΕΝΤΗΣ

Ἐδῶ ἀξιίζει νά αναφέρουμε ὅτι στό ἐν λόγω βιβλίο περιλαμβάνονται καί ἄλλοι πνευματικοί θησαυροί, ὅπως ἡ ἀναφορά σέ τουλάχιστον ἓνα ἀκόμη νεομάρτυρα, ὀνόματι Ἰωάννης, κρυπτοχριστιανό ἀπό τό χωριό Ἄκτοῦντα τῆς ἐπαρχίας Ἁγίου Βασιλείου, ἀπό ἐξιλαμισθεῖσα οἰκογένεια (κρυπτοχριστιανῶν;), ὁ ὁποῖος ἀποκαλύφθηκε καί θανατώθηκε ὡς ἐξωμότης ἀπό τό Ἰσλάμ. Εἶχε μάλιστα δωρίσει τήν περιουσία του στήν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ, τήν ὁποία διεκδίκησε ἀπό τόν διαχειριστή τῆς ἐκκλησίας ὁ ἀδελφός τοῦ νεομάρτυρα Μεχμέτ Μουσαδάκις

τοῦ Ἀλλή καί, μὴ ὑπάρχοντος ἐγγράφου δωρεᾶς ἢ μαρτύρων, τήν ἐκέρδισε (σελ. 268-269, ἔγγραφο ὑπ' ἀρ. 299). Τό ἔγγραφο, πού ἀφορᾶ στήν κυριότητα τῆς περιουσίας, φέρεי χρονολογία 14 Μαΐου ἔτος Ἐγίρας 1156, δηλ. 1743 μ.Χ. Ἀγνοοῦμε ὅμως πότε θανατώθηκε ὁ νεομάρτυρας Ἰωάννης.

Ἡ δημοσίευση καί ἡ ἀνακάλυψη τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης

Ἡ δημοσίευση τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ τεκμηρίου –τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης κατά τοῦ ἁγίου Ματθαίου– ἔχει τή δική της ἐνδιαφέρουσα ἱστορία.

«Ἀπό τόν Μάρτιο τοῦ 1931 ὡς τόν Φεβρουάριο τοῦ 1933 ἡ ἐφημερίδα «ΒΗΜΑ» Ρεθύμνης δημοσιεύει, σέ καθημερινή βάση, ἔγγραφα πού προέρχονται ἀπό τό ἀρχεῖο τοῦ Ἱεροδικείου Ρεθύμνης... Συνολικά δημοσιεύθηκαν 382 μεταφράσεις, οἱ ὁποῖες... καλύπτουν τό δεύτερο μισό τοῦ 17ου αἰώνα καί ὀλόκληρο τόν 18ο αἰώνα... Τήν ιδέα γιά τή μετάφραση

Εικ. 6. Τοιχογραφία με τόν ἅγιο Ματθαίο
στό παρεκκλήσι του Ἐπισκοπείου Ρεθύμνου

καί δημοσίευση τῶν ἐγγράφων εἶχε, προφανῶς, ὁ διευθυντής καί ἐκδότης τῆς ἔφημερίδας Λυκοῦργος Καφφάτος, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἀντιλήφθηκε τὴν ἀξία τοῦ ἀρχείου καί τὴ σημασία τῆς μετάφρασης του στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα» (ἀπὸ τὴν εἰσαγωγή τοῦ βιβλίου Ἐγγραφα Ἱεροδικείου..., σελ. 14-15).

Ὅπως ἀναφέρθηκε σέ σημείωμα τῆς ἔφημερίδας, «τό *“Βῆμα”*... κατόρθωσε κατόπιν πολλῶν καί ἐπιπόνων ἐρευνῶν καί ἀναζητήσεων νά εὔρη τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἱεροδικείου Ρεθύμνης – τῶν Καδῆδων – χρονολογούμενα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων». Στὰ σχετικὰ σημειώματα δέν δόθηκαν περισσότερες διευκρινίσεις γιὰ τὸν τρόπο, μέ τὸν ὁποῖο περιῆλθε στή διάθεση τῆς ἔφημερίδας τὸ σύνολο ἢ μέρος τοῦ ἀρχείου τοῦ Ἱεροδικείου Ρεθύμνης (ὁ.π., σελ. 15-16).

Ἡ ἔφημερίδα ἐπίσης δέν ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ μεταφραστή. «Τὴν πληροφορία γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ μεταφραστὴς διέσωσε ὁ ἀείμνηστος Μιχ. Μ. Παπαδάκις, ὅπως τοῦ

τὴν μετέφερε ὁ ἐκδότης τοῦ *“Βῆματος”* Λυκ. Καφφάτος. Πρόκειται γιὰ τὸν Τουρκοκρητικὸ, ρεθεμνιώτικη καταγωγῆς, Ἐσάτ Σιδεράκη, ὁ ὁποῖος γιὰ τὴν ἀγάπη μιᾶς χριστιανῆς κρητικοπούλας καί προκειμένου νά ἀλληλογραφῆσει μαζί της ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ὅπου βρισκόταν, ἔμαθε νά γράφει καί νά διαβάζει ἑλληνικά. Στὴ συνέχεια, γιὰ νά μπορέσει νά τὴν παντρευτεῖ, βαφτίστηκε καί πῆρε τὸ ὄνομα Γεώργιος. Ἐζήσε στό *Ῥέθυμνο* κατὰ τὴ δεκαετία 1925-1935» (ὁ.π., σελ. 17).

Τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1931, στή στήλη ὅπου δημοσιεύονταν οἱ μεταφράσεις, τὸ *Βῆμα* δημοσίευσε τὴ μετάφραση τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης κατὰ τοῦ ἀγίου Ματθαίου. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Γερακαριανὸς ἐρευνητὴς Σπύρος Μαρνιέρος, ὁ Λυκοῦργος Καφφάτος «ἐπιφύλαξε τὴν πιο περίοπτη θέση τῆς ἔφημερίδας του... καί ἐπέλεξε τὴν πιο μεγάλη ὥρα τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὴ μέρα τῶν Χριστουγέννων!... Ὁ διακεκριμένος καί πνευματώδης δημοσιογράφος ἔκανε ἄριστα τὴ δουλειά του. Βέβαιος ὅτι ἀποκαλύπτεται ἕνας

ἄγνωστος μάρτυς τῆς πίστεως”. Εἶναι καί ἡ συγκλονιστικότερη εἶδηση πού ἔδωσε ποτέ τό “ΒΗΜΑ” ἢ ἄλλη ἐφημερίδα τοῦ Ρεθέμνου ἀπό τήν περίοδο τῆς πρώιμης τουρκοκρατίας, σχετικὰ μέ ἀποφάσεις ἱεροδικαστηρίων» (Σπύρος Ἄπ. Μαρνιέρος, «ΕΝΑΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΜΑΡΤΥΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ», *Κρητολογικά Γράμματα* 7/8 (1993), σελ. 3).

Τό συγκεκριμένο δημοσίευμα τοῦ *Βήματος*, πρὶν ἀκόμη τήν συγκεντρωτική ἔκδοση τοῦ συνόλου τῶν μεταφράσεων, ἀνακαλύφθηκε ἀπό τόν Σπύρο Μαρνιέρο, ὅταν, συνοδευόμενος ἀπό τόν κ. Γιάννη Παπιομύτογλου, πραγματοποίησε σειρά ἐπισκέψεων στό Ἱστορικό Ἀρχεῖο Κρήτης, στά Χανιά, ὅπου μελέτησε τό προσωπικό ἀρχεῖο τοῦ Γερακαριανοῦ φιλολόγου καί γυμνασιάρχῃ Ἐμμανουήλ Γενεράλι (1860-1943). Ὁ Γενεράλις εἶχε φυλάξει τό φύλλο τῆς ἐφημερίδας στό ἀρχεῖο του μέ τή σημείωση, στό περιθώριο τῆς ἐφημερίδας, «ΕΞΩΜΟΣΙΣ ΓΕΡΑΚΑΡΙΑΝΩΝ – ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ– 1696» (ὁ.π., σελ. 4).

Ἡ ἀνακάλυψη αὐτή συγκλόνισε τό Σπ. Μαρνιέρο, ὁ ὁποῖος, ὄχι μόνο συνέταξε τό ἀνωτέρω ἄρθρο, τό ὁποῖο δημοσίευσε στά *Κρητολογικά Γράμματα*, ἀλλά καί ἐπιδόθηκε μέ ζῆλο στήν προσπάθεια γιά τήν ἀνάδειξη τοῦ νεομάρτυρα, τή γνωστοποίηση τοῦ μαρτυρίου του στοὺς Ρεθεμνιώτες, ἀλλά καί τήν ἐπίσημη διακήρυξη τῆς ἀγιότητάς του ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅπως ἀρμόζει (βλ. Γιάννη Παπιομύτογλου, «Σπύρος Μαρνιέρος», στό ἱστολόγιο *Rethymniates/Ρεθυμιάτης*, 23 Ἰανουαρίου 2017).

Ὁ πατέρας καί τό ἐπώνυμο τοῦ ἁγίου Ματθαίου

Στό βιβλίον *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου...*, σελ. 108-109, ἐμφανίζεται ἕνας Γερακαριανός παπᾶ Γεώργης τοῦ Γιάννη καί ἕνας Μαθιός τοῦ Γεώργη, οἱ ὁποῖοι, μαζί μέ τόν ὁμοχώριό τους Τζανῆ τοῦ Κωσταντῆ καί τρεῖς κατοίκους τοῦ χωριοῦ Παντάνασσα, ἀνακάλυψαν ἕνα δολοφονημένο χριστιανό (ἔγγραφο ὑπ’ ἀρ.

112 μέ χρονολογία 1 Ὀκτωβρίου ἔτος Ἐγίρας 1111, δηλ. 1699 – ἀκριβῶς ἕξι μῆνες πρὶν τὸ μαρτύριο τοῦ ἀγίου!). Δυστυχῶς δὲν γνωρίζουμε τὴν ἐξέλιξη αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης.

Οἱ συγκεκριμένοι παπᾶ Γεώργης καὶ Μαθίος τοῦ Γεώργη ἀσφαλῶς εἶναι ὁ πατέρας τοῦ ἀγίου Ματθαίου καὶ κάποιος συγγενῆς του, ὄχι ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος (πού τότε ἐθεωρεῖτο «Τοῦρκος»). Σὲ ἔγγραφο τοῦ Σεπτεμβρίου 1700 κατονομάζονται ἄλλοι δύο Γερακαριανοὶ ἱερεῖς (ὁ.π. σελ. 123), ὁ παπᾶ Βασίλης Πολίτης (πιθανῶς ἤδη κεκοιμημένος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη) καὶ ὁ ἐγγονός του παπᾶ Μανούσος. Βλέπουμε λοιπὸν νὰ συνυπάρχουν στὸ Γερακάρι δύο ἱερεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας φαίνεται νὰ εἶναι ὁ πατέρας τοῦ ἀγίου.

Στὸ μνημειῶδες ἔργο *Τὸ Ὄθωμανικὸ Κτηματολόγιο τοῦ Ρεθύμνου*, σελ. 445-447, ἀναφέρονται ἐπίσης δύο Γερακαριανοὶ ἱερεῖς, ὁ ἕνας ἐκ τῶν ὁποίων ὀνομάζεται παπᾶ Γιώργης Γριπιώτης (Para Yorgi Gripyoti, σελ. 446, ὄνομα ὑπ' ἀρ. 24 – ἡ ἑλληνικὴ ὀρθογραφία εἶναι ἀβέβαιη, τὸ πιθανότερο Γρυπιώτης,

ὅπως σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδας), ἐνῶ ὁ ἄλλος παπᾶ Μανώλης Φωτεινιώτης (para Manoli Fotinoti, ὑπ' ἀρ. 1). Δεδομένου ὅτι ἡ συγκεκριμένη καταγραφή προέρχεται ἀπὸ τὸ 1670 (βλ. σελ. 20), εἶναι πολὺ πιθανόν νὰ πρόκειται γιὰ τὸν πατέρα τοῦ ἀγίου Ματθαίου. Σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσι διαβάζουμε καὶ τὸ οἰκογενειακὸ του ἐπώνυμο – ὅμως, ἐλλεῖψει ἄλλων στοιχείων, τίποτε δὲν εἶναι σίγουρο. Τὸ συγκεκριμένο ἐπώνυμο φαίνεται νὰ ἔχει ἐκλείψει ἀπὸ τὴν περιοχὴ, ἀκόμη καὶ ὡς ἀνάμνηση· αὐτὸ δὲν εἶναι παράξενο, ἐφόσον παρατηρεῖται σὲ πάρα πολλὰ ἐπώνυμα ποὺ ἐντοπίζονται σὲ πλεῖστα κρητικὰ χωριά, ὄχι μόνο στὸ *Ὄθωμανικὸ Κτηματολόγιο*, ἀλλὰ καὶ στὸν *Κώδικα τῶν Θυσιῶν*, πού ἀφορᾷ στὴν περίοδο τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, δηλ. πολὺ πιὸ πρόσφατα.

Ἡ τιμὴ τοῦ ἀγίου νεομάρτυρος Ματθαίου στὴν ἐποχὴ μας

Ἀπὸ τὴν ἐνορία Γερακαρίου ὀρίστηκε ὡς ἡμέρα μνήμης τοῦ ἀγίου Ματθαίου ἡ 18η

Αυγούστου, αντί τῆς 1ης Μαρτίου (ἡμέρας τοῦ μαρτυρίου του), λόγω τῆς παρουσίας πολλῶν Γερακαριανῶν τῆς διασποράς στὸ χωριό κατὰ τοὺς θερινούς μῆνες, πράγμα πού ἐπιτρέπει τόν ἑορτασμό του μέ περισσότερη λαμπρότητα.

Στὸ *Τυπικόν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας* (τό ὁποῖο δημοσιεύεται καί στὸ διαδίκτυο, στήν ἴστοσελίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, <http://www.ec-patr.org/gr/tyricon/>), ὁ ἅγιος ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν ἑορταζομένων ἁγίων τῆς 18ης Αὐγούστου («*Τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Ματθαίου, τοῦ ἐκ Γερακαρίου*»). Ὁμοίως καί στὸ *Μικρόν Τυπικόν κατὰ τό Τυπικόν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας* τῶν ἐκδόσεων Παναγόπουλος («*Ματθαίου νεομάρτυρος, 1697*»). Στὰ *Δίπτυχα* τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τό παρόν δέν τόν συναντοῦμε. Ἀπομένει νά ἔλθει ἡ ὥρα τοῦ Θεοῦ γιὰ νά ὑποβληθεῖ ὁ σχετικός φάκελος στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, προκειμένου νά γίνει ὅ,τι ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἀγιοκατάταξη τοῦ ἁγίου Ματθαίου

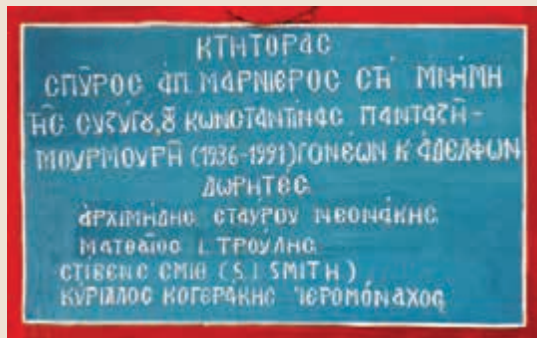
καί τὴν ἀναγραφή του στοὺς ἀγιολογικούς καταλόγους τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀσματική ἀκολουθία πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου συντάχθηκε τό ἔτος 2000 ἀπὸ τόν τότε ἱερομόναχο π. Κύριλλο Κογεράκη, νῦν Μητροπολίτη Ρόδου μέ πλούσιο ὑμνογραφικὸ ἔργο, καί περιελήφθη στὸ λειτουργικὸ βιβλίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης *Κρητικόν Πανάγιον, ἤτοι Ἀκολουθίαί Πάντων τῶν ἐν Κρήτῃ Ἁγίων*, Ἐκδοσις Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, Ἡράκλειο 2001, τ. Γ', σελ. 233-244. Σέ ὑποσημείωση τῆς σελ. 233 ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἀκολουθία ἐποιήθη «*προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ, αἰτήσσει δέ τοῦ κ. Σπυρίδωνος Μαρνιέρου... καί δημοσιεύεται τό πρῶτον ἐνταῦθα*». Ἡ ἀκολουθία δημοσιεύεται ἐπίσης στήν ἴστοσελίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου (imga.gr) στήν ἐνότητα «*Τοπικὴ Ἀγιολογία*».

Παρακλητικὸς κανόνας πρὸς τόν ἅγιο Ματθαῖο (σύνθεση τοῦ Μεγάλου Ὑμνογρά-

Εικ. 7

Εικ. 8

φου τής τών Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας δρος Χαραλάμπους Μπούσια) περιλαμβάνεται στό βιβλίο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου π. Χρυσοστόμου Παπαδάκη *Κρητική Παρακλητική, ἤγουν Παρακλητικοί Κανόνες εἰς Ἁγίους, Σεπτὰς Εἰκόνας καί Ἱερά Προσκυνήματα τῆς Κρήτης*, τ. Β', ἔκδ. Ἱεράς Μεγίστης Μονῆς Βατοπεδίου, Ἁγιον Ὄρος χ.χ., σελ. 98-108, κατονομάζεται δέ ὁ ἅγιος καί στό ἀπολυτικό τῆς Συνάξεως πάντων τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακιῶν διαλαμψάντων ἁγίων μεταξύ τῶν λοιπῶν ἁγίων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως.

Στό Γερακάρι, μέ δωρεά γῆς καί δαπάνη τοῦ Σπ. Μαρνιέρου, ἀνηγέρθη ναῦδριο πρὸς τιμὴν τοῦ ἕξ ἀπὸ τό χωριό, πρὸς ἀνατολάς (εἰκ. 7), στό δρόμο πού ὀδηγεῖ στά χωριά Καρδάκι, Βρύσες, Δρυγιές κ.λ.π., λίγο πρὶν τῇ διασταύρωσιν πρὸς τὸν ἀκατοίκητο σήμερα οἰκισμό Γουργοῦθοι. Ὁ ναός, ὁ ὁποῖος ἁγιογραφήθηκε ἀπὸ τὸν ἁγιογράφο ἱερέα π. Σπυρίδωνα Παπαϊωάννου μέ δωρεές διαφόρων Γερακαριανῶν καί φίλων τοῦ Γερα-

καρίου, δέν οικοδομήθηκε «στοῦ Μαθιοῦ τό μνήμα», ὅπως γράφουν κάποιοι, ἀλλά σέ τοποθεσία ἐπιλεγμένη ἔτσι, ὥστε νά ἔχει ὀρατότητα πρὸς τόν τόπο τῆς ταφῆς τοῦ ἁγίου, πού βρίσκεται ἀπέναντι, στή βουνοπλαγιά (εἰκ. 5, σελ. 36-37).

Στόν δυτικό τοῖχο τοῦ ναοῦ ὑπάρχει κτητορική ἐπιγραφή (εἰκ. 8), πού ἀναφέρει:

ΚΤΗΤΟΡΑΣ
ΣΠΥΡΟΣ ΑΠ. ΜΑΡΝΙΕΡΟΣ
ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΖΗ-
ΜΟΥΡΜΟΥΡΗ (1936-1991)
ΓΟΝΕΩΝ Κ' ΑΔΕΛΦΩΝ
ΔΩΡΗΤΕΣ
ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥ ΝΕΟΝΑΚΗΣ
ΜΑΤΘΑΙΟΣ Ι. ΤΡΟΥΛΗΣ
ΣΤΙΒΕΝΣ ΣΜΙΘ (S. J. SMITH)
ΚΥΡΙΑΛΟΣ ΚΟΓΕΡΑΚΗΣ
ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

Κατά τήν ἀνεξιχνίαστη βουλή τοῦ Κυρίου, ὁ Σπ. Μαρνιέρος ἐκοιμήθη τίς παραμονές τῶν προγραμματισμένων ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ καί κηδεύθηκε στίς 17 Αὐγούστου 2001. Ἔτσι, τήν προγραμματισμένη ἡμερομηνία (18 Αὐγούστου 2001) πραγματοποιήθηκαν τά θυρανοίξια (τελετουργικό ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ γιά τόν πρῶτο ἑσπερινό καί τή θεία λειτουργία), ἐνῶ τά ἐγκαίνια ἀναβλήθηκαν καί τελέστηκαν λίγο ἀργότερα.

Κατ' ἔτος ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου πανηγυρίζεται στό ναό του μέ ἑσπερινό καί θεία λειτουργία (συνήθως ἀρχιερατική), μέ τή συμμετοχή κλήρου καί λαοῦ ὄχι μόνο ἀπό τήν τοπική κοινωρία, ἀλλά καί ἀπό τήν εὐρύτερη περιοχή (εἰκ. 14-15, σελ. 84-85, εἰκ. 20, σελ. 117).

Ἐξάλλου, ἀπό τό 2016 ἡ μνήμη του τιμᾶται πανηγυρικά μέ ἑσπερινό καί θεία λειτουργία στόν ἱερό ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου «Κυρίας τῶν Ἀγγέλων», στήν Παλαιά Πόλη τοῦ Ρεθύμνου, ὅπου καί ἔζησε ὁ ἅγιος. Ἀπό τό ἴδιο ἔτος, ὁ «Σύλλογος Ἐνεργῶν Πολιτῶν Ρεθύμνου ΣΥΝΠΟΛΙΣ» τόν ἀνακή-

ρυξε προστάτη ἅγιό του καί συμμετέχει μέ ἐπισημότητα στόν ἑορτασμό τῆς μνήμης του.

Τό Μάιο τοῦ 2018 ὁ «Λαογραφικός Ὀμιλος Τζανιδάκη» μετέφερε μιὰ εἰκόνα τοῦ ἁγίου στήν Αὐστραλία καί τήν πρόσφερε στήν «Παγκρήτιο Ἐνωση Μεμβούρνης», παρουσιάζοντας καί τά γεγονότα τοῦ μαρτυρίου του, ἐνῶ συμμετεῖχε ἐπίσημα καί στόν ἑορτασμό τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου στό Ρέθυμνο στίς 18 Αὐγούστου 2018 (εἰκ. 1, σελ. 20, εἰκ. 19, σελ. 114).

Ἱερές εἰκόνες τοῦ ἁγίου Ματθαίου

Στό ναό τοῦ ἁγίου Ματθαίου βρίσκονται δύο φορητές εἰκόνες του, ὑπογεγραμμένα ἔργα τοῦ π. Σπ. Παπαϊωάννου: στό προσκυνητάρι καί στό τέμπλο. Ὁ ἅγιος εἰκονίζεται νέος, ἀγένειος, μέ μόλις φυόμενο μύστακα (μουστάκι πού μόλις φυτρώνει), φορώντας παραδοσιακή κρητική ἐνδυμασία (*σκολινή*, δηλ. ἐπίσημη, «σαλβάρια») μέ «σταυρωτό» γιλέκο καί κρατώντας μέ τό δεξι χέρι σταυρό, σύμ-

βολο τοῦ μαρτυρίου του, ἐνῶ τό ἀριστερό του χέρι «ἀκραγγίζει» τό κάτω ἄκρο τοῦ σταυροῦ.

Στήν εἰκόνα τοῦ προσκυνηταρίου ὁ ἅγιος εἰκονίζεται μέχρι τό ὕψος τῆς ζώνης (εἰκ. 3, σελ. 28). Ἡ εἰκόνα φέρει τήν ἐπιγραφή «Ὁ ἅγιος νεομάρτυς Μαθίος ὁ ἐκ Γερακαρίου», χρονολογία 2001 καί τήν ἀφιερωματική ἐπιγραφή «*Δέησις Γεωργίας Γενεράλη εἰς μνήμην τοῦ Συζύγου τῆς Σάββα*». Στήν εἰκόνα τοῦ τέμπλου, μέ χρονολογία 2000, ὁ ἅγιος εἰκονίζεται ὀλόσωμος (εἰκ. 2, σελ. 27). Ἡ ἐπιγραφή μέ τό ὄνομά του εἶναι ἡ ἴδια μέ τήν προηγούμενη, μέ προσθήκη, χαμηλότερα (στό ὕψος τῶν γονάτων), τῆς πληροφορίας: «*Ἐμαρτύρησεν ἐν Ρεθύμνῃ – Ἔτει 1697*». Ἡ ἀφιερωματική ἐπιγραφή ἀναφέρει «*Δέησις οἰκογένειας Καλαϊτζάκη εἰς μνήμη Στυλιανοῦ κ' Ἐμμανουήλ, δημοσιογράφων*». Πρόκειται γιά τούς ἐκδότες τῆς τοπικῆς ἐφημερίδας τοῦ Ρεθύμνου *Κρητικὴ Ἐπιθεώρηση*. Φωτογραφία τῆς συγκεκριμένης εἰκόνας, χωρίς τήν ἀφίερωση, δημοσιεύεται καί στό *Κρη-*

Εικ. 9

τικόν Πανάγιον συνοδεύοντας τήν ασματική ακολουθία τοῦ ἁγίου.

Ὁ ἅγιος Ματθαῖος ἱστορεῖται ἐπίσης ὁλόσωμος σέ τοιχογραφία μικρῶν διαστάσεων σέ κολώνα στόν καθεδρικό ναό τοῦ Γερακαρίου, πού εἶναι ἀφιερωμένος στόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου (εἰκ. 9). Πρόκειται γιά ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Ἐμμ. Σηφάκη μέ χρονολογία 2001 (ἀνυπόγραφο ὡστόσο), ὁ ὁποῖος ἔχει φιλοτεχνήσει μερικές ἀκόμη ἀπό τίς ἀγιογραφίες τοῦ ναοῦ, ὁ μεγαλύτερος ὄγκος τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ ἔργο τοῦ μακαριστοῦ ἀγιογράφου Ν. Φιλιππάκη. Ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ματθαίου φέρει τήν ἐπιγραφή «Ὁ ἅγιος Μαθιός – Νεομάρτυς ἐκ Γερακαρίου» καί εἶναι φανερό ὅτι ἐντάσσεται σέ ἕνα εὐρύτερο σύνολο ἀπεικονίσεων νεομαρτύρων καί τοπικῶν ἁγίων στό συγκεκριμένο σημεῖο (κολῶνες τοῦ ναοῦ), στό ὁποῖο περιλαμβάνονται καί οἱ ἅγιοι νεοϊερομάρτυρες Ἰερόθεος καί Μεθόδιος, ἐπίσκοποι Λάμπης, καί ὁ ἅγιος νεομάρτυς Χρήστος ὁ Κηπουρός (ἐξ Ἀλβανίας). Ἡ μορφή καί ἡ στάση τοῦ ἁγίου Ματ-

θαίου είναι ίδια με αυτήν που βλέπουμε στις εικόνες του π. Σπ. Παπαϊωάννου, με μόνη διαφορά ότι τό μουστάκι του εμφανίζεται κάπως περισσότερο ανεπτυγμένο, πράγμα που φανερώνει ότι ο άγιος απεικονίζεται νέος μόνον, αλλά λίγο ώριμότερος σε ηλικία. Αφιερωματική έπιγραφή αναφέρει: «*Εἰς μνήμην Βενιζέλου Σιράγα – Ἡ σύζυγος καί τέκνα*».

Πολλά αντίγραφα μικρῶν διαστάσεων τῆς ἀρχικῆς φορητῆς εἰκόνας τοῦ ἁγίου εὐρίσκονται σέ σπίτια Γερακαριανῶν καί φίλων τοῦ Γερακαρίου, στούς ὁποίους διανεμήθηκαν κατά τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ του.

Ἄλλες γνωστές εἰκόνες του:

Ὁ ἅγιος ἰστορεῖται σέ τοιχογραφία στό παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τίτου καί Πάντων τῶν Ρεθυμνίων Ἁγίων, πού βρίσκεται ἐντός τοῦ Ἐπισκοπεῖου Ρεθύμνου καί ἔχει ἀγιογραφηθεῖ ἀπό τούς ἀγιογράφους π. Νικόλαο Ρουσάκη καί τόν υἱό του, ἐπίσης Νικόλαο (εἰκ. 6, σελ. 46-47). Ὁ ἅγιος ἀπεικονίζεται ὡς μέλος μιᾶς συντροφιᾶς ἁγίων διαφόρων ἐποχῶν, πού ἀποτελεῖται ἀπό τούς

ἁγίους Γεδεῶν τόν Καρακαλλινό, Ματθαῖο, Εὐγένιο, Μεθόδιο Νιβρύτου καί Ἰγνάτιο τόν Σιναῖτη. Ἀπό αὐτούς, ὁ ἅγιος Γεδεῶν εἶναι νέος ὅσοι μάρτυς (μοναχός καί μάρτυς) ἀπό τήν ἱερά μονή Καρακάλλου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πού μόνασε γιά ἕνα διάστημα στήν ἱερά μονή Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Μαργαριτῶν Μυλοποτάμου Ρεθύμνης, ὅπου καί ἰδιαίτερος ἐορτάζεται. Ὁ ἅγιος Εὐγένιος εἶναι ἀρχαῖος μάρτυς τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, τό ὄνομα τοῦ ὁποῖου φέρεται ὁ νῦν Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου, καί οἱ ὅσοι Μεθόδιος ὁ ἐν Νιβρύτῳ καί Ἰγνάτιος ὁ Σιναῖτης εἶναι Ρεθύμνιοι ἅγιοι ἀσκητές καί διδάσκαλοι τῆς ὀρθόδοξης πνευματικῆς (νηπτικῆς) ζωῆς.

Οἱ ἅγιοι ἀπεικονίζονται ὁλόσωμοι, μέ τά ὀνόματά τους νά ἀναγράφονται στά φωτοστέφανα. Τό φωτοστέφανο τοῦ ἁγίου Ματθαίου γράφει: «*Ὁ ἐν Ρεθύμνῃ μαρτυρήσας ἅγιος Ματθαῖος*». Ὁ ἅγιος ἀπεικονίζεται, ὅπως πάντα, μέ κρητική ἐνδυμασία, ὅμως μέ κάποιες ἰδιαιτερότητες: χωρίς κεφαλομάντηλο καί καπότο (σακάκι) καί μέ μικρό

Εικ. 10

νεανικό γένι στο πρόσωπο. Ἡ ἀφιέρωση τῆς εικόνας γράφει: «*Δέσις Οἴκ. Ἐμμανουήλ καὶ Δημητράς Στρατιδάκη εἰς μνήμην τοῦ υἱοῦ αὐτῶν Δημητρίου*».

Φορητὴ εἰκόνα τοῦ ἁγίου βρίσκεται στὸν κοιμητηριακὸ ναὸ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου στὸ χωριὸ Λευκόγεια τοῦ δήμου Ἁγίου Βασιλείου (εἰκ. 16, σελ. 91). Στὴν κάτω ἀριστερὴ γωνία ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν: «*Δέσις Ματθαίου καὶ Σωτηρούλας Μανωλιουδάκη καὶ τέκνων Νικολάου καὶ Ἰωάννου*» καί, ἀντὶ ὑπογραφῆς τοῦ ἁγιογράφου, τὰ ἀρχικὰ Ζ.Β. Ἡ εἰκόνα ἀκολουθεῖ τὸ πρότυπο τῆς τοιχογραφίας ἀπὸ τὸν καθεδρικό ναὸ τοῦ Γερακαρίου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου ἀναγράφεται ὁμοίως «*Ὁ ἅγιος Μαθιὸς – Νεομάρτυς ἐκ Γερακαρίου*».

Φορητὴ εἰκόνα τοῦ ἁγίου ἁγιογραφήθηκε ἐπίσης ἀπὸ τὸν ἁγιογράφο Ἀντώνιο Λίτινα (εἰκ. 10), ἡ ὁποία προσφέρεται κάθε χρόνο, ἀπὸ τὸ 2016, γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης του στὸν ἱερό ναὸ Κυρίας τῶν Ἀγγέλων. Ἐκεῖ ὁ ἅγιος ἀπεικονίζεται μέχρι τὰ γόνατα,

μέ μουστάκι κάπως περισσότερο ανεπτυγμένο, στριμμένο κατά τό κρητικό ύφος (μέ τίς ἄκρες πρός τά πάνω καί ὄχι πρός τά κάτω), καί κρατώντας σταυρό στό δεξί του χέρι (ὅπως σέ ὅλες τίς εἰκόνας του), ἀλλά μέ τό ἀριστερό χέρι σέ συμβολική κίνηση ἄρνησης τῶν δελεαστικῶν προτάσεων τοῦ πονηροῦ νά ἀνταλλάξει τήν εἰς Χριστόν πίστη του μέ τήν παράταση τῆς ἐπίγειας ζωῆς του. Ἡ κίνηση αὐτή εἶναι καθιερωμένη ἀπό τήν παράδοση τῆς ὀρθόδοξης ἀγιογραφίας στίς ἀπεικονίσεις ἀγίων μαρτύρων, ἀνδρῶν καί γυναικῶν. Ἡ ἐπιγραφή τῆς εἰκόνας ἀναφέρει: «Ὁ ἅγιος Ματθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου Ἀμαρίου καί ἐν Ρεθύμνη μαρτυρήσας ἐν ἔτει ,Αψ' (1700)». Ἡ εἰκόνα εἶναι ὑπογεγραμμένη καί μέ χρονολογία ,Βι' (2010). Εἶναι ἡ μόνη εἰκόνα, ὅπου ὁ ἅγιος εἰκονίζεται νά φέρει κρητικό μαχαίρι (*πασαλή*) περασμένο στό ζωνάρι του, μέ ἀσημένιο *φουκάρι* (θηκάρι) ἰδιαίτερα περίτεχνο (ἀσημομάχαιρο).

Σύμφωνα μέ τόν πατέρα τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς ἀγιογραφίας Φώτη Κόντογλου,

τά ὄπλα, πού εἰκονίζονται νά φέρουν οἱ στρατιωτικοί ἅγιοι (π.χ. ὁ ἅγιος Γεώργιος), συμβολίζουν τά πνευματικά ὄπλα τοῦ χριστιανοῦ, πού ἀναφέρει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Ἐφεσίους, κεφ. 6, στίχ. 10-20: «*τήν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ*», «*τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης*», «*τήν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος*» κ.τ.λ. (βλ. Φ. Κόντογλου, *Ἐκφρασεις τῆς Ὀρθοδόξου Εἰκονογραφίας*, τ. 1, σελ. 319-320).

Ὁ ἅγιος Ματθαῖος δέν ἦταν στρατιωτικός, ἀλλά τό μαχαίρι εἶναι βασικό ἐξάρτημα τῆς παραδοσιακῆς κρητικῆς ἐνδυμασίας. Βεβαίως ἐπί Τουρκοκρατίας ἀπαγορευόταν στούς χριστιανούς νά ὀπλοφοροῦν. Ὁ ἅγιος ἐθεωρεῖτο «Τοῦρκος», ἄρα θά τοῦ ἐπιτρεπόταν, ἀλλά ἐδῶ ἀγιογραφεῖται ὡς χριστιανός. Ἐπίσης, δέν γνωρίζουμε ἀν ὑπῆρχαν τέτοια μαχαίρια (ἢ καί τέτοια φορεσιά) τό 1700· ὅμως ἡ ὀρθόδοξη ἀγιογραφία εἶναι τέχνη συμβολική, ὄχι ρεαλιστική, ἐνδιαφέρεται δηλ. νά καταδείξει κάποια νοήματα καί λιγότερο νά ἀναπαραστήσει ἕνα πρόσωπο ἢ γεγονός ὅπως ἦταν στήν πραγμα-

τικότητα. Έτσι, τό μαχαίρι στή ζώνη τοῦ ἁγίου εἶναι δόκιμο.

Τρεῖς φορητές εἰκόνες τοῦ ἁγίου, μετρίου μεγέθους, χρονολογημένες καί ὑπογεγραμμένες, ἀγιογραφήθηκαν ἀπό τόν ἀγιογράφο Ἐμμανουήλ Ρουκούδη. Στίς ἐν λόγω εἰκόνες ὁ ἅγιος παριστάνεται μέχρι τό ὕψος τῆς ζώνης, φέροντας ὑψωμένο σταυρό στό δεξι χέρι καί μέ τό ἀριστερό σέ ἄρνηση.

Ἀπό αὐτές, οἱ δύο φιλοτεχνήθηκαν τό καλοκαίρι τοῦ 2017, δαπάναις τοῦ ζεύγους Κωνσταντίνου καί Ἀμαλίας Κουτελιδάκη, καί προσφέρθηκαν ὡς δῶρα, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γάμου τους, ἡ πρώτη στόν Σεβ. Μητροπολίτη Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ. Εὐγένιο (εἰκ. 12, σελ. 76) καί ἡ δευτέρα στόν ἀρχηγό τοῦ Λαογραφικοῦ Ὁμίλου «Κουρήτες» Μανώλη Παττακό. Σέ αὐτές ὁ ἅγιος εἰκονίζεται, ὅπως πάντα, μέ κρητική ἐνδυμασία, ἀλλά μέ ἀνοιχτό (κατά τό σχῆμα) γιλέκο, χαρακτηριστικῶν ρόζ καί μόβ ἀποχρώσεων, πού ὑπηρετεῖ τήν εἰκαστική ἀνάγκη ἐναλλαγῆς ψυχρῶν καί θερμῶν χρωμάτων καί τό συ-

ναντοῦμε καί σέ ἄλλες εἰκόνες ἁγίων νεομαρτύρων μέ κρητική ἐνδυμασία. Τό μουστάκι του εἶναι μικρό, ἀλλά σχετικά ὄριμο. Ἡ ἐπιγραφή τῶν εἰκόνων γράφει: «Ὁ ἅγιος Ματθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου». Στήν πίσω ὄψη κάθε εἰκόνας ὑπάρχει ἀφιερωματική ἐπιγραφή μέ τά ὀνόματα τῶν δωρητῶν καί ἀφιέρωση στόν παραλήπτη.

Ἡ τρίτη εἰκόνα (εἰκ. 13, σελ. 78) φιλοτεχνήθηκε τήν ἀνοιξη τοῦ 2018 δαπάνη τοῦ Χρήστου Τζανιδάκη, προέδρου τοῦ «Λαογραφικοῦ Ὁμίλου Τζανιδάκη», καί εἶναι ἐκείνη πού προσφέρθηκε ὡς δῶρο στήν «Παγκρήτιο Ἐνωση Μελβούρνης». Τό γιλέκο τοῦ ἁγίου ἔχει γίνει μπλέ σταυρωτό καί τό μουστάκι του εἶναι πιό στετό (πιό ὄριμο) καί γυρισμένο κατά τά κρητικά πρότυπα (*ἴσα πάνω*). Ἡ ἐπιγραφή τῆς εἰκόνας γράφει: «Ὁ ἅγιος Ματθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου καί ἐν Ρεθύμνῃ μαρτυρήσας», ἐνῶ στήν κάτω μεριά τῆς εἰκόνας ἀναγράφεται «*Δέησις*» καί τό ὄνομα τοῦ δωρητῆ.

Τέλος, ὁ ἅγιος περιλαμβάνεται σέ φορητή

Εικ. 11

εικόνα τῆς συνάξεως «πάντων τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων διαλαμπάντων ἀγίων», ὑπογεγραμμένο ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Ἐμμ. Σηφάκη μέ χρονολογία ,Ββ' (2002), ἡ ὁποία βρίσκεται στό ἀφιερωμένο στόν ὄσιο Ἰωάννη τόν Ἐρημίτη παρεκκλησί τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν ἀγίων νεομαρτύρων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης, στό Σπήλι δήμου Ἁγίου Βασιλείου (εἰκ. 11). Ἀπεικονίζονται, ἀπό πάνω ἀριστερά, οἱ δέκα ἅγιοι «Μαθιός, νεομάρτυς ἐκ Γερακαρίου», Νικόλαος ὁ Κουρταλιώτης, Μανουήλ καὶ Ἰωάννης οἱ ἐκ Σφακίων, Τέσσερις Νεομάρτυρες οἱ ἐκ Μελάμπων καὶ οἱ νέοι ἱερομάρτυρες Ἰερόθεος καὶ Μεθόδιος, ἐπίσκοποι Λάμπης. Ἀνάμεσά τους εἰκονίζεται ὁ Κύριος ἔνθρονος, κατὰ τό λόγιό Του «οὐ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἔμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18, 20). Ὁ θρόνος Του φέρει τὴν ἐπιγραφή «Ἡ δόξα τῶν μαρτύρων», ἐνῶ μέ τό δεξιό Του χέρι εὐλογεῖ καὶ στό ἀριστερό κρατεῖ ἀνοιχτό εὐαγγέλιο μέ τό στίχο «Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι»

(*Ἀποκάλυψις* 14, 13). Ἀξιοσημείωτο ὅτι ὅλοι οἱ εἰκονιζόμενοι ἅγιοι, πλὴν τοῦ ὀσίου Νικολάου τοῦ Κουρταλιώτη, εἶναι νεομάρτυρες, θανατωθέντες ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἡ συγκεκριμένη εἰκόνα, ἀντίγραφο τῆς ὁποίας ἔχουν διανεμηθεῖ στὶς ἐνορίες τῆς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων, δημοσιεύεται ἐπίσης στὸ ἐξώφυλλο τοῦ περιοδικοῦ *Ὁρθόδοξη Μαρτυρία*, ἐκδ. τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου καὶ Σφακίων, τ. 27, Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 2003, πού περιλαμβάνει σχετικό ἀφιέρωμα.

Ἐξισλαμισθεὶς ἢ κρυπτοχριστιανός ὁ ἅγιος Ματθαῖος;

Ἐνίοτε ὁ ἅγιος Ματθαῖος θεωρεῖται μεταμεληθεὶς ἐξωμότης καὶ ἀναδεικνύεται ὡς παράδειγμα μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς εἰς Χριστόν. Ἔτσι τὸν χαρακτηρίζουν π.χ. ὁ π. Μιχαὴλ Λίτινας, ἐφημέριος Γερακαρίου, στὸ ἄρθρο του «Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Ματθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου», περιοδικό *Ὁρθόδοξη Μαρ-*

τυρία, ὁ.π., σελ. 13-14, καθὼς καὶ ὁ π. Παντελεήμων Σακελλαρίδης στὴ μελέτη του *Ἅγιοι καὶ Ὅσιοι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου*, σελ. 37, ἡ ὁποία δημοσιεύεται ἀνά κεφάλαιο στὴν ἱστοσελίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, στὴν ἐνότητα «Τοπικὴ Ἁγιολογία». Τὸ ἴδιο καὶ τὸ συναξάρι τοῦ ἁγίου, πού περιλαμβάνεται στὴν ἀσματικὴ ἀκολουθία του, στὸ *Κρητικὸν Πανάγιον*, σελ. 241-242, ἀλλὰ δημοσιεύεται ἐπίσης καὶ στὸν ἴδιο ἰστότοπο.

Ἄς σημειώσουμε ὅτι πλεῖστες ἐξατομικευμένες περιπτώσεις νεομαρτύρων τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, σέ ὀλόκληρη τὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια (ἦ, ἀκριβέστερα, στὴν τουρκοκρατούμενη Ρωμιοσύνη, πού δὲν περιλαμβάνει μόνο Ἕλληνες τὸ γένος, ἀλλὰ ὅλους τοὺς τέως βυζαντινοὺς ὀρθοδόξους χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς), καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τίς καταγεγραμμένες στὸ περίφημο *Νέον Μαρτυρολόγιον* τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, εἶναι περιπτώσεις μεταμεληθέντων ἐξωμοτῶν, πού ἐπέστρεψαν στὸ χριστιανισμό

Εικ. 12

καί θανατώθηκαν ὡς ἀποστάτες ἀπό τό Ἰσλάμ.

«Τό πρόβλημα τῶν ἐξισλαμισμῶν στήν Κρήτη εἶναι πελώριο. Ἡ σκληρότητα τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, οἱ φορολογικές καί κοινωνικές καταπίεσεις καί ἡ ἀπερίγραπτη σκληρότητα τῶν κατακτητῶν ὀδήγησαν πολλούς στήν ἄρνηση τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καί στόν ἐξισλαμισμό. Ἄθροοι ἐξισλαμισμοί παρατηρήθηκαν καί κατά τή διάρκεια τοῦ Κρητικοῦ Πολέμου, ἀλλά μετά τήν ὀριστική κατάκτηση καί τήν παγίωση τῆς τουρκικῆς κατοχῆς τό φαινόμενο πῆρε διαστάσεις πρωτοφανεῖς» (Θεοχάρης Δετοράκης, *Ἱστορία τῆς Κρήτης*, σελ. 287). Κατά τό 1700, ἔτος τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου, ὁ περιηγητής Τουρνεφόρ ὑπολογίζει τόν πληθυσμό τῆς Κρήτης σέ 200.000 μουσουλμάνους καί μόνον 150.000 χριστιανούς καί λοιπῶν θρησκευμάτων (Παῦλος Βλαστός, χειρόγραφο ἀρχεῖο, τόμ. 56, σελ. 203, ἐνῶ βλ. καί σελ. 403-405).

Παρόλα αὐτά, πρέπει νά θεωρηθεῖ πιθανόν ὁ ἅγιος νά μήν ἐπιθυμοῦσε εἰλικρινά νά γίνει μουσουλμάνος, ἀλλά νά σχεδίαζε ἐξ

Εικ. 13

ἀρχῆς νά ζήσει ὡς κρυπτοχριστιανός.

Ὁ κρυπτοχριστιανισμός ἦταν μιά πρακτική εὐρύτατα διαδεδομένη στά ἑλληνικά ἐδάφη πού κατακτήθηκαν ἀπό τοὺς Ὀθωμανούς, ἐνῶ κατὰ πᾶσα πιθανότητα ἐκτεινόταν σέ ὁλόκληρη τή Βαλκανική καί ἐνδεχομένως πέραν αὐτῆς. Ὁ Νικόλαος Π. Ἀνδριώτης, στή συλλογή του *Κρυπτοχριστιανικά Κείμενα* (ὅπου περιλαμβάνονται κείμενα πού ἀφοροῦν κυρίως στίς περιοχές τῆς Μακεδονίας, τοῦ Πόντου, τῆς Κρήτης καί τῆς Κύπρου), ἀναφερόμενος στό μουσουλμανικό πληθυσμό τῆς Κρήτης, διερωτᾶται: «Πόσοι ὅμως ἀπό αὐτούς εἶχαν ἀκόμα στήν καρδιά τούς τό Χριστό, αὐτό τό γνώριζαν μόνον οἱ ἴδιοι καί ὁ “ἐτάζων καρδίας καί νεφρούς”» (σελ. 10).

Παραθέτει μάλιστα, στό ἀνωτέρω ἔργο του, σελ. 186, ἀπόσπασμα ἀποδιδόμενο στόν ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, ὅπου ἀναφέρει τά ἐξῆς ἐκπληκτικά γιά τό φαινόμενο τοῦ κρυπτοχριστιανισμοῦ στήν Κρήτη:

«...Ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ἦτο οἰκτρά. Οὐδεὶς ἦτο κύριος τῆς περιουσίας του, τῆς συζύγου του, τῶν τέκνων του. Ἡ ζωὴ παντός Χριστιανοῦ εὐρίσκετο εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος Τούρκου. Ἡ κορυφωθεῖσα ἀπελπισία των ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ζητήσωσι παρά τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τὴν γνώμην, ἐάν ἠδύναντο νὰ δεχθῶσιν κατ' ἐπιφάνειαν τὸν Ἰσλαμισμὸν, φυλάττοντες ἐνδομύχως τῆς χριστιανικῆς θρησκείας τὰ δόγματα καὶ τελοῦντες ἐν κρυπτῷ τὰ μυστήρια αὐτῆς.

Εἰς ἀπάντησιν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπέμνησεν αὐτοῖς τὴν ρῆσιν τοῦ Εὐαγγελίου “ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς” [Ματθ. 10, 33]. Ἀηληπισμένοι οἱ Κρήτες ἀπετάθησαν τότε πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Νεκτάριον Πελοπίδαν (1664-1682), Κρήτα ἐκ Χάνδακος. Ὁ Νεκτάριος, εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀποβλέψας ἀδυναμίαν, ἐδείχθη συγκαταβατικώτερος καὶ ἐπέτρεψε τὴν κατ' ἐπιφάνειαν μόνον καὶ ἐν ἀναποδράστῳ ἀνάγκῃ

ἐξώμοσιν. Ἐκ τούτου χωρὶα ὀλόκληρα ἤρξαντο ἀσπαζόμενα φαινομενικῶς τὸν Ἰσλαμισμὸν.

Σὺν τῷ χρόνῳ ὁμως οἱ ἀπόγονοι τῶν οὕτω φαινομενικῶς ἐξιλαμιζομένων χριστιανῶν ἀπέβαλον τὰς χριστιανικὰς παραδόσεις καὶ πᾶσαν χριστιανικὴν συνείδησιν καὶ κατήνησαν ἀληθεῖς Τούρκοι. Ἐκ τούτων δὲ καὶ τῶν ἔκουσίως ἐξιλαμισθέντων, καθὼς καὶ ἐκ τῶν πραγματικῶν Τούρκων, τῶν λαβόντων βίαια γυναικᾶς χριστιανᾶς, παρήχθη ὁ τουρκικὸς πληθυσμὸς τῆς Κρήτης.

Ἐκ τῶν πρὸς τὸ θεαθῆναι ἐξιλαμισθέντων κατόρθωσαν τινὲς νὰ διατηρήσουν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, καὶ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἐνεφανίσθησαν καὶ πάλιν ὡς Χριστιανοὶ καὶ ὡς Ἕλληνες».

Τὴν πληροφορία αὕτη διασώζει ὁ Παῦλος Βλαστός (ὁ.π., τόμ. 57, σελ. 566-568, τόμ. 58, σελ. 56, κ.ά.) καὶ ἐπαναλαμβάνουν, ὁ καθένας στὴ δική του Ἱστορία τῆς Κρήτης, οἱ Β. Ψιλᾶκης, τόμ. Γ', σελ. 1323-1324, Ι. Μουρέλος, τόμ. Α', σελ. 65-66, καὶ Θ. Δετοράκης, σελ. 290, εἶναι δὲ ἐνδεικτικὴ τῶν διαστάσεων

πού πρέπει να είχε λάβει τό φαινόμενο τοῦ κρυπτοχριστιανισμοῦ στή Μεγαλόνησο. Ὅμως, μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί δεδομένου ὅτι ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολο νά διατηρηθεῖ ὁ κρυπτοχριστιανισμός ἐπί πολλές γενεές, οἱ περισσότεροι κάμφθηκαν καί κατέληξαν οἱ ἴδιοι ἢ οἱ ἀπόγονοί τους ἀληθινοί μουσουλμάνοι, συχνά μάλιστα φανατικοί. Ὅπως τό θέτει ὁ Ἰωάννης Κονδυλάκης, σέ ἄρθρο του στήν ἐφημερίδα *Ἐστία*, 15 καί 16.6.1896: «*Αἱ φυσικάί πρὸς χριστιανούς συγγενεαί των ἐλησμονήθησαν, ἡ ἀμάθεια ἐσκότισε τήν μνήμην καί τό λογικόν, τό δηλητήριο τοῦ μωαμεθανισμοῦ ἐπώρωσε καί ἐσκλήρυνε τάς ψυχάς των, ἡ προνομιούχος θέσις των ὡς δεσποτῶν τοὺς ἐμέθυσε καί ἐγέννησεν αὐτοῖς συναίσθημά τι φυλετισμοῦ... Ἦτον δυνατόν αὐτοὶ οἱ ἀνδρεῖοι καί ὑπερήφανοι νά ἔχουν τί τό κοινόν πρὸς τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς περιφρονημένους καί ἀθλίους ραγιαδες;*» (βλ. Ἰωάννη Κονδυλάκη, *Τά Ἄπαντα*, σελ. 372-385).

Τεκμηριωμένες λεπτομέρειες γιά τά δεινά τοῦ κρητικοῦ λαοῦ κατά τοὺς χρόνους ἐκέ-

νους (καί γιά τόν κρυπτοχριστιανισμό) βλ. στήν *Ἱστορία τῆς Κρήτης* τοῦ Β. Ψιλάκη, τόμ. Γ', κεφ. Γ', «*Τὰ μετὰ τήν κατάκτησιν*», σελ. 1318 κ. ἔξ.

Μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν πού διαφύλαξαν ἐπί πολλές γενεές τήν κρυπτοχριστιανική ιδιότητα ξεχωρίζουν οἱ Κουρμούληδες, ἀλλά καί ἡ οἰκογένεια τῶν ἁγίων Τεσσάρων Νεομαρτύρων τῶν ἐκ Μελάμπων καί ἐν Ρεθύμνη μαρτυρησάντων τό 1824. Οἱ ἀνωτέρω (μπέηδες καί ἀγάδες προηγουμένως, ἀλλά ὑπερασπιστές τῶν χριστιανῶν ἀπό τίς θέσεις αὐτές) ἀποκαλύφθηκαν μέ τήν ἔκρηξη τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 στήν Κρήτη καί ἔλαβαν τά ὄπλα ὑπέρ τοῦ ἀγώνα. Κρυπτοχριστιανοί ἐπίσης ἦταν οἱ ἅγιοι Τέσσερις Μάρτυρες ἀπό τό Μελισσουργεῖο (Μελισσουργιό) Κισάμου Ἐμμανουήλ καί Μαρία καί τά παιδιά τους Γεώργιος καί Ἀνεζίνα, τῶν ὁποίων σώζεται ἐπίσης τό ἔγγραφο τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης (ἀπό τό Ἱεροδικεῖο Χανίων) μέ συγκλονιστικές λεπτομέρειες.

Μετά τό Χάττι Χουμαγιούν (1856), μέ τό

όποιο ανέπνευσαν κάπως οί ραγιαδες, σημειώνεται στήν Κρήτη άθρόα προσέλευση «μουσουλμάνων» στίς όθωμανικές άρχές, οί όποιοι δηλώνουν χριστιανοί (Ν. Άνδριώτης, ό.π., σελ. 13 καί 187), δυστυχώς όχι χωρίς έμπόδια καί διωγμούς – λεπτομέρειες βλ. στό άρχείο Π. Βλαστού, τόμ. 72, «Τό ζήτημα τής άνεξιθρησκείας έν Κρήτη», σελ. 117, 167, 201 κ.ά.

Έκτός αυτών, ή άπάντηση του μάρτυρα πρós τή σύζυγό του καί πρós τό όθωμανικό

ιεροδικείο, «Εγώ Χριστιανός έγεννήθηκα καί Χριστιανός θ' άποθάνω», είναι ή κλασική άπάντηση τών νεομαρτύρων στίς όθωμανικές άρχές, τή συναντούμε σέ πολλές καταγραφές μαρτυριών καί δέν φανερώνει άπλώς χριστιανική αυτοσυνειδησία καί γενναίο όμολογητικό φρόνημα, αλλά καί πνευματική κατάρτιση καί γνώση άλλων περιπτώσεων, πιθανόν έν Κρήτη (όπως τών άγιών Τεσσαρών έκ Κισάμου), πιθανόν έκτός Κρήτης, άφού οί νεομάρτυρες ήδη θυσία-

Εικ. 14

Εικ. 15

ζονταν σέ άλλες περιοχές τῆς τουρκοκρατούμενης Ρωμοσύνης ἀπό δύομισι αἰῶνες πρὶν. Ἐδῶ μάλιστα τῆ συναντοῦμε καταγεγραμμένη, ὄχι σέ κάποια μαρτυρολογία ἢ συναξάρια γραμμένα ἀπό χριστιανούς, ἀλλά στό ἴδιο τό ἐπίσημο ὀθωμανικό ἔγγραφο τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης, πράγμα πού μᾶς δίνει τήν πιό ἄμεση καί ἀδιαμφισβήτητη μαρτυρία γιά τήν αὐθεντικότητα αὐτῆς τῆς ἔκφρασης.

Μήπως ἐπρόκειτο γιά στερεότυπη φράση πού εἶχαν διδάξει σημαντικοί πνευματικοί πατέρες τῆς ἐποχῆς στά πνευματικά τους παιδιά ἀνά τήν ἐπικράτεια, γιά ν' ἀπαντοῦν ἔτσι σέ περίπτωση ἀνάκρισῆς τους;

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀπάντησις αὐτή –ὄλων τῶν νεομαρτύρων– χαρακτηρίζεται ἀπό ἔντονη τραγικότητα, γιατί οἱ μάρτυρες συνειδητοποιοῦσαν ἀπόλυτα ὅτι αὐτό τό «Χριστιανός θ' ἀποθάνω» ἦταν ζήτημα ὠρῶν ἢ ἡμερῶν καί μάλιστα πιθανόν ὁ θάνατός τους νά ἦταν ιδιαίτερα ἐπώδυνος...

Τά παραπάνω μᾶς ἐπιτρέπουν νά ὑποθέ-

σουμε ὅτι ὁ ἅγιος Ματθαῖος ἐσκόπευε ἐξ ἀρχῆς νά ζήσει ὡς κρυπτοχριστιανός. Ὅμως τά σχέδια τοῦ Θεοῦ προφανῶς ἦταν ἄλλα. Ἡ περίπτωσή του (ὅπως καί ἄλλες πού ἀναφέρονται στά ἔγγραφα τοῦ Ἱεροδικείου Ρεθύμνου, γιά τίς ὁποῖες βλ. παρακάτω) ἀποδεικνύει καί τό ριψοκίνδυνο τοῦ κρυπτοχριστιανισμοῦ, ἐφόσον ἡ ἀποκάλυψη ἐνός κρυπτοχριστιανοῦ σήμαινε μαρτυρικό θάνατο.

Ὡστόσο ὀφείλουμε νά ἐπισημάνουμε –μαζί μέ ἄλλους, πρὸ ἡμῶν– ὅτι τό πλῆθος τῶν ἀπλῶν χριστιανῶν, πού παρέμειναν φανερά σταθεροί στήν ἀγία πίστη τους καί ὑπέμειναν μυρίους βασάνους σέ ὅλη τή διάρκεια τῆς ζωῆς τους (τήν ὁποία συχνά συντόμευε δραματικά ἡ ἀγριότητα τῶν τυράννων), αὐτό εἶναι πού ἀσφαλῶς ἀξίζει κάθε ἔπαινο. Ἀκόμη καί οἱ ἀμέτρητοι φτωχοὶ ραγιαδες, πού ποτέ δέν πολέμησαν κατά τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλά ἔσκυβαν τό κεφάλι μέ φόβο ἐνώπιον τῶν ἀγάδων, τῶν μπέηδων, τῶν σπαχήδων καί τῶν γενιτσάρων (ἀλλά ποτέ δέν τούρκεψαν, οὔτε φαινομενικά, καί ποτέ δέν πρόδωσαν τήν

έθνική καί θρησκευτική τους συνείδηση, παρότι δέν ήλπιζαν σέ κανενός είδους δικαίωση επί τῆς γῆς), εἶναι ὄλοι ἀνεξαιρέτως σέ μεγάλο βαθμό ἥρωες καί ὁμολογητές ἢ καί μάρτυρες, γιατί ἀνά πᾶσα στιγμή διακινδύνευαν τή ζωή τους καί τή ζωή τῶν παιδιῶν τους, καί ὅμως, σηκώνοντας αὐτό τό σταυρό τοῦ διαρκοῦς μαρτυρίου τῆς συνειδήσεως, πορεύθηκαν καί ἄντεξαν αἰῶνες αἱμάτων καί πικρῆς δουλείας.

***

Εἶχε πνευματικό ὁ ἅγιος; Εἶχε κάποιον «ἀλείπτη» (προπονητή – ἔτσι χαρακτηρίζονται μεταφορικά καί οἱ ἐμψυχωτές καί καθοδηγητές τῶν νεομαρτύρων), ὅπως βλέπουμε σέ ἄλλους νεομάρτυρες ἀνά τήν ἐπικράτεια; Ἡ στερεότυπη ἀπάντηση πού ἔδωσε στόν ἱεροδίκη μᾶς ἐπιτρέπει νά εἰκάσουμε κάτι τέτοιο.

Ἦταν γιός ἱερέα. Ποῦ πῆγε ὅταν βγῆκε ἀπό τό σπίτι του, «ἔκλεισε τήν πόρτα μέ θυμό» καί ἔφυγε; Στό καφενεῖο; Μᾶλλον ὄχι. Σέ συγγενεῖς ἢ φίλους του κρυπτοχριστιανούς;

Ριψοκίνδυνο καί σχεδόν πρέπει νά τό ἀποκλείσουμε, ἂν καί ὄχι ἐντελῶς. Μετέβη στό Γερακάρι, στόν πατέρα του, πού πιθανόν ἦταν καί πνευματικός του; Πῆγε καί τοῦ τά ἀποκάλυψε ὅλα, ἀποχαιρέτισε μάνα καί κύρη καί γύρισε στή χώρα (στήν πόλη); Τούς εἶπε: «Ἐπίᾶσάνε με. Ἔχετε γειά. Στ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, μέ τήν εὐκή σας, πάω γιά τό μαχαίρι»; Μήπως τούς τό διαμήνυσε μέ συγγενεῖς ἢ συγχωριανούς του, χωρίς νά φύγει ἀπό τή χώρα; Τό πιθανότερο, ἀφοῦ ἡ μετάβαση στό Γερακάρι, ὅπωςδήποτε μέ ἄλογο, ἀπαιτοῦσε ὤρες καί δύσκολα θά ἐπέστρεφε αὐθημερόν (ἐκτός ἂν διανυκτέρευσε ἐκεῖ).

Πῆγε σέ κάποιον ἄλλο πνευματικό, κρυπτοχριστιανό ἱερέα πιθανόν καί ἴσως ὑποτιθέμενο ἱμάμη; Ἦρθε στά χαλάσματα κάποιου μοναστηριοῦ, ὅπου φώλιαζαν κουκουβάγιες καί σαῦρες (σκλόπες καί κολλισαῦρες) καί δίπλα στίς φωλιές τους προσευχόταν κάποιοις ἀθέατος, ἠλιοκαμμένος γέροντας ἡσυχαστής; Μήπως δέν ἀπομακρύνθηκε καθόλου ἀπό τή χώρα, ἀλλά ἀποσύρθηκε στό ναῖσκο τοῦ

Εικ. 16

άγιου Γεωργίου Γρόττα, τόν κρυμμένο στά σοκάκια τῆς Παλαιᾶς Πόλης (ὅπως καί σήμερα), κοντά στό Μακρὺ Στενό, πού, ὡς φαίνεται, ἦταν ὁ ὀμόνος ὀρθόδοξος ναός πού λειτουργοῦσε μέσα στήν ὀθωμανική λαίλαπα; Μήπως μπῆκε ἐκεῖ καί προσευχήθηκε, ὀμόνος καί πιθανόν δακρυσμένος, ὡς σέ ἄλλη Γεθσημανῆ, ζητώντας ἀπό τόν Κύριο τῆ δύναμη «πιεῖν τό ποτήριον καί βαπτισθῆναι τό βάπτισμα» τοῦ μαρτυρίου (πρβλ. *Ματθ.* 20, 22); Μήπως ὁ ἄγνωστος σέ μᾶς ἱερέας τοῦ 1700 στόν ἅγιο Γεώργιο ἦταν ὁ πνευματικός του, πού τόν συνάντησε μυστικά μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς του, τόν συμβούλευσε καί τόν εὐλόγησε; Καί κατόπιν ὁ ἥρωικός νέος ἐπέστρεψε στό σπίτι του καί περίμενε, καί ἐκεῖ τόν βρῆκε καί «τόν προσήγαγεν ὁ κλητήρ τοῦ Ἱεροδικείου»;

Τόν ξαναεῖδε ἡ γυναίκα του; Τόν ἀγάπησε ποτέ, μετάνιωσε γιά τήν προδοσία; Τόν συνάντησε ὁ πεθερός του; (Ὄποιο σκάνδαλο γιά τῆ μουσουλμανική κοινότητα τοῦ Ρεθέμους!). Τί ἀνθρώπινες σκηνές διαδραμα-

τίστηκαν στό ἐνδιάμεσο; Δέ γνωρίζουμε, δέν ὑποπευόμαστε...

Πάντως δέν διέφυγε στά βουνά, δέν φυγοδίκησε, ἀλλά παρουσιάστηκε στόν καθῆ, αὐτός ὁ γαμπρός τοῦ πρώτου τῶν χασάπιδων, «ὡς πρόβατον ἐπί σφαγῆν». Καί ἡ κατάληξή του ἦταν προδιαγεγραμμένη.

Ἀρνησίθρησκοί καί κρυπτοχριστιανοί στή φρίκη τῆς ἐποχῆς

Στό βιβλίο *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου...*, ἀναφέρονται πολλές ἀκόμη περιπτώσεις ἐξισλαμισμῶν. Ἐξάλλου, ὁ Σπύρος Μαρνιέρος, στό προμνημονευθέν ἄρθρο του (σελ. 3), κατονομάζει ἄλλον ἕνα Γερακαριανό ἐξωμότη, τόν Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος ἀσπάστηκε τό Ἰσλάμ τό 1672 καί «“σαλαβαντίστηκε” Γιουσούφ» (ἀναφέρεται ἀπό τόν Ν. Σταυρινίδη, *Μεταφράσεις τουρκικῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων ἀφορώντων εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Κρήτης*, τ. Β', σελ. 153, ἔγγραφο ὑπ' ἀρ. 714). Παρατηρεῖ μάλιστα ὅτι, ἀντιθέτως, «ὁ Μαθιός ἢ Ματ-

θαῖος διασώζεται μόνο μέ τό χριστιανικό ὄνομά του. Κανενός δέν διασώζεται τό πατρικό ἐπώνυμο. Ὁ Μαθιός συγκριτικά μέ τόν Ἰωάννη διακρίνεται μέ τήν προσθήκη τοῦ πατρικοῦ ὀνόματος καί τοῦ πατρικοῦ ἀξιώματος καί ἀμφότεροι διακρίνονται μέ τόν τόπο τῆς καταγωγῆς τους».

Τό ἔγγραφο γιά τόν ἐξισλαμισμὸ τοῦ ἀγίου Ματθαίου, καθὼς καί ἐκεῖνο γιά τό γάμο του μέ τήν Αἰσέ, θά ὑπῆρχαν στό ἀρχεῖο τοῦ Ἱεροδικείου, ἀλλά δυστυχῶς θά περιλαμβάνονται στά ἀδόξως ἀπολεσθέντα τμήματά του.

Ἐκτός τῶν ἐξισλαμισμῶν, βλέπουμε ἐπίσης περιπτώσεις χριστιανῶν πού ἔδωσαν τό παιδί τους σέ Τούρκους ἀντί χρέους, ὅπως στίς σελ. 90-93 (καί θυγατέρα, μέ ὅ,τι μπορεῖ νά συνεπάγεται αὐτό), καθὼς καί στίς σελ. 97 καί 98 (παρόμοιες περιπτώσεις καί στό Ν. Σταυρινίδη *Μεταφράσεις τουρκικῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων...*, σελ. 82-90). Στή σελ. 93 βλέπουμε πατέρα νά παραδίδει τό ἀγόρι του σέ Τούρκο γιά «νά τό τουρκέψη, νά τοῦ μάθη

γράμματα και νά τό ἔχη εἰς τήν διάθεσίν του»!

Ἐντοπίζονται συγχρόνως καί ἄλλες περιπτώσεις ἐξιλαμισθέντων, μέ διαφορετική κατάληξη: (α) αὐτοκτονία μέ ἀπαγχονισμό (σελ. 41), ἡ ὁποία χρονολογεῖται στό ἔτος 1657 (ἕνδεκα χρόνια μετά τήν κατάληψη τοῦ Ρεθύμνου), (β) ἐξιλαμισθέντα, ὁ ὁποῖος «ἀπηνήθη τήν νέαν του θρησκείαν καί ἐξηφανίσθη εἰς ἄγνωστον διεύθυνσιν» τό 1659 (σέλ. 83-84), καθώς καί (γ) ἕναν κρυπτοχριστιανό (αἰχμάλωτο πολέμου «ἐκ τοῦ χωρίου Σφακιά», πού ἐξιλαμίσθη φαινομενικά), πού δροῦσε παράλληλα ὡς ἀντάρτης, καταγγέλθηκε ὁμοίως ἀπό τή μουσουλμάνα σύζυγό του καί ἐξαφανίστηκε φυγοδικώντας τό ἔτος 1699 (σελ. 113-114). Καί φυσικά τόν νεομάρτυρα Ἰωάννη ἀπό τά Ἄκτοῦντα, πού θανάτωθηκε γιά τήν πίστη του, ὅπως προαναφέραμε, καί ἀσφαλῶς πρέπει νά θεωρηθεῖ ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας (σελ. 268-269), ἐνῶ ἀναφέρεται καί ἀπό τό χωριό Ἀσώματος Ἁγίου Βασιλείου «ὁ μουρτάτης (διπρόσωπος) Μεχμέτ», ὁ ὁποῖος «ἐν ᾧ εἶχε ἐξιλαμισθῆ μετε-

νόησε... καί ἐπειδή ἐγύρισε (εἰς τήν θρησκείαν του) τόν ἐσκότωσαν» (σελ. 311, ἔγγραφο ὑπ' ἀρ. 346). Ἐδῶ πιθανόν ἔχουμε καί τρίτη περίπτωση νεομάρτυρα, ἄν καί ἀπό τό Ἱεροδικεῖο γίνεται προσπάθεια ἀναίρεσής της μέ μουσουλμάνους μάρτυρες πού διαβεβαίωσαν ὅτι ὁ ἀναφερόμενος «ἦτο Τοῦρκος».

Ἰδιαίτερα ἐντυπωσιάζει ὅμως –καί προκαλεῖ θλίψη– ἡ περίπτωση ἑνός ἄλλου κρυπτοχριστιανοῦ, ἀπό χωριό τῆς ἐπαρχίας Ἄμαρίου, ὁ ὁποῖος ὑπηρετοῦσε ὡς ἀπλός στρατιώτης στήν «ἀδελφότητα τῶν Γιαντισάρων» καί ἦταν ὑπρέτης τοῦ «ἐξέχοντος Γιαντισάρου Ἀχμέτ Βέη». Ὁ τελευταῖος τόν κατήγγειλε ὅτι «εἶναι μουρτάτης (=διπρόσωπος, προσποιούμενος τόν Τοῦρκον)». Ὁ κατηγορούμενος Ἀχμέτ τοῦ Ἄβδούλ, μέ πάτερὰ ἐπίσης ἐξιλαμισθέντα (ὅπως φαίνεται ἀπό τό ὄνομα), ὀδηγήθηκε μέ συνοδεία στό Ἱεροδικεῖο καί ἐκεῖ ἐρωτήθηκε: «Νά δώσης ἐξηγήσεις ἐπί τῆς διαδόσεως. Νά μάς δηλώσης εἴσαι Τοῦρκος (δηλ. μουσουλμάνος) ἢ δέν εἴσαι;». Ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Δέν εἶμαι Τοῦρ-

κος, ἀλλά δέχομαι νά γίνω» καί «ᾤμωσε τό Σύμβολον τῆς πίστεως καί τό ὄνομα τοῦ Προφήτου εἰπών: “Ὁμολογῶ ὅτι εἶναι ἕνας ὁ Θεός. Καί ὁμολογῶ ὅτι ὁ Μωάμεθ εἶνε ὁ ἀγαπητός αὐτοῦ Προφήτης».

Ἐντύπωση προκαλεῖ ἡ διαταγή τοῦ Διοικητοῦ τῶν Γενιτσάρων, πού φανερώνει τήν καχυποψία τῶν ὀθωμανικῶν ἀρχῶν: «Ἐπειδή ὁ ἀναφερόμενος Ἀχμέτ ἦτο μουρτάτης, μετά τήν προσχώρησίν του εἰς τήν θρησκείαν τοῦ Ἰσλάμ ν’ ἀποσταλῆ εἰς τό Ἡράκλειον».

Τά ἀνωτέρω, ἀναφερόμενα στό *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου...*, σελ. 127, μέ ἡμερομηνία 25 Ὀκτωβρίου 1112 (1700), δηλ. ὀκτώ μῆνες μετά τήν καταδίκη τοῦ ἁγίου Ματθαίου (πού προφανῶς εἶχε γίνει πασίγνωστη στό νομό καί ἴσως ἤδη νά μήν ἦταν ἡ μόνη), φέρνουν ἐνώπιόν μας τή σκληρή πραγματικότητα, ὅτι δέν εἶναι εὐκόλη ἡ ὁμολογία πίστεως μέ τή βεβαιότητα τοῦ μαρτυρίου, ἀλλά ἀπαιτεῖ σθένος καί πνευματικό ὑπόβαθρο πού ποτέ δέν τό διαθέτουν ὅλοι. Καί μάς καλεῖ σέ προβληματισμό καί αὐτοκριτική, γιά τό κατά

πόσον ἐμεῖς ἀρνούμαστε τό Χριστό στήν καθημερινή μας ζωή ἢ ἔστω Τόν πληγώνουμε ἀμαρτάνοντας, χωρίς νά ἀπειλεῖ τό κεφάλι μας κανένα ξίφος.

Μεγάλο ὄγκο συνταρακτικῶν ἀφηγήσεων, πού φανερώνουν τά δεινά τῶν ὑπόδουλων χριστιανῶν τῆς τουρκοκρατούμενης Κρήτης, συναντοῦμε καί στό μνημειῶδες ἔργο τοῦ Νικολάου Σταυρινίδη *Μεταφράσεις τουρκικῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων ἀφορώντων εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Κρήτης*, τ. 1-5, Ἡράκλειον 1975-1985. Ἐκεῖ βλέπουμε καί περιπτώσεις ἀνδρῶν πού ἀρνήθηκαν νά ἐξιλαμισθοῦν, ἐνῶ οἱ γυναῖκες τους ἐξιλαμίσθηκαν, καί ὁ ἱεροδίκης διαλύει τούς γάμους τους (π.χ. τόμ. Α΄, σελ. 139, τόμ. Β΄, σελ. 91).

Ἡ παλαιότητα τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Ματθαίου

Ἡ γέννηση τοῦ ἁγίου τοποθετεῖται ἀπό τούς π. Μ. Λίτινα καί π. Π. Σακελλαρίδη (ὄ.π.) «περί τό 1670»· συνεπῶς, ὁ ἅγιος μαρτύ-

ρησε σέ ηλικία περίπου 30 ἐτῶν – ἴσως καί νεότερος.

Ἡ καταδικαστική ἀπόφαση κατά τοῦ ἁγίου Ματθαίου φέρει χρονολογία 1112, ἔτος Ἐγίρας, κατά τό μουσουλμανικό χρονολόγιο. Ὁ μεταφραστής τοῦ ἐγγράφου καί συνεργάτης τοῦ Βήματος Ρεθύμνης Ἐσάτ Σιδεράκις ἀντιστοιχίζει τή χρονολογία αὐτή στό χριστιανικό ἔτος 1697, χρονολογία πού παραθέτει καί ὁ Σπ. Μαρνιέρος, ἀναδημοσιεύοντας τό ἔγγραφο στά *Κρητολογικά Γράμματα*, καί ἐπαναλαμβάνεται καί ἀπό ἄλλους, ἐνῶ ὁ Ἐμμ. Γενεράλις, ὅπως προαναφέραμε, εἶχε καταγράψει τή χρονολογία 1696, ἴσως ἐκ παραδρομῆς.

Ὡστόσο, στό βιβλίο *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου...* τό ἔγγραφο παρατίθεται μέ χρονολογία 1700, ἀφοῦ, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Γ. Παπιομύτογλου στήν εἰσαγωγή, σελ. 17-18, «τό σημεῖο στό ὁποῖο ὑστερεῖ ὁ Σιδεράκις εἶναι ἐκεῖνο τῆς χρονολόγησής τῶν ἐγγράφων καί συγκεκριμένα τῆς μετατροπῆς τῆς μουσουλμανικῆς χρονολογίας σέ χριστιανική. Ἔτσι

ἐνῶ τό ἔτος ἐγίρας εἶναι κατά κανόνα σωστό, ἡ μετατροπή του σέ χριστιανικό εἶναι πάντοτε λανθασμένη». Στό βιβλίο, ὅπως ἀναφέρεται στή σελ. 18, γιά τή μετατροπή τοῦ ἔτους Ἐγίρας σέ χριστιανικό, χρησιμοποιήθηκαν οἱ πίνακες τοῦ Α. CarPELLI: *Encyclopedie de la Pleiade, Ἱστορία καί μέθοδοί της: Παράρτημα (Χρονολογικοί πίνακες)*, ΜΙΕΤ, Ἀθήνα 1989, σελ. 117-127.

Ἡ μετατροπή τοῦ ἔτους Ἐγίρας στό ἀντίστοιχο χριστιανικό ἔτος ὑπολογίζεται μέ τόν τύπο: $\gamma = (0,97023 \times \chi) + 621,57$, ὅπου γ εἶναι ἡ χριστιανική χρονολογία (τό γ σημαίνει γρηγοριανό ἡμερολόγιο, ἀλλά ἀντιστοιχεῖ καί στό ἰουλιανό) καί χ ἡ ἰσλαμική (μουσουλμανική), ἐν προκειμένῳ 1112. Τό 621,57 ἰσοδυναμεῖ μέ τήν ἡμερομηνία 16 Ἰουλίου 622 μ.Χ., κατά τήν ὁποία ὁ Μωάμεθ διέφυγε ἀπό τή Μέκκα στή Μεδίνα, ὅπου ἐπικράτησε καί ἵδρυσε τήν πρώτη μουσουλμανική κοινότητα.

Βάσει τοῦ συγκεκριμένου τύπου καταλήγουμε ὄντως στό ἔτος 1700 μ.Χ. ὡς ἔτος τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου.

Ἡ χρονολόγηση αὐτή ἀποδεικνύει τό μαρτύριο τοῦ ἁγίου Ματθαίου ὄχι μόνον ὡς τό παλαιότερο, μέχρι σήμερα, καταγεγραμμένο μαρτύριο Ρεθυμνίου νεομάρτυρα, ἀλλά καί τό δεύτερο παλαιότερο ἐπί κρητικοῦ ἐδάφους, μετά τό μαρτύριο τῶν ἁγίων Ἐμμανουήλ, Μαρίας, Γεωργίου καί Ἀνεζίνας ἀπό τό Μελισσουργιό Κισάμου (ἔτος Ἐγίρας 1092, δηλ. 1681 μ.Χ.). Αὐτοί (μαζί μέ τόν ἅγιο Ματθαῖο) εἶναι οἱ παλαιότεροι γνωστοί Κρήτες νεομάρτυρες μετά τήν ὀθωμανική κατάκτηση τοῦ νησιοῦ καί οἱ δεύτεροι παλαιότεροι καταγεγραμμένοι Κρήτες νεομάρτυρες γενικῶς, μέ ἀμέσως προηγούμενο, καί πρῶτο, τόν ἅγιο Μᾶρκο τόν ἐν Σμύρνη, κρητικής καταγωγῆς, ὁ ὁποῖος ὅμως ἔζησε στή Σμύρνη καί μαρτύρησε ἐκεῖ στίς 14 Μαῖου 1643, δύο ἔτη πρὶν τήν ὀθωμανική εἰσβολή στή Μεγαλόνησο. Τό μαρτύριο τοῦ ἁγίου Ματθαίου (1700) συνέβη μόλις 54 ἔτη μετά τήν ὀθωμανική κατάκτηση τοῦ Ρεθύμνου, 31 ἔτη μετά τήν πτώση τοῦ Χάνδακα (Ἡρακλείου) καί 124 ἔτη ἀπό τό μαρτύριο

τῶν ἁγίων Τεσσάρων Νεομαρτύρων τῶν ἐκ Μελάμπων.

Ἐδῶ κλείνουμε τήν ἀναφορά μας. Τό κείμενο αὐτό ἀφιερώνεται στή μνήμη τοῦ Σπύρου Μαρνιέρου, μέ τήν εὐχή, ὁ Κύριος νά ἀναπαύσει τήν ψυχή του καί τήν ψυχή κάθε συνανθρώπου μας πού ἀναφέρεται ἐδῶ, διά τῶν πρεσβειῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος. Ἀμήν.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννης Ζ. Παπιομύτογλου (έπιμ.), *Έγγραφα Έεροδικείου Ρεθύμνης, 17ος – 18ος αιώνας. Οί μεταφράσεις του “Βήματος” Ρεθύμνης*, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου 1995.

Σπύρος Άπ. Μαρνιέρος, «ΕΝΑΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΜΑΡΤΥΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ», *Κρητολογικά Γράμματα* 7/8 (1993), σελ. 3-6.

Γιάννης Παπιομύτογλου, «Σπύρος Μαρνιέρος», στο ιστολόγιο Rethymniates/Ρεθυμνιάτης (<http://rethymniates.blogspot.gr/>) 23 Ιανουαρίου 2017.

Κρητικόν Πανάγιον, ήτοι Άκολουθία Πάντων τών έν Κρήτη Άγίων, Έκδοσις Έεράς Έπαρχιακής Συνόδου τής Έκκλησίας Κρήτης, Έράκλειο 2001, τ. Γ΄.

Άρχιμανδρίτου π. Χρυσοστόμου Παπαδάκη, *Κρητική Παρακλητική, ήγουν Παρακλητικοί Κανόνες εις Άγίους, Σεπτάς Εικόνας και Έερά Προσκυνήματα τής Κρήτης*, τ. Β΄, έκδ. Έεράς Μεγίστης Μονής Βατοπεδίου, Άγιον Όρος χ.χ.

Πρωτ. Παντελεήμων Σακελλαρίδης, *Άγιοι και*

Όσοι τής Έεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αύλοποτάμου, Ρέθυμνο 2009.

Πρωτ. Μιχαήλ Λίτινας, «Ο Άγιος Νεομάρτυς Ματθαίος ό έκ Γερακαρίου», περιοδικό *Όρθόδοξη Μαρτυρία*, έκδ. τής Έεράς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου και Σφακιών, τ. 27, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2003, σελ. 13-14.

Νικόλαος Σταυρινίδης, *Μεταφράσεις τουρκικών ιστορικών έγγραφων άφορώντων εις τήν ιστορίαν τής Κρήτης*, τ. 1-5, Έράκλειο 1975-1985.

Άγιος Νικόδημος ό Άγιορείτης, *Νέον Μαρτυρολόγιον*.

Άθανάσιος Γ. Μάργαρης (έπιμ.), Άγίων Μακαρίου Κορίνθου, Νικοδήμου Άγιορείτου, Νικηφόρου Χίου, Άθανασίου Παρίου, *Συναξαριστής Νεομαρτύρων*, έκδ. «Όρθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 1989.

Παῦλος Βλαστός, χειρόγραφο άρχείο, τόμ. 57, 58, 72 κ.ά., Ιστορικό Άρχείο Κρήτης, Χανιά.

Βασίλειος Ψιλάκης, *Ιστορία τής Κρήτης* από της άπωτάτης άρχαιότητος μέχρι τών καθ΄ ήμάς χρόνων, τόμ. Γ΄, έκδ. Μινώταυρος, Χανιά Κρήτης, χ.χ.

Ίωάννης Δ. Μουρέλος, *Ίστορία τῆς Κρήτης*, Ἡράκλειον Κρήτης 1931, τόμ. Α΄.

Θεοχάρης Δετοράκης, *Ίστορία τῆς Κρήτης*, ἔκδ. Μύστις, Ἡράκλειο Κρήτης 1990.

Νικόλαος Π. Ἀνδριώτης, *Κρυπτοχριστιανικά Κείμενα*, Ἔθν. Βιβλιοθήκη, δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρίας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Θεσσαλονίκη 1974.

Παπαδάκης Χαρίδημος, *Άγιος Γεώργιος τῆς Γρόττα*, ἄρθρο στὴν ἰστοσελίδα «Άγωνα Γραμμῆ» (<https://agonigrammi.wordpress.com/>), 16 Ἰουνίου 2009.

Ίωάννης Κονδυλάκης, *Τὰ Άπαντα*, ἔκδ. Ἀηδῶν, Ἀθήναι 1961.

Στέργιος Γ. Σπανάκης, *Πόλεις καὶ χωριά τῆς Κρήτης στό πέρασμα τῶν αἰῶνων*, Ἡράκλειο 1991.

Εὐαγγελία Μπαλτᾶ – Mustafa Oguz (ἔκδοση, μετάφραση, σχολιασμός), *Τὸ Ὄθωμανικό Κτηματολόγιο τοῦ Ρεθύμνου*, Ἰνστιτούτο Νεοελληνικῶν Ἐρευνῶν – Ἱστορική καὶ Λαογραφική Ἐταιρεία Ρεθύμνης, Ρέθυμνο 2007.

Σπύρος Ἄπ. Μαρνιέρος, *Άγρῖμα τοῦ Κέντρου – Ὁ Τουρκομάχος Ίωάννης Τάταρης (1850-1897)*, Ρέθεμνος 1999.

Φώτιος Κόντογλου, *Ἐκφρασις τῆς Ὁρθοδόξου Εἰκονογραφίας*, τόμος 1ος, ἔκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήναι 31993.

Τυπικόν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Ἐκδοσις τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἠλεκτρονική δημοσίευση στὸν ἰστότοπο <http://www.ec-patr.org/gr/typikon/>.

Μικρόν Τυπικόν κατὰ τό Τυπικόν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἔκδόσεις Παναγόπουλος.

Λήμματα «*Ἰσλαμικό ἡμερολόγιο*» καὶ «*Ἔτος Ἐγίρας*» στὴν el.wikipedia.org.

A. Cappelli: *Encyclopedie de la Pleiade, Ἱστορία καὶ μέθοδοι τῆς: Παράρτημα (Χρονολογικοὶ πίνακες)*, ΜΙΕΤ, Ἀθήνα 1989.

«*Ἀποστασία*», θεματικὴ ἐνότητα μὲ σειρά ἄρθρων στὸν ἰστότοπο «Greek Murtadeen: Ἕλληνες ἀποστάτες ἀπὸ τό Ἰσλάμ» (<https://greekmurtadeen.wordpress.com/>).

Νίκος Δερεδάκης, «*Ἡ παραδοσιακὴ κρητικὴ φορεσιὰ στό πέρασμα τοῦ χρόνου*» στό ἰστολόγιο του (<http://deredakis.blogspot.com>), 31 Δεκεμβρίου 2008.

Εικ. 17, 18

Εὐχαριστοῦμε τούς πατέρες, Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτη Ἀθανάσιο Καραχάλιο, Πρωτοσύγκελλο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακιῶν, Αἰδес. Πρωτοπρεσβύτερο Μιχαήλ Λίτινα, ἐφημέριο Γερακαρίου, καί Αἰδес. Στεφανῆ Νίκα, ἐφημέριο Λευκογείων, καθώς καί τούς ἐν Κυρίῳ ἀδελφούς μας Μιχαήλ Τρούλη, Ἰωάννη Παπιομύτογλου, Ἐμμανουήλ Ρουκούδη, Ἰωάννη Κοκονᾶ καί τό ξεῦγος Μιχαήλ καί Αἰκατερίνης Κουτελιδάκη γιά τή συμβολή τους στήν ἰχνηλάτηση τῆς ζωῆς καί τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἀγίου Ματθαίου.

Ἰδιαίτερος εὐχαριστοῦμε ἐξάλλου τούς ἐν Κυρίῳ ἀδελφούς μας: Ἀντώνιο Λίτινα (καθοριστική ἢ συμβολή του), τό προσωπικό τῆς Δημόσιας Κεντρικῆς Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου, καθώς καί τούς κατοίκους τοῦ Γερακαρίου, γιά τήν ἀμέριστη ὑποστήριξη καί τή συμβολή τους.

Παραπλεύρωσ: Ἡ ἐορτή τοῦ ἀγίου Ματθαίου, Ρέθυμνο 2017. Ομιλητής ὁ Ἄρχων Ἱερομνήμων τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Μιχαήλ Τρούλης.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος α΄. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τοῦ Σταυροῦ τῷ σημείῳ εὐσεβῶς σφραγιζόμενος, κατ' Ἀγαρηνῶν τῆς ἀπάτης, ὦ Ματθαίε, ἐχώρησας, καὶ ἤσχυνας αὐτὴν σφαγιασθεῖς, τῷ ξίφει ὡσπερ ἄκακος ἀμνός· διὰ τοῦτο τῶν Μαρτύρων ἐν οὐρανοῖς, ἤξιωσαι εὐκληρίας· δόξα τῷ σὲ ἰσχύσαντι Χριστῷ, δόξα τῷ σὲ θαυμαστώσαντι, δόξα τῷ δωρησαμένῳ σε ἡμῖν πρέσβυν ἀκοίμητον.

Ἔτερον. Ἦχος γ΄. Θείας πίστεως.

Θεῖον βλάστημα Γερακαρίου, καὶ ἀγλαΐσμα τῆς Κρητονήσου, ἀνεδείχθης, Ματθαίε μακάριε, ἐν τῇ Ρεθύμνῃ, Μαρτύρων τό στάδιον, ἀκαταπλήκτω τελέσας φρονήματι· ὅθεν πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, δεόμεθα, δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ. Τῆ Ὑπερμάχῳ.

Γερακαρίου τὸν βλαστὸν τὸν εὐθαλέστατον, τὸν ἐν Ρεθύμνῃ κραταιῶς ἀνδραγαθήσαντα, εὐφημήσωμεν Ματθαῖον ἐν κατανύξει· ἐν ὑψίστοις γὰρ Κυρίῳ παριστάμενος, τὰ τῆς χάριτος πηγάζει ρεῖθρα ἅπασι, τοῖς κραυγάζουσι· χαίροις Μάρτυς μακάριε.

Ὁ Οἶκος.

Τὸν Σταυρὸν ὡσπερ ὄπλον, περιφέρων Ματθαίε, ἐχώρησας στερῶς κατὰ πλάνης, τῶν ἀσεβῶν ἀγαρηνῶν, καὶ τὰ ὑψώματα τούτων κατέβαλες· διὸ ὡς Μάρτυς ἄριστος, ἀκούεις παρ' ἡμῶν τοιαῦτα.

Χαῖρε, τὸ σκεῦος τῆς εὐψυχίας· χαῖρε, ὁ οἶκος τῆς εὐσθενείας.

Χαῖρε, εὐσεβοῦς ρίζουχίας ἐκβλάστημα· χαῖρε, κραταιᾶς παρῆρησίας ἐκπύρσευμα.

Χαῖρε, μάχαιρα ἀμφίστομος, κατ' ἐχθρῶν τῶν ἀσεβῶν· χαῖρε, σθένος ἀκατάπληκτον, χριστωνύμων εὐσεβῶν.

Χαῖρε, Γερακαρίου τὸ ἀμάραντον ἄνθος· χαῖρε, τῆς Κρητονήσου ἀναφαίρετον κλέος· χαῖρε, Χριστοῦ ὀπλίτης ἀχειρῶτος· χαῖρε, ἡμῶν προστάτης ἀκοίμητος.

Χαῖρε, Σταυροῦ τῆ δυνάμει ἀθλήσας· χαῖρε, ἐχθροῦ τὰς παγίδας πατήσας.

Χαίροις, Μάρτυς μακάριε.

Μεγαλυνάρια

Χαίροις ὁ οὐράνιος Ἀθλητής, ὁ ἐν τῇ
Ῥεθύμνῃ, μαρτυρήσας διὰ Χριστόν· χαίροις
ὁ τὸ κέρας, συντρίψας τῶν ἀπίστων, τῇ σῇ
ὁμολογίᾳ, Ματθαίῃ ἐνδοξε.

Τοῦ Γερακαρίου ἄνθος τερπνόν, κλέος τῆς
Ῥεθύμνης, καὶ τῆς Κρήτης πάσης πυρσός,
ῶφθης ὦ Ματθαίε, σῇ κραταιᾷ ἀθλήσει, δι'
ἧς ἐχθρὸν καθεΐλες, τὸν πολυμήχανον.

Λαϊκὴ ρίμα σύγχρονου Ρεθεμνιώτη στιχουργοῦ γιά τὸν ἅγιο νεομάρτυρα Ματθαῖο τὸν ἐκ Γερακαρίου

Καὶ τὰ βουνά ἄς ραΐσουνε
κι οἱ πέτρες ἄς θρηνοῦνε
καὶ τὰ πουλιά στ' ἀνάπλαγα
γιά τὸ Μαθιὸ νά ποῦνε.
Καὶ τὰ κοπέλια ἄς μάθουνε
κι οἱ γι-ἄντρες ἄς τ' ἀκούσου,
πὼς ἐορτάζουσι ντονε
τσί δεκοχτῶ τ' Αὐγούστου.
Τὸ χίλια ἐφτακόσια,
πρῶτη τοῦ Μάρτη μπαίνει,
ὄντε ντόν ἔσφαξ' ἡ Τουρκιά
ἡ χλιοπλανεμένη,
γιατί τὸν ἐκατάδωκεν
ἡ μαύρη¹ ντου γυναίκα
καὶ πέντε τὸν ἀρπάξασι
κι ἐσέρνα' ντονε δέκα!

---

1. μαύρη: ταλαίπωρη

Σάν ἔφταξεν εἰς τοῦ καντῆ,
θάνατο δέ φοβᾶται,
μόνο τοῦ λέει ἀντρίστικα
πώς Χριστιανός λογαῖται.
Κι ἐκεῖνος βγάνει ἀπόφαση:
«Κόψετε τό λαιμό ντου,
γιατί τόν εἶδεν ἡ Ἄισέ
νά κάνει τό σταυρό ντου!
Τοῦρκο τόν ἐθαρρούσαμε
γ-καί Χριστιανός ἐφάνη
καί νά πομείνει ἀζωντανός
δέν τό ἔπε ντό Κοράνι!».
Μά κεῖνος βγαίνει ὀλόχαρος
σάν τόν ἀετό στά ὕψη
καί Τοῦρκος δέν τόν ἔκαμε
τήν κεφαλή νά σκύψει.
Σ' ἓνα μ-παλάτι ὀλόχρυσο
τόν ἔβαλες, Χριστέ μου,
τό σέβας τοῦ Γερακαριοῦ,
τό φέγγος τοῦ Ρεθέμνου.
Βλέπε τήν, ἄγιε τοῦ Θεοῦ,
τή Γῆς τήν οἰκουμένη,
κι οὔλοι πού σέ σκοτώσανε
νά ἔναι συχωρεμένοι.

Κι ὅποιοι θά σ' ἐορτάζουνε,
σ' ὄ,τι καιρούς καί χρόνους,
φέρνε τσι στήν παράδεισο
κι εἰς τοῦ Χριστοῦ τσί θρόνους...

**Μαντινάδες τοῦ λαϊκοῦ ποιητῆ
Κωστή Κοντογιάννη
ἀπό τίς Πρασσές Ρεθύμνου
γιά τόν ἅγιο Ματθαῖο**

Ἡ Κρήτη βγάνει ἄγιους
κι ἀθρώπους τῶ γραμμάτω
καί ἱστορία ἔγραψε
μέ τσ' ἄντρες τῶν ἀρμάτω.

Γι' αὐτό ἀνάβομε κερί
στόν ἅγιο Ματθαῖο.
Τό Γερακάρι ἔκαμε
ἀκόμη πιό σπουδαῖο.

Ἀπόσπασμα ἀπό πολύστιχη ρίμα πού συνόδευσε
τό ταξίδι τοῦ «Λαογραφικοῦ Ὁμίλου Τζανιδάκη»
στήν Αὐστραλία, Μάιος 2018.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΝΕΡΓΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ «ΣΥΝΠΟΛΙΣ»

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Στό Ρέθυμνο σήμερα στις 9 Αυγούστου 2016, ημέρα Τρίτη καί ώρα 9:00 μ.μ., στα γραφεία του Συλλόγου που εύρισκονται στην Έπιμενίδου Μαρούλη 40, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. Μπεμπής Ευάγγελος, ενεργώντας σύμφωνα μέ τά όριζόμενα στά άρθρα 16 καί 17 ή άλλα αντίστοιχα μέ τό θέμα άρθρα του Καταστατικού του Σωματείου «ΣΥΝΠΟΛΙΣ», κάλεσε τά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου σέ συνεδρίαση μέ θέμα ήμερήσιας διάταξης: ...

Β) Νά τιμήσει τή μνήμη του άγιου νεομάρτυρος Ματθαίου του έκ Γερακαρίου, του έν Ρεθύμνη, μέ πανηγυρική Θεία Λειτουργία τήν ήμέρα τής έορτής του, Πέμπτη 18 Αυγούστου, στον Ίερό Ναό Κυρίας τών Άγγέλων (Μικρή Παναγία).

Είκ. 19. Μέλη του «Συλλόγου Ένεργών Πολιτών Ρεθύμνου ΣΥΝΠΟΛΙΣ» καί του «Λαογραφικού Όμιλου Τζανιδάκη» στόν έορτασμό του άγιου Ματθαίου, Ρέθυμνο 18-8-2018

Στή συνεδρίαση παραστάθηκαν τὰ ἐξῆς τακτικά μέλη: 1. ΜΠΕΜΠΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, 2. ΠΑΠΑΔΟΣΗΦΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, 3. ΚΛΑΨΙΝΟΥ ΜΑΡΙΑ, 4. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ ΗΛΙΑΣ, 5. ΞΕΝΙΚΑΚΗΣ ΦΩΤΙΟΣ

Μετά ἀπό διαπίστωση τῆς ἀπαρτίας μέ τὴν παρουσία τῶν πέντε μελῶν, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. Μπεμπῆς Εὐάγγελος πῆρε τὸ λόγο καὶ ἀφοῦ χαιρέτισε τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, διάβασε τὰ θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Ἀναλυτικά, συζητήθηκαν καὶ ἀποφασίστηκαν: ...

Γιὰ τὸ θέμα Β:

Νά τιμῆσει τὴ μνήμη τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Ματθαίου τοῦ ἐκ Γερακαρίου, τοῦ ἐν Ρεθύμνῃ, μέ πανηγυρική Θεία Λειτουργία τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς του, Πέμπτη 18 Αὐγούστου, στὸν Ἱερό Ναό Κυρίας τῶν Ἀγγέλων (Μικρὴ Παναγία) μέ ἄρτοκλασία καὶ νά πλαστικοποιήσει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καὶ νά δοθεῖ στοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Τέ-

λος, νά «υἰοθετήσῃ» τὸν Ἅγιο Ματθαῖο ὡς Προστάτη τοῦ Συλλόγου, δίνοντας τὴν ὑπόσχεση γιὰ τὸν ἐορτασμό τῆς Ἰερῆς Μνήμης τοῦ Νεομάρτυρα κάθε χρόνο στίς 18 Αὐγούστου μέ Θεία Λειτουργία.

*Εἰκ. 20. Ἐσπερινός τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ματθαίου
μέ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Συλλόγου «ΣΥΝΠΟΛΙΣ»,
Γερακάρη, 17-8-2018*

Η εικών πάντων τῶν ἐν Κρήτῃ διαλαμψάντων Ἁγίων

- 4/1 Νικηφόρος ὁ Λεπρός ὄσιος (1964).
 5/1 Γρηγόριος ὁ ἐν Ἄκριτά ὄσιος (820).
 11/1 Νικηφόρος ὁ ἐκ Κριτσᾶς Μεραμβέλλου νεομάρτυς (1832).
 22/1 Ἰωσήφ Σαμάκος ὁ Ἁγιασμένος, ὁ ἐξ Ἄζωκεράμου Σητείας ὄσιος (1511).
 29/1 **Ἰγνάτιος ὁ Σιναΐτης, ὁ Πνευματικός, ὁ ἐκ Ρεθύμνης ὄσιος (17ος αἰ).**
 4/2 Νικόλαος ὁ Στουδίτης, ὁ ἐκ Κυδωνίας ὁμολογητής (868).
 7/2 Γεώργιος Διβόλης, ὁ ἐξ Ἀλικιανοῦ Κυδωνίας νεομάρτυς (1866).
 15/3 Μανουὴλ ὁ ἐκ Σφακίων νεομάρτυς (1792).
 17/3 Παῦλος ὀσιομάρτυς (8ος αἰ).
 20/3 Μύρων ὁ ἐξ Ἡρακλείου νεομάρτυς (1793).
 31/3 Θεόφιλος μάρτυς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ (4ος αἰ.).
 3/4 Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος ὄσιος (833).
 7/4 Γεράσιμος ὁ Βυζάντιος ὄσιος (1770).
 1/5 Μαρία Μεθυμπούλα ἡ ἐκ Φουρνῆς Μεραμβέλλου νεομάρτυς (1826).
 14/5 Λεόντιος Ἱεροσολύμων (11ος αἰ.).

- 14/5 Μάρκος ὁ ἐν Σμύρνη νεομάρτυς (1643).
- 15/5 Ἀνάμνησις τῆς ἐκ Βενετίας εἰς Ἡράκλειον ἐπανακομιδῆς τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἄποστόλου Τίτου (1966).
- 9/6 **Πέντε Κανονικά Παρθένοι Μαρία, Μαριάμη, Μάρθα, Θέκλα καὶ Ἐνναθά.**
- 14/6 Κύριλλος Γορτύνης ἱερομάρτυς (3ος αἰ.).
- 23/6 Γεράσιμος Κρήτης, Νεόφυτος Κνωσοῦ, Ἰωακείμ Χερρονήσου, **Γεράσιμος Ρεθύμνης**, Καλλίνικος Κυδωνίας, Ἱερόθεος Λάμπης, Ζαχαρίας Σητείας, Ἰωακείμ Πέτρας, Μελχισεδέκ Κισάμου, Καλλίνικος Διοπόλεως καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς νεομάρτυρες (1821-1822).
- 25/6 **Μεθόδιος ὁ ἐν Νιβρύτῳ ὄσιος, ὁ ἐκ Ρεθύμνης (16ος αἰ.).**
- 28/6 Σέργιος Νικητιάτης μάγιστρος (9ος αἰ.).
- 4/7 Ἀνδρέας Κρήτης ὁ Ἱεροσολυμίτης (712).
- 5/7 Ἀθανάσιος ὁ ἐν τῷ Ἄθῳ ὄσιος (10ος αἰ.).
- 9/7 Μεθόδιος Λάμπης ἱερομάρτυς (1793).
- 10/7 Παρθένιος καὶ Εὐμένιος οἱ ἐν Κουδουμᾷ ὄσιοι (1905 καὶ 1920).
- 12/7 Γεράσιμος Βυζάντιος καὶ Ἀκάκιος οἱ ἐν Μονῇ Τζαγκαρόλων Χανίων ὄσιοι (17ος αἰ.).
- 14/7 Πέτρος Κρήτης ὁ νέος ἱερομάρτυς (4ος αἰ.).
- 14/7 Ἐμμανουήλ, Ἀνεζίνα, Γεώργιος καὶ Μαρία οἱ ἐκ Μελισσουργείου Κισάμου νεομάρτυρες (1681).
- 7/8 Ἰωσήφ Γεροντογιάννης ὁ ἐν Καψᾷ Σητείας ὄσιος (1874).
- 8/8 Μύρων Κρήτης ὁ θαυματουργός.
- 12/8 Δώδεκα Στρατιῶται ἐν Κρήτῃ μάρτυρες (4ος αἰ.).
- 17/8 Εὐτύχιος Γορτύνης, Εὐτυχιανός καὶ Κασσιανὴ αὐτάδελφοι ὄσιοι (4ος αἰ.).
- 18/8 **Ματθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου Ἀμαρίου καὶ ἐν Ρεθύμνι μαρτυρήσας νεομάρτυς (1700).**
- 21/8 **Ἀθανάσιος Πατελάρος, ὁ ἐκ τῆς Ἄξου Μυλοποτάμου Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ θαυματουργός (1654).**
- 23/8 Χαραλάμης ὁ ἐν Καλυβιανῇ Μεσαρᾶς Ἡρακλείου ὄσιος (1788).
- 25/8 **Τίτος ἀπόστολος, πρῶτος Ἐπίσκοπος Κρήτης (1ος αἰ.).**
- 1/9 Νικόλαος Κουρταλιώτης ὄσιος (17ος αἰ.).
- 2/9 Κοσμάς ὁ Ἐρημίτης ὄσιος (658).
- 4/9 Ἄνθιμος ἐκ Κεφαλληνίας νέος ἀσκητής (1781).
- 8/9 **Ἑορτὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Μυριοκεφάλων.**
- 12/9 **Σύναξις Ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἀντιφωνητρίας ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ξένου ἰδρυθείσῃ Ἱερᾷ Μονῇ Μυριοκεφάλων Ρεθύμνης.**
- 15/9 Ἰωάννης ὁ ἐκ Σφακίων νεομάρτυς (1811).
- 18/9 Εὐμένιος Γορτύνης ὁ θαυματουργός (7ος αἰ.).
- 20/9 **Ἰωάννης ὁ Ξένος ὄσιος (1027).**
- 20/9 Ἰλαρίων ὁ ἐξ Ἡρακλείου νέος ὀσιομάρτυς (1804).

- 7/10 Ἰωάννης ὁ Ἐρημίτης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐν Κυδωνία 98 ὅσιοι (1632).
- 8/10 Φίλιππος Γορτύνης (2ος αἰ.).
- 10/10 Πινυτός Κνωσοῦ (2ος αἰ.).
- 13/10 Μελέτιος Πηγᾶς Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπιτηρητῆς τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου (1601).
- 17/10 Ἀνδρέας ὀσιομάρτυς ὁ ἐν Κρίσει (8ος αἰ.).
- 20/10 Ἀνδρόνικος ὀσιομάρτυς (8ος αἰ.).
- 20/10 Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνία ὄσιος (1579).
- 28/10 **Γεώργιος, Ἄγγελῆς, Μανουήλ καὶ Νικόλαος οἱ ἐν Ρεθύμνῃ νεομάρτυρες (1824).**
- 22/11 Ἄνθιμος Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος Κρήτης ὁμολογητῆς (15ος αἰ.).
- 26/11 Νίκων ὁ «Μετανοεῖτε», ὁ ἐν Σπάρτῃ ὄσιος (10ος αἰ.).
- 27/11 Γρηγόριος Κλαζομένιος καὶ Γεράσιμος Εὐβοεὺς οἱ Σιναΐται ὄσιοι (μετὰ τὸν 10ον αἰ.).
- 27/11 Ἀρσένιος ὁ Ἄγιοφαραγγίτης ὄσιος (μετὰ τὸν 10ον αἰ.).
- 11/12 Νικηφόρος Φωκᾶς βασιλεὺς (966).
- 23/12 Γελάσιος, Εὐνικιανός, Εὐπορος, Θεόδουλος καὶ Σατορνίνος ἐκ Γορτύνης, Ζωτικὸς ἐκ Κνωσοῦ, Πόμπιος ἐκ Λεβήνου, **Ἀγαθόπους ἐκ Πανόρμου**, Εὐάρεστος ἐξ Ἡρακλείου καὶ Βασιλείδης ἐκ Κυδωνίας δέκα μάρτυρες (250).
- 30/12 **Γεδεών Καρακαλληνός ὁ ἐν Τυρνάβῳ ὀσιομάρτυς καὶ ἐν Ρεθύμνῃ ἀσκήσας (1818).**

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2019

Ἰνδικτιῶν ΙΒ' - Ἡλίου κύκλοι 23'
Σελήνης κύκλοι 3' - Σελήνης θεμέλιον 6'.
Κρεωφαγίας ἡμέραι: 69.

***

Τὸ Τριψίδιον ἄρχεται 17 Φεβρουαρίου
(Ἦχος πλ. α'. Ἑωθινόν Ε').
Ἡ Ἀπόκρεως: 3 Μαρτίου.
Ὁ Εὐαγγελισμός: Δευτέρα Γ' Νηστειῶν.
Νομικόν Φάσκα: 23 Ἀπριλίου.
Λατίνων Πάσχα: 21 Ἀπριλίου.
ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ: 28 Ἀπριλίου.
Ἡ Ἀνάληψις: 6 Ἰουνίου.
Ἡ Πεντηκοστή: 16 Ἰουνίου.
Ἡ Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων: 23 Ἰουνίου.
Ἡ Νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων: ἡμέραι 5

Ἡ Θεία Λειτουργία στὶς Ἐνορίες τῆς Πόλεως Ρεθύμνης

Καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ ἔτους, μέ ἐξαίρεση τίς περιόδους τῶν νηστειῶν (Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί Δεκαπενταγουστού), καθημερινά τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία στοὺς Ἱερούς Ναοὺς τῆς πόλεως Ρεθύμνης σύμφωνα μέ τό παρακάτω πρόγραμμα:

ΔΕΥΤΕΡΑ	ΙΕΡΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΤΡΙΤΗ	ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΥΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ
ΤΕΤΑΡΤΗ	ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΚΟΥΜΠΕ
ΠΕΜΠΤΗ	ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΜΙΣΙΡΙΩΝ

ΣΑΒΒΑΤΟ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ
ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΣΤΑΜΠΙΑ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου ἀρχίζει στίς 7:00' π.μ. καί ἡ Θεία Λειτουργία τελειώνει στίς 9:00' π.μ.

Στόν Ἱερό προσκυνηματικό Ναό τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τελεῖται κάθε δεύτερη Κυριακή ἡ Θεία Λειτουργία καί κάθε Τετάρτη στίς 4:30' μ.μ. ἡ ἀκολουθία τῆς Ἱερᾶς Παρακλήσεως.

Στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Λουκά τοῦ Νοσοκομείου, ἐκτός ἀπό τὴν Θεία Λειτουργία τοῦ Σαββάτου, κάθε

Τρίτη ἀπόγευμα ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τοῦ Μικροῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Ἐπίσης, τὴν πρώτη Πέμπτη κάθε μηνός τελεῖται τό μυστήριο τοῦ Ἱεροῦ Εὐχελαίου.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2019

1	T	† Η ΠΕΡΙΤΟΜΗ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, Βασιλείου του Μεγάλου
2	T	† Σιλβέστρου Ρώμης, Σεραφεμί του Σάρωφ, Μάρκου του Κωφοῦ
3	Π	Μαλαχίου προφήτου, Γορδίου μάρτυρος
4	Π	† Συναξίς τῶν 70 Ἀποστόλων, Νικηφόρου Λεπρού ὁσίου Κρητός
5	Σ	Παραμονή Φώτων (νηστεία), Συγκλητικής ὁσ., Γρηγορίου ἐν Ἀκρίτᾳ
6	K	† ΤΑ ἉΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ (Μέγας Ἁγιασμός)
7	Δ	† Η Συναξίς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ
8	T	Γεωργίου Χοζεβίτου, Δομνίκης ὁσίας
9	T	Πολυεῦκτου μάρτυρος, Εὐστρατίου ὁσίου, Παρθένας τῆς Ἐδεσσαίας
10	Π	Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης, Δομετιανῶ ἐπισκόπου Μελιτινῆς
11	Π	Θεοδοσίου ὁσ. Κοινοβιάρχου, Νικηφόρου νεομάρτ. τοῦ ἐκ Κριτσαῶ
12	Σ	Μερτίου, Πέτρου καὶ ἐτέρων 8 μαρτ., Τατιανῆς διακονίσσης μαρτ.
13	K	† ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ, Ἑρμίου καὶ Στρατονίκου μαρτύρων
14	Δ	Ἁγίων Ἀββάδων τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραιθῶ ἀναιρεθέντων
15	T	Παύλου Θηβαίου, Ἰωάννου Καλυβίτου ὁσίου
16	T	† Προσκίνησης τιμ. ἁλύσεως Ἀπ. Πέτρου, Νικολάου Μυτιλ. νεομ.
17	Π	† Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Γεωργίου νεομάρτυρος τοῦ ἐν Ἰωαννίνους
18	Π	† Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας
19	Σ	Μακαρίου Αἰγυπτίου ὁσίου, Μάρκου Ἐφέσου Εὐγενικοῦ
20	K	† ΙΒ΄ ΛΟΥΚΑ, Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου, Ζαχαρίου νεομάρτυρος
21	Δ	Μαξίμου ὁμολογητοῦ, Ἀγνῆς μάρτυρος, Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ
22	T	† Τιμοθέου ἀποστόλου, Ἰωσήφ ὁσίου ἠγιασμένου τοῦ Κρητός
23	T	Κλήμεντος Ἀγκύρας, Ἀγαθαγγέλου μ., Διονυσίου ὁσ. τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ
24	Π	Ἐξένης ὁσίας, Νεοφύτου Ἐγκλείστου, Βαβίλα ἱερομάρτυρος
25	Π	† Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Αὐξεντίου νεομ., Πουπλίου μάρτυρος
26	Σ	Ξενοφάντος καὶ Μαρίας ὁσίων καὶ τῆς συνοδείας αὐτῶν
27	K	† ΙΕ΄ ΛΟΥΚΑ, Ἀνακομιδῆ Λειψάνων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου
28	Δ	Ἐφραίμ ὁσίου τοῦ Σύρου
29	T	† Ἰγνατίου ὁσ. Σιναΐτου τοῦ ἐκ Ρεθύμνης, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου
30	T	† Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (σχολικῆ ἑορτή)
31	Π	Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργύρων, Ἀρσενίου ὁσίου τοῦ ἐν Πάρῳ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
6	Τίτ. β' 11-14, γ' 4-7	Ματθ. γ' 3-17	-	Μάρκ. α' 9-11
13	Ἐφεσ. δ' 7-13	Ματθ. δ' 12-17	πλ. δ'	ΙΑ'
20	Β' Κορ. δ' 6-15	Λουκ. ιζ' 12-19	α'	Α'
27	Ἐβρ. ζ' 26-28, η' 1-2	Λουκ. ιθ' 1-10	β'	Β'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

- Μεγάλου Βασιλείου: Αἰμίονα, Ἄξου, Κρασσύνα, Ὅρους, Πλευριανῶν.
- Μάρκου Κωφοῦ: Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρσανίου.
- Συναξίως Τιμίου Προδρόμου: Γαράζου, Κυριάννας, Μύλων, Περιβολίων.
- Μεγάλου Ἀντωνίου: Ἀγγελιανῶν, Ἁγίου Κωνσταντίνου, Ἄδελε, Ἄμπελακίου, Ἀλφᾶς, Ἄνω Καλλιθέας, Γερανίου, Γωνιάς, Καστέλλου, Ἀτσιποπούλου, Βλυγάδας, Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου πόλεως Ρεθύμνης, Κεραμωτῶν, Κούμων, Μαρουλά, Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ρεθύμνης, Μύλων, Ὅρους, Πρασσῶν, Πρινέ, Πρίνου, Ρουμελῆ, Σισῶν, Φωτεινοῦ, Χαρκίων.
- Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου: Πασσαλιτῶν, Ρουστίκων.
- Τριῶν Ἱεραρχῶν: Ἀγγελιανῶν, Μαργαριτῶν, Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ρεθύμνης.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

1	Π	Τρύφωνος μ., Αναστασίου νεομ. ἐκ Ναυπλίου, Περπετουάς μάρτ.
2	Σ	† Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
3	Κ	† ΙΣΤ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Συμεών Θεοδόχου καὶ Ἄννης προφήτιδος
4	Δ	Ἰσιδώρου ὁσ. Πηλουσιώτου, Νικολάου ὁσ. Στουδίτου
5	Τ	Ἀγάθης μάρτυρος, Πολυεύκτου Κωνσταντινουπόλεως
6	Τ	Βουκόλου Σμύρνης, Φωτίου Πατριάρχου Κων/πόλεως τοῦ Μεγάλου
7	Π	Παρθενίου Λαμψάκου, Γεωργίου ἐξ Ἄλικιανοῦ νεομ. Διβόλη
8	Π	Θεοδώρου Στρατηλ., Ζαχαρίου προφ., Μάρθας καὶ Μαρίας μ.
9	Σ	Νικηφόρου μάρτ., Μαρκέλλου Σικελίας, Παγκρατίου Ταυρομενίου
10	Κ	† ΙΖ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Χαράλαμπος ἱερομ., Ζήνωνος Ταχυδρόμου
11	Δ	Βλασίου ἱερομάρτυρος, Θεοδώρας Αὐγούστας
12	Τ	Μελετίου Ἀντιοχείας, Χρήστου νεομάρτυρος κηπουροῦ
13	Τ	Ἀκύλλα καὶ Πρισκίλλης ἀποστόλων, Μαρτινιανοῦ ὁσίου
14	Π	Αὐξεντίου, Μάρωνος, Ἀβραάμ ὁσίων
15	Π	Ὀνησίμου ἀπ., Ἀνθίμου ἐν Χίψ, Ἰωάννου νέου ὁσίου ἐκ Χαλάστρας
16	Σ	Παμφίλου μάρτυρος, Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως
17	Κ	† ΙΣΤ΄ ΛΟΥΚΑ (ΤΕΛΩΝΟΥ & ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ), Θεοδώρου Τήρ.
18	Δ	Λέοντος Πάπα Ρώμης, Ἀγαπητοῦ Σιναιου, Παρηγορίου μάρτυρος
19	Τ	Φιλοθέης ὁσίας τῆς Ἀθηναίας, Ἀρχίππου ἀποστόλου
20	Τ	Λέοντος ἐπ. Κατάνης, Ἀγάθωνος Πάπα Ρώμης, Βησσαρίωνος ὁσίου
21	Π	Τιμοθέου ὁσίου ἐν Συμβόλοις, Εὐσταθίου Ἀντιοχείας
22	Π	Εὐρεσις λειψάνων τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου μαρτύρων
23	Σ	Πολυκάρπου Σμύρνης ἱερομάρτυρος, Πολυχρονίου ὁσίου
24	Κ	† ΙΖ΄ ΛΟΥΚΑ (ΑΣΩΤΟΥ), Α΄ & Β΄ εὐρεσις κεφαλῆς Προδρόμου
25	Δ	Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως, Ρηγίνου ἱερομάρτυρος
26	Τ	Πορφυρίου ἐπισκόπου Ἰάτης, Φωτεινῆς μάρτυρος τῆς Σαμαρείτιδος
27	Τ	Προκοπίου Δεκαπολίτου, Γελασίου μίμου
28	Π	Βασιλείου ὁμολογητοῦ, Κυράνης νεομάρτυρος ἐν Θεσσαλονίκῃ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
3	Β΄ Κορ. ς΄ 1-10	Ματθ. κε΄ 14-30	γ΄	Γ΄
10	Β΄ Τιμ. β΄ 1-10	Ματθ. ιε΄ 21-28	δ΄	Δ΄
17	Β΄ Τιμ. γ΄ 10-15	Λουκ. ιη΄ 9-14	πλ. α΄	Ε΄
24	Β΄ Κορ. δ΄ 6-15	Λουκ. ιε΄ 11-32	πλ. β΄	ΣΤ΄

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

2. **Υπαπαντής:** Ἀβδελά, Κάτω Μαλακίου, Κούμων, Λαγκᾶς, Μισορίων.
10. **Χαράλαμπος ἱερομάρτυρος:** Ἄλφας, Ἀργυρουπόλεως, Γάλλου, Γαράζου, Γωνιάς, Δοξαροῦ, Ἐλευθέρνης, Ζωνιανῶν, Καλύβου, Λιβαδίων, Μαργαριτῶν, Περιβολίων, Πηγῆς, Ρουμελῆ, Ρουστίκων, Χαμαλευρίου.
11. **Βλασίου ἱερομάρτυρος:** Ἐρφων.
17. **Θεοδώρου Τήρωνος:** Περιβολίων, Πετρέ, Σελλίου.
19. **Φιλοθέης Ἀθηναίας:** Ἀργυρουπόλεως, προσκυνήματος Μεταμορφώσεως Ρουστίκων.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2019

1	Π	Εὐδοκίας ὀσιομάρτυρος, Μαρκέλλου καὶ Ἀντανίνης μαρτύρων
2	Σ	† ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟΝ, Ἰησοῦ συγκλητ., Νικολάου Πλανᾶ ὁσ.
3	K	† ΑΠΟΚΡΕΩ, Θεοδωρήτ. ἱερομ., Εὐτροπ., Κλεονίκ., Βασιλίσκ. μ.
4	Δ	Γερασίμου ὁσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ
5	T	Μάρκου Ἀθηναίου, Κόνανος ὀσιομάρτυρος
6	T	Τῶν ἐν Ἀμοριῶ 42 μαρτύρων, Μνήμη εὐρέσεως Τιμίου Σταυροῦ
7	Π	Λαυρεντίου ὁσίου Μεγάρων, Παύλου ὁσίου τοῦ ἁπλοῦ
8	Π	Θεοφυλάκτου Νικομηδείας, Παύλου ὁμολογητοῦ
9	Σ	† Τῶν ἐν Σεβαστείᾳ 40 Μαρτύρων
10	K	† ΤΥΡΙΝΗΣ, Κοδράτου Κορίνθου, Ἀναστασίας τῆς Πατρικίας
11	Δ	† ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ, Σωφρονίου Ἱεροσολύμων
12	T	Θεοφάνους ὁμολογητοῦ, Γρηγορίου Ῥώμης Διαλόγου
13	T	Ἀνακομιδῆ Λειψάνων Νικηφόρου Καν/πόλεως, Ὑπομονῆς ὁσίας
14	Π	Βενεδίκτου ὁσίου, Εὐσχήμονος ἐπισκόπου Λαμψάκου
15	Π	† Α' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Ἀγαπίου μ., Μανουὴλ νεομάρτ. ἐκ Σφακίων
16	Σ	† Θεοδώρου Τήρωνος θ. Κολλύβων, Χριστοδοῦλου ὁσ. ἐν Πάτμῳ
17	K	† Α' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ), Ἀλεξίου ὁσ. ἀνθρ. τοῦ Θεοῦ
18	Δ	Κυρίλλου Ἱεροσολύμων
19	T	Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτύρων, Κλαυδίου μάρτυρος
20	T	Μύρωνος νεομάρτ. Κρητός, Ἰῶν ἐν Μονῇ Ἁγ. Σάββα ὀσιομαρτύρων
21	Π	Θωμᾶ Κωνσταντινουπόλεως, Ἰακώβου ἐπισκόπου ὁμολογητοῦ
22	Π	† Β' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Βασιλείου ἱερομάρτ., Καλλινίκης μάρτυρος
23	Σ	Νίκανος ὀσιομάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
24	K	† Β' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ἱερῆ, Παλαμά), Ἀρτέμιονος Σελευκείας ἱερομ.
25	Δ	† Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
26	T	† Σύναιας Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ
27	T	Ματρώνης τῆς ἐν Θεσ/νίκη, Λυδίας, Φιλητοῦ μ. καὶ τέκνων αὐτῶν
28	Π	Παρίωνος ὁσίου, Ἡρωδίωνος ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα ἀποστόλων
29	Π	† Γ' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Μάρκου ἐπ. Ἀρεθουσιῶν & τῶν σὺν αὐτῷ μ.
30	Σ	Ἰωάννου ὁσίου τῆς Κλίμακος, Ζαχαρίου Κορίνθου
31	K	† Γ' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝ.), Θεοφίλου μ. Κρητός

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
3	Α' Κορ. η' 8-13, θ' 1-2	Ματθ. κε' 31-46	βαρύς	Ζ'
10	Ῥωμ. ιγ' 11-14, ιδ' 1-4	Ματθ. ς' 14-21	πλ. δ'	Η'
17	Ἐβρ. ια' 24-26, 32-40	Ἰωάν. α' 44-52	α'	Θ'
24	Ἐβρ. α' 10, β' 1-3	Μάρκ. β' 1-12	β'	Ι'
31	Ἐβρ. δ' 14-16, ε' 1-6	Μάρκ. η' 34 - θ' 1	γ'	ΙΑ'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

9. Τεσσαράκοντα Μαρτύρων: Ἁγίων Τεσσάρων Μαρτύρων Ρεθύμνης, Δαφνέδων, Μέσης, Σαΐτουρῶν.
16. Θεοδώρου Τήρωνος θαῦμα Κολλύβων: Ἄδελε.
25. Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου: Ἀγγελιανῶν, Ἁγίου Κωνσταντίνου, Ἁγίου Μάμαντος, Ἀλφᾶς, Ἀνωγείων, Ἀργυρουπόλεως, Ἐλευθέρης, Καλανδαρέ, Κυρίας τῶν Ἀγγέλων Ρεθύμνης, Λιβαδίων, Μαργαριτῶν, Μελιδονίου, Μούνδρου, Μισιριῶν, Ὀρθῆ, Πηγιῆς, Πίκρη, Πλευριανῶν, Πρινῆ, Πρίνου, Σαΐτουρῶν, Σκουλουφίων, Φαρατίου, Φραντζεσκιανῶν Μετοχιῶν, Χώνους.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2019

1	Δ	Μαρίας όσιας τής Αιγυπτίας, Μακαρίου όμολογητού
2	Τ	Τίτου όσιου, Θεοδώρας παρθενομάρτυρος
3	Τ	Νικήτα όμολογητού, Ιωσήφ Υμνογράφου, Έλπιδηφόρου μάρτυρος
4	Π	Γεωργίου όσιου του έν Μαλεβή, Ζωσιμά όσιου
5	Π	† Δ' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Διοδώρου, Νικηφ. μ., Θεοδώρας έν Θεσ/νίκη
6	Σ	Εύτυχίου Κωνσταντινουπόλεως, Πλατωνίδος όσιας
7	Κ	† Δ' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ιωάννου Κλίμακος), Γερασίμου όσ. Βυζαντίου
8	Δ	Έρφιδίονος, Αγάβου, Ρούφου, Φλέγοντος, Ασυγκρίτου, Έρμου άπ.
9	Τ	Εύτυχίου μάρτυρος, Βαδίου όσιου, Αύδησου μάρτυρος
10	Τ	Γρηγορίου Ε' Κωνσταντινουπόλεως ιερομάρτυρος (Μέγας Κανών)
11	Π	† ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ, Αντίπα ιερομάρτ. έπισκ. Περγάμου
12	Π	† Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ, Βασιλείου Παρίου όμ., Άνθούσης όσ.
13	Σ	Μαρτίνου πάπα Ρώμης, Θεοδοσίου, Ζωίλου
14	Κ	† Ε' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Μαρίας Αιγ.), Άριστάρχ., Πούδη, Τροφιμ. άπ.
15	Δ	Λεωνίδου ιερομάρτυρος έπισκόπου Αθηνών, Κρήσκεντος μάρτυρος
16	Τ	Άγάπης, Ειρήνης, Χιονίας και τών σόν αυταίς μαρτύρων
17	Τ	Άδριανού μάρτυρος, Μακαρίου Κορίνθου
18	Π	Σάββα Στρατηλάτου, Κυρίλλου Κων/πόλεως, Ιωάννου όσιου
19	Π	Παφνουτίου ιερομάρτυρος, Τρύφωνος Κωνσταντινουπόλεως
20	Σ	† Η ΕΓΕΡΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ, Θεοδώρου όσιου του Τριχινά
21	Κ	† ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ
22	Δ	† Μ. ΔΕΥΤΕΡΑ, Ιωσήφ του Παγκάλου
23	Τ	† Μ. ΤΡΙΤΗ, Τών 10 Παρθένων
24	Τ	† Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ, Τής άλεινάσης τόν Κύριον μύρω
25	Π	† Μ. ΠΕΜΠΤΗ, Ό Μυστικός Δείπνος
26	Π	† Μ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, Τά Άγια Πάθου του Κυρίου
27	Σ	† Μ. ΣΑΒΒΑΤΟΝ, Η εις Άδου κάθοδος του Κυρίου
28	Κ	† ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
29	Δ	† Γεωργίου Μεγαλομάρτυρος του Τροπαιοφόρου
30	Τ	† Μάρκου Εύαγγ., Ραφαήλ, Νικολάου & Ειρήνης μ., Αργυρης νεομ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
7	Έβρ. ιζ' 13-20	Μάρκ. θ' 17-31	δ'	Α'
14	Έβρ. θ' 11-14	Μάρκ. ι' 32-45	πλ. α'	Β'
21	Φιλίπ. δ' 4-9	Ιωάν. ιβ' 1-18	-	Ματθ. κα' 1-11, 15-17
28	Πράξ. α' 1-8	Ιωάν. α' 1-17	-	Β'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

20. **Θεοδώρου Τριχινά:** Φορτέτζας Ρεθύμνης.
25. **Μυστικού Δείπνου:** Καλανδαρέ.
28. **Άναστάσεως:** Ορθέ.
29. **Γεωργίου Τροπαιοφόρου:** Ίερών Μονών Άρσανίου και Δισκορίου, Άγίου Γεωργίου Άρμένων, Άγίου Γεωργίου Ζουριδίου, Άδελε, Γαρίπα, Γερανίου, Γρόττας Ρεθ., Δαφνέδων, Έπισκοπής Μυλοποταμίου, Θεοδώρας, Καλλιθέας, Καλύβου, Καρέ, Καστέλλου, Κούμων, Κυνηγιανών, Λιβαδιών, Μαρουλά, Μονοπαρίου, Μύρθιου, Ξηρού Χωριού, Παλαιλίμνου, Περάματος, Περιβολίων, Πηγής, Πρίνου, Ρουμελή, Ρουμπάδου, Σισών, Σκορδίλο, Σωματά, Χουμερίου, Χρωμοναστηρίου.
30. **Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης μαρτύρων:** Ίερās Μονής Αγίας Ειρήνης, Άδελε, Άλλοειδων, Άξου, Άτσιποπούλου, Γωνιάς, Μαρουλά, Πηγής.
Μάρκου εὐαγγελιστοῦ: Μισιρίων.

ΜΑΪΟΣ 2019

1	T	Ἱερεμίου προφήτου, Μαρίας Μεθυμοπούλας ἐκ Φουρνήης νεομάρτ.
2	Π	Ἄνακ. λειψ. Ἀθανασίου Μεγάλου, Ἐσπέρου, Ζωῆς & σὺν αὐτοῖς μ.
3	Σ	† ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ, Τιμοθ. & Μαύρας μ., Πέτρου ἐπ. Ἀργους
4	Σ	Πελαγίας μάρτυρος, Ἰαρίου ὁσίου θαυματουργοῦ
5	K	† ΤΟΥ ΘΩΜΑ, Εἰρήνης Μεγαλομάρτ., Ἐφραϊμ ὁσιου. τοῦ νέου
6	Δ	Ἰωβ τοῦ Πολυάθλου, Σεραφεῖμ ὁς ἐν τῷ ὄρει Δομβοῦς ἀσκήσαντος
7	T	Τοῦ ἐν οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ
8	T	† Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου & Ἐυαγγελιστοῦ, Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου
9	Π	† Χριστοφόρου Μεγαλομ., Ἠσαίου προφ., Νικολάου ἐν Βουνέοις
10	Π	Σίμωνος ἀπ. τοῦ Ζηλωτοῦ, Ἡσυχίου ὁμολογητοῦ, Λαυρεντίου ὁσίου
11	Σ	Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἰσαποστόλων, Μωκίου ἱερομάρτυρος
12	K	† ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ, Ἐφραϊμίου Κύπρου, Γερμανοῦ K/πόλεως
13	Δ	Γλυκερίας μάρτυρος, Σεργίου ὁμολογητοῦ, Πανουκίκαου Συννάδων
14	T	Θεράποντος ἱερομ., Λεοντίου Ἱεροσολύμων, Μάρκου νεομ. Κρητός
15	T	Ἐπαν. τιμ. Κάρας ἀπ. Τίτου, Παχωμίου Μεγάλου, Ἀγγιλίου Λαρίσης
16	Π	Θεοδώρου ὁσίου Ἠγιασμένου, Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπ. Ἱεροσολύμων
17	Π	Ἀνδρονίκου & Ἰουνίας ἐκ τῶν 70 ἀπ., Ἀθανασίου Χριστιανουπόλεως
18	Σ	Πέτρου, Διονυσίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς μαρτύρων
19	K	† ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ, Πατρικίου Προῦς. & σὺν αὐτῷ μ., Μέμν. ὁς.
20	Δ	† Ἀν. λειψ. Νικολάου Μύρων, Θαλλελαίου μ., Λυδίας Φιλιππησίας
21	T	† Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης τῶν Ἰσαποστόλων
22	T	† ΜΕΣΟΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ, Βασιλικου μάρτυρος, Κόδρου μάρτ.
23	Π	Μιχαὴλ ὁμολ. ἐπισκ. Συννάδων, Μαρίας Μυροφόρου τοῦ Κλωπᾶ
24	Π	Συμεὼν ὁς. τοῦ ἐν τῷ Θαυμαστῷ ὄρει, Μελετίου Στρατηλάτου
25	Σ	† Γ' εὕρεσις Τιμίας Κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου
26	K	† ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΪΤΙΔΟΣ, Κάρπου καὶ Ἀλφραίου ἐκ τῶν 70 ἀποστ.
27	Δ	Ἰωάννου Ρώσου ὁμολογητοῦ, Ἐλλαδίου ἱερομάρτυρος
28	T	Εὐτυχοῦς Μελετινῆς, Νικήτα Χαλκηδόνος
29	T	Θεοδοσίας μάρτυρος, Ὑπομονῆς ὁς. (Μνήμη Ἀλώσεως Κων/πόλεως)
30	Π	Ἰσαακίου ἡγουμ. Μονῆς Δαλμάτων, Ἐμμελείας μητρὸς Μ. Βασιλείου
31	Π	Ἱερεμίου μάρτυρος, Εὐσταθίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως

ΜΑΪΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΘΘΙΝΟΝ
5	Πράξ. ε' 12-20	Ἰωάν. κ' 19-31	-	Α'
12	Πράξ. ς' 1-7	Μάρκ. ιε' 43 - ις' 8	β'	Δ'
19	Πράξ. θ' 32-42	Ἰωάν. ε' 1-15	γ'	Ε'
26	Πράξ. ια' 19-30	Ἰωάν. δ' 5-42	δ'	Ζ'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

- Μαρίας Μεθυμοπούλας:** Κυριάννας.
- Ζωοδόχου Πηγῆς:** Ἀβδανιτῶν, Ἁγίου Κωνσταντίνου κοιμητηρίου πόλεως, Ἄδελε, Ἀμνάτου, Ἀμπελακίου, Κάτω Πόρου, Καστελλακίων, Κούφης, Πρίνου, Σκεπαστῆς, Σωματᾶ.
- Πελαγίας μάρτυρος:** Ἀπλιδανῶν, Μισιρίων.
- Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος:** Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Εἰρήνης, Ἁγίου Μάμαντος, Ἄξου, Παννουδίου, Γωνιάς, Δαμαβόλου, Ἐπισκοπῆς, πόλεως Ρεθύμνης, Σκεπαστῆς.
- Ἐφραϊμ νεοφ. ὁσιομάρτυρος:** Ἀτσιποπούλου, Ἐλευθέρης, Καστέλλου (Μετόχιον Ἰ. Μ. Κουμπέ).
- Θωμᾶ ἀποστόλου:** Σισῶν.
- Ἰωάννου εὐαγγελιστοῦ:** Ἀγγελιανῶν, Ἀλώνων, Καβουσίου, Κάτω Πόρου, Κουμπέ, Μαργαριτῶν, Σελλίου, Φαρατσιῶν, Χρωμοναστηρίου.
- Χριστοφόρου μεγαλομάρτυρος:** Ἀρμένων, Κράνας, Χαμαλευρίου.
- Θεράποντος ἱερομάρτυρος:** Κεραμωτῶν.
- Νικολάου Μύρων:** Πηγῆς.
- Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης:** Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρκαδίου, Ἁγίου Κωνσταντίνου, Ἀρμένων, Ἄξου, Ζωνιανῶν, Καλύβου, Λιβαδίων, Περιβολίων, πόλεως Ρεθύμνης.
- Φωτεινῆς Σαμαρεΐτιδος:** Κουμπέ πόλεως Ρεθύμνης, Λούτρας, Σιριπιδιανῶν, Φωτεινοῦ.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2019

1	Σ	Ίουστίνου φιλοσόφου μάρτυρος, Θεοπεσίου μάρτυρος
2	K	† ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ, Νικηφόρου Κων/πόλεως όμολ., Έρασμού ιερομ.
3	Δ	Λουκιλιανού και Παύλης μαρτύρων και των σὺν αὐτοῖς νηπίων
4	T	Μητροφάνους Κων/πόλεως, Μάρθας και Μαρίας ἀδελφῶν Λαζάρου
5	T	† ΑΠΟΔ. ΕΟΡΤ. ΠΑΣΧΑ, Δωροθέου Τύρου, Νικάνδρου μεγαλομ.
6	Π	† ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ
7	Π	Θεοδότου ιερομάρτυρος τοῦ ἐν Ἀγκύρα, Παναγῆ Μπασιᾶ οἰοῦ
8	Σ	Ἄνακομ. λειψάνων Θεοδώρου Στρατηλάτου, Καλλιόπης μάρτυρος
9	K	† ΑΓ. 318 ΠΑΤΕΡΩΝ Α' Οίκ. Συν., Κυρίλ. Ἀλεξανδρ., 5 Καν. Παρθένων
10	Δ	Ἀλεξάνδρου και Ἀντανίης μαρτύρων, Πανσέμνης οἰσίας
11	T	† Βαρθολομαίου & Βαρνάβα ἀπ., Παναγ. Ἄξιόν ἐστιν, Λουκά Συμφερ.
12	T	Όνουφρίου οἰοῦ τοῦ Αἰγυπτίου, Πέτρου οἰοῦ τοῦ Ἄθωνιτοῦ
13	Π	Ἀκυλίνης μάρτυρος, Ἄννης οἰσίας και νιού αὐτῆς Ἰωάννου
14	Π	Ἐλισαίου προφήτου, Μεθοδίου Κωνσταντινουπόλεως όμολογητοῦ
15	Σ	† ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟΝ, Ἀμιώς προφ., Αὐγουστίν. Ἰππάνος, Ἰερων. όσ.
16	K	† ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ
17	Δ	† ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
18	T	Λεοντίου και των σὺν αὐτῷ, Ὑπατίου και Θεοδούλου μαρτύρων
19	T	Ἰούδα ἀπ. τοῦ Ἀδελφοθέου, Παΐσιου όσ. Μεγάλου, Ζήνωνος οἰοῦ
20	Π	Μεθοδίου Πατέρων, Καλλίστου Κων/πόλεως, Νικολάου Καβάσσα
21	Π	Ἰουλιανού μ. τοῦ ἐν Κιλικία, Τερεντίου ιερομ. ἐπισκόπου Ἰκονίου
22	Σ	Εὐσεβίου Σαμοσατών, Ζήνωνος και Ζηνᾶ μαρτύρων
23	K	† Α' ΜΑΤΘΑΙΟΥ (ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ), Γερασίμου ιερομ. ἐπ. Ρεθύμνης
24	Δ	† Γενέσιον Τιμ. Προδρόμου & Βαπτ. Ἰωάννου (Ἀρχή νηστ. Απ.)
25	T	† Μεθοδίου οἰοῦ ἐν Νιβρῶτω τοῦ ἐκ Ρεθύμνης, Φεβρωνίας οἰομ.
26	T	Δαυῖδ οἰοῦ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἰορθίας
27	Π	Σαμψών όσ. τοῦ Ξενοδόχου, Ἰωάννης μυροφόρου, Ἀνέκτου μάρτ.
28	Π	Ἄνακομῆ Λειψάνων Κύρου και Ἰωάννου των Αναργύρων
29	Σ	† ΠΕΤΡΟΥ και ΠΑΥΛΟΥ των Πρωτοκορυφαιών Ἀποστόλων
30	K	† Η ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΙΟΥΝΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
2	Πράξ. ις' 16-34	Ἰωάν. θ' 1-38	πλ. α' H'
9	Πράξ. κ' 16-18, 28-36	Ἰωάν. ιζ' 1-13	πλ. β' I'
16	Πράξ. β' 1-11	Ἰωάν. ζ' 37-52, η' 12	- Ἰωάν. κ' 19-23
23	Ἐβρ. ια' 33-40, ιβ' 1-2	Ματθ. ι' 32-33, 37-38, ιθ' 27-30	πλ. δ' A'
30	A' Κορ. δ' 9-16	Ματθ. θ' 36 - ι' 8	α' B'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

- Ἀναλήψεως Σωτήρος:** Ἀνωγειάν, Ἀτσιποπούλου, Ζουριδίου, Μαρουλά, Μπαλιῆ, Πανόρμου, Ρουστίκων.
- Θεοδώρου Στρατηλάτου:** Κουνάλου.
- Πέντε Κανονικῶν Παρθένων:** Ἀργυρουπόλεως, Μύλων. **Πατέρων Α' Οἰκομενικῆς Συνόδου:** Σισίων (Μετόχιον Ἱ. Μ. Βωσάκου).
- Όνουφρίου:** Ἀλώνων, Μαργαριτών, Ἰρφάν Μετοχίου, Ρουσοσπitiου.
- Ἄγιας Πεντηκοστῆς:** Ἀργουλιού, Ἰεράς Μονῆς Ρουστίκων.
- Ἄγιου Πνεύματος:** Ἀλλοεῖδιων, Ἄμπελακίου, Ἄνω Μαλακίου, Βρύσινα, Γωνιάς, Καλύβου, Κούφης, Μαρουλά, Λιβαδίων, Πίρνου, Χελιανῶν.
Ἄγιας Τριάδος: Ἄγιας Τριάδας, Ἀγγελιανῶν, Κάτω Βαλασαμονέρου, Μπαλιῆ, Παγκαλοχωρίου, Πλατανιά.
- Γερασίμου Ρεθύμνης:** Χουμερίου.
Ἄγιον Πάντων: Αἴμονα, Δαφνέδιων.
- Γενεθλίου Τιμίου Προδρόμου:** Ἰεράς Μονῆς Ἀτάλης- Μπαλιῆ, Ἄγιας Παρασκευῆς, Ἄδελε, Βεδέρων, Λαγκάς, Μαργαριτών, Μέσης, Παγκαλοχωρίου.
- Πέτρου και Παύλου:** Ἰερ. Μονῆς Ἄγ. Παύλου Γάλλου, Ἄδελε, Αἰοῦ, Γωνιάς, Καστέλλου, Κούφης, Μισιρίων, Τσαγιανῶν, Χουμερίου.
- Δώδεκα Ἀποστόλων:** Καλανδαρέ, Καστέλλου, Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ρεθύμνης.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

ΙΟΥΛΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
7	Γαλ. γ' 23-29, δ' 1-5	Ματθ. ζ' 22-33	Β'	Γ'
14	Ττ. γ' 8-15	Ματθ. ε' 14-19	γ'	Δ'
21	Ρωμ. ι' 1-10	Ματθ. η' 28-34, θ' 1	δ'	Ε'
28	Ρωμ. ιβ' 6-14	Ματθ. θ' 1-8	πλ. α'	ΣΤ'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

- Κοσμά και Δαμιανού:** Άγιος Παρασκευής, Ἀρμένων, Βιράν Ἐπισκοπής, Περιβολίων.
- Τιμίας Ἐσθῆτος:** Βιράν Ἐπισκοπής.
- Υακίνθου μάρτυρος:** Ἀνωγείων. Παναγίας Γαλακτοτροφούσης: Καψαλιανών.
- Ἀνδρέου Κρήτης:** Ἰεράς Μονῆς Δισκουρίου, Καλονύκτη, παλαιὰς πόλεως Ρεθύμνης.
- Ἀθανασίου Ἀθωνίτου:** Ἀργυρουπόλεως.
- Κυριακῆς μεγαλομάρτυρος:** Ἁγίας Παρασκευής, Ἁγίου Γεωργίου Ἀρμένων, Γαράζου, Γουλεδιανών, Γωνιάς, Πρίνου, Τριῶν Μοναστηρίων, Χάνου.
- Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος:** Ἰεράς Μονῆς Ἁγίας Εἰρήνης.
- Παναγίας Τριγερούσης:** Λιβαδίων.
- Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου:** Μαρουλά.
- Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου:** Ἰερού Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου πόλεως Ρεθύμνης.
- Μαρίνης μεγαλομάρτυρος:** Ἀμνάτου, Ἀμπελακίου, Ἰρφάν Μετοχίου, Κουμῆ, Κούφης, Λατζιάς, Λιβαδίων, Λούτρας, Μαρουλά, Ὅρους, Πέραματος, Ρουμελί.
- Ἡλίου Θεοβίτου:** Ἰεράς Μονῆς Ρουστίκων, Ἄνω Καλλιθέας, Ἀρχαίας Ἐλευθέρνης, Ἐπισκοπής, Λιβαδίων, Μαρουλά, Τριῶν Μοναστηρίων.
- Μαρίας Μαγδαληνῆς:** Νέας Μαγνησίας.
- Μαρκέλλης μάρτυρος:** Ἁγίου Κωνσταντίνου.
- Ἄννης, μητρος Θεοτόκου:** Ἰερού Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου πόλεως Ρεθύμνης, Λούτρας, Μαρουλά, Χαρκίων.
- Παρασκευῆς ὁσιομάρτυρος:** Ἁγίας Παρασκευής, Ἀπλαδιανών, Ἀχλαδέ, Βενίου, Βιλανδρέδου, Γερανίου, Καστέλλου, Κάτω Βαλσαμονέρου, Κάτω Μύλων, Κεραμωτών, Μαρουλά, Πηγῆς, Πικρῆ, Ρουμελί, Ρουσσοσπιτίου, Σεισάραων, Σισών, Χουμερίου.
- Παντελεήμονος ἱαμακτικού:** Ἐπισκοπείου, Ἀδέλε, Ἄιμονα, Ἀρολιθίου, Ἐπισκοπῆς, Ζουριδίου, Καστέλλου, Πέραματος, Χρυμοναστηρίου.
- Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου:** Σταυρωμένου.
- Σίλα ἀποστόλου:** ὁμων. οἰκισμοῦ Δαμαβόλου.

1	Δ	† Κοσμά και Δαμιανού τῶν Ἀναγύρων τῶν ἐν Ρώμῃ
2	Τ	† Κατάθεσις Τιμίας Ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις
3	Τ	Υακίνθου μάρτυρος, Ἀνατολίου Κωνσταντινουπόλεως
4	Π	† Ἀνδρέου Κρήτης Ἱεροσολυμίτου, Θεοδώρου ἱερομ. ἐπισκ. Κυρήνης
5	Π	Ἀθανασίου ὁσίου τοῦ ἐν Ἄββ, Λαμπαδοῦ ὁσίου τοῦ θαυματουργοῦ
6	Σ	Σισώῃ ὁσίου τοῦ Μεγάλου, Λουκίας παρθενομάρτυρος
7	Κ	† Γ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Κυριακῆς Μεγαλομάρτ., Θεωμά ὁσ. ἐν Μελεῶ
8	Δ	† Προκοπίου Μεγαλομάρτυρος καί Θεοδοσίας τῆς μητρος αὐτοῦ
9	Τ	Παγκρατίου ἱερομ. ἐπ. Ταυρομενίας, Μεθοδίου ἱερομ. ἐπ. Λάμπης
10	Τ	Τῶν ἐν Νικοπόλει Ἀρμεν. 45 μ., Παρθενίου & Εὐμενίου ἐν Κουδοιμῇ
11	Π	† Εὐφημίας Μεγαλομάρτυρος, Ὁλγας ἰσαποστόλου, Λέοντος ὁσίου
12	Π	Γερασίμου & Ἀκακίου ἐν Μονῇ Ἱσακαραλῶν, Παΐσιου ὁσ. Ἁγιορ.
13	Σ	Σύναξις ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, Στεφάνου ὁσίου τοῦ Σαββαΐτου
14	Κ	† ΑΓ. ΠΑΤΕΡΩΝ Δ' Οἰκ. Σ., Πέτρου νεομ. Κρητ., Νικοδ. Ἁγιορ.
15	Δ	Κηρύκου καί Ἰουλίττης μ.
16	Τ	Ἀθηνόγενους ἱερομάρτυρος, Φαύστου μάρτυρος
17	Τ	† Μαρίνης Μεγαλομάρτυρος
18	Π	Αἰμιλιανοῦ μάρτυρος, Παύλου, Θεῆς καί Οὐαλεντίνης μαρτύρων
19	Π	Μακρίνης ἀδελφῆς Β. Μασελίου, Δίου ὁσ., Θεοδώρου Σαββαΐτου
20	Σ	† Προφήτου Ἡλίου τοῦ Θεοβίτου
21	Κ	† Ε' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἰωάννου καί Συμεών διά Χριστόν Σαλοῦ ὁσίων
22	Δ	Μαρίας Μαγδαληνῆς, Μαρκέλλης Χισπολιτίδος
23	Τ	Ἰεζεκιήλ προφήτου, Φωκά ἱερομάρτυρος, Πελαγίας ὁσίας ἐν Τήνῃ
24	Τ	Χριστίνης Μεγαλομάρτυρος, Καπίτωνος, Ἐρμιόγενους μαρτύρων
25	Π	† Ἡ Κοίμησις τῆς Ἁγ. Ἄννης, Ολυμπάδος διακον., Εὐπραξίας ὁσίας
26	Π	† Παρασκευῆς ὁσιομάρτυρος, Ἐρμούλου ἱερομάρτυρος
27	Σ	† Παντελεήμονος Μεγαλομάρτυρος καί ἱαμακικοῦ
28	Κ	† ΣΤ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Εἰρήνης ὁσίας Χρυσοβαλάντου
29	Δ	Καλλινίκου μάρτυρος, Θεοδότῃς μάρτυρος καί τῶν τέκνων αὐτῆς
30	Τ	Σίλα, Σιλουανοῦ, Κρήσκεντος, Ἐπαινετοῦ, Ἀνδρονίκ. ἐκ τῶν 70 ἀπ.
31	Τ	Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου, Ἰωσήφ τοῦ ἀπό Ἀρμαθαίας

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2019

1	Π	† Πρόδος Τιμ. Σταυρού, 7 παιδών Μακκαβαίων (Αρχή νηστείας)
2	Π	† Ανακομιδή λειψάνων Αγίου Στεφάνου Πρωτομάρτυρος
3	Σ	Δαλμάτου, Φαύστου, Ισάκιου όσιων, Σαλώμης Μυροφόρου
4	K	† Z' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Τών εν' Εφέσω Έπτά παιδών
5	Δ	Ευσινίου μ., Νόννης κλητρός Τριηρόρου Θεολόγου
6	T	† H ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
7	T	Δομετίου όσιομάρτυρος, Ιωσήφ Γερωντογιάννη όσιου
8	Π	Αιμιλιανού Κυζίκου όμ., Μύρωνος επισκόπου Κρήτης τού θαυματ.
9	Π	Ματθία άποστόλου, Αγίων 10 μαρτύρων εν τή Χαλεπή Πόλη
10	Σ	Λαυρεντίου αρχidiaκόνου, Ξύστου πάπα Ρώμης, Ιππολύτου μάρτ.
11	K	† H' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Εϋπλου διακ., Ανάμν. θαύμ. Αγ. Σπυρίδωνος
12	Δ	Φωτίου και Ανικητού μαρτύρων, τών εκ Κρήτης 12 μαρτύρων
13	T	† Ανακομιδή λειψάνων Μαξιμου όμολογητού
14	T	Μιχαίου προφήτου, Συμεών Τραπεζούντιου νεομάρτυρος
15	Π	† H ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
16	Π	† Αγ. Μανδηλίου, Διομήδους μ., Σταματίου νεομ., Τιμοθέου Εϋρίπου
17	Σ	Μύρωνος μ., Εϋτυχίου Γορτύνης και τών αυταδέλφων αυτού
18	K	† Θ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ματθαίου νεομ. τού εν Ρεθύμνη μαρτυρήσ.
19	Δ	† Ανδρέου Μεγαλομάρτυρος Στρατηλάτου, Θεοφάνους όσιου
20	T	Σαμουήλ προφήτου, Λουκίου μάρτυρος τού βουλευτου
21	T	† Άθανασίου Πατελάρου τού εκ τής Άξου, Πατριάρχου Κ/πόλεως
22	Π	† Άγαθονίκου μ. και τών σν αυτώ μαρτύρων, Ανθούσης μάρτυρος
23	Π	† Άπόδοσις Κομηέως Θεοτόκου, Ειρήνης επίσκ. Λουγδούνων
24	Σ	† Κοσμά ήερομ. Αίτωλου, άν. λειψ. Αγ. Διονυσίου τού εν Ζακύνθη
25	K	† I' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Τίτου Άποστόλου, Πρώτου Επισκόπου Κρήτης
26	Δ	† Άδριανού και Ναταλίας κ.λπ. μαρτύρων, Ιωάσαφ όσιου
27	T	† Φανουρίου Μεγαλομάρτυρος, Ποιμένη όσιου, Όσιου Κορδούης
28	T	Μωϋσεώς όσ. τού Αιθίοπος, Άννης προφήτιδος θυγατρός Φανουήλ
29	Π	† H Άποτομή τής Τιμίας Κεφαλής Ιωάννου τού Βαπτιστου
30	Π	† Αλεξάνδρου, Ιωάννου και Παύλου Πατριαρχών Κων/πόλεως
31	Σ	† Κατάθεις τής Τιμίας Ζώνης τής Υπεραγίας Θεοτόκου

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΘΗΘΙΝΟΝ
4	Ρωμ. ιε' 1-7	Ματθ. θ' 27-35	πλ. β'	Z'
11	A' Κορ. α' 10-17	Ματθ. ιδ' 14-22	βαρύς	H'
18	A' Κορ. γ' 9-17	Ματθ. ιδ' 22-34	πλ. δ'	Θ'
25	A' Κορ. δ' 9-16	Ματθ. ιζ' 14-23	α'	I'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

1. **Έλεσης μάρτυρος:** Λαγκάκ.
2. **Στεφάνου πρωτομάρτυρος:** Δαμαβόλου, Καρέ, Μελισσουρακιου, Πρινέ.
3. **Μεταμορφώσεως Σωτήρος:** Ιερών Μονών Άρκαδιου, Κουμπέ και Χαλέπας, Αμπελακίου, Αρμένων, Γερανίου, Δαμαβόλου, Έπισκοπής, Θεοδώρας, Καπεδιανών, Καρέ, Κάτω Βαλαμομένου, Κάτω Μαλακίου, Κούμων, Λιβαδιών, Μαρουλά, Πασσαλιτών, Πηγής, προσκυνήματος Μεταμορφώσεως Ρουστικών, Ρουστικών, Σελλίου, Σκουλουφίαν.
4. **Μύρωνος Κρήτης:** παλαιάς πόλεως Ρεθύμνης.
5. **Φωτίου και Ανικητού:** Αγίας.
6. **Κομηέως τής Θεοτόκου:** Ιερών Μονών Ατάλης-Μπαλή και Χαλεπή, Αίμονα, Αμπελακίου, Άνω Βαλαμομένου, Ανωγειών, Άνω Τριπόδου, Αρμένων, Βελονάδου, Γάλλου, Γαράου, Καμαριανής Γερανίου, Γιωιάς, Δοξαρού, Ελευθερας, Έρρων, Θεοδώρας, Καλυβού, Καρωτής, Κούμων, Κράνας, Κρουνερίου, Κυριάννας, Μαργαριτών, Μαρουλά, Μασταμπά, Πηγής, Ρουστικών, Σισών, Χαμαλευρίου.
7. **Αλκιβιάδου μάρτυρος:** Ανωγειών.
8. **Εϋτυχίου Κρητος:** Χρωμοναστηρίου.
9. **Άθανασίου Κωνσταντινουπόλεως:** Άξου.
10. **Κοσμά Αίτωλου:** Ιεράς Μονής Αγίας Αναστασίας Ρωμαίας.
11. **Τίτου άποστόλου:** Αγίου Κωνσταντινου, Αργυρουπόλεως, Μισοριών, Πρινου, Σελλίου.
12. **Φανουριου μάρτυρος:** Ατσιποπούλου, Άγλαδέ, Ιερού Ναού Έλευθερωτριας Άνω Καλλιθέας, Καπεδιανών, Καστέλλου, Κρουνερίου, Ορθέ, Αγίου Κωνσταντινου, Φραντζεσκιανών Μετοχιών.
13. **Άποτομής Τιμίου Προδρόμου:** Ιερών Μονών Κουμπέ και Ατάλης-Μπαλή, Αβδελά, Αγίου Δημητρίου, Άδελε, Ανωγειών, Αίμονα-Χώνους, Γαρίτα, Καρέ, Καστέλλου, Κάτω Βαλαμομένου, Πηγής, Σισών, Χρωμοναστηρίου.
14. **Αλεξάνδρου Κωνσταντινουπόλεως:** Αλεξάνδρου Χανίου, Μουρτζανών, Περιβολιών.
15. **Άγίας Ζώνης:** Ατσιποπούλου, Μύρθιου, Ρουμελή, Ιεράς Μονής Ρουστικών.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
1 Α' Τιμ. β' 1-7	Λουκ. δ' 16-22	β'	ΙΑ'
8 Γαλ. ζ' 11-18	Ίωάν. γ' 13-17	γ' Λουκ. α' 39-49, 56	
15 Γαλ. β' 16-20	Μάρκ. η' 34 - θ' 1	δ'	Β'
22 Β' Κορ. α' 21-24, β' 1-4	Λουκ. ε' 1-11	πλ. α'	Γ'
29 Β' Κορ. δ' 6-15	Λουκ. ζ' 31-36	πλ. β'	Δ'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

- 1. Παμμακαρίστου Θεοτόκου:** Πετρέ Γερανίου. **Νικολάου Κουρταλιώτων:** Άδελε, Αργυρουπόλεως, πόλεως Ρεθύμνης.
- 2. Μάμαντος μάρτυρος:** Άγίου Μάμαντος, Άνωγειών, Λιβαδιών, Σελλίου, Πρασσών.
- 3. Άνθιμου Νικομηδείας:** Άδελε.
- 5. Ζαχαρίου προφήτου:** Άγγελιανών.
- 6. Θαύματος εν Χώναις:** Πασσαλιτών, Σελλίου, Σωματά, Χρωμοναστηρίου.
- 8. Γενεσίου της Θεοτόκου:** Ίεράς Μονής Μυριοκεφάλων, Άγίας Παρασκευής, Άρχοντικής, Καλλέργου, Καλονύκτη, Καστέλλου, Μαρουλά, Πρίνου, Χρωμοναστηρίου.
- 11. Θεοδώρας τής εν Βάστα:** Θεοδώρας.
- 14. Τιμίου Σταυρού:** Ίεράς Μονής Βισάκου, Άγίου Δημητρίου, Αξού, Άπλαδιανών, Καρέ, Κουλούκωνα, Κυριάνας, Μαρουλά, Σταυρωμένου, Πλευριανών, πόλεως Ρεθύμνης, προσκυνήματος Μεταμορφώσεως Ρουστικών, Τζανακιανών, Φωτεινού, Ψηλορείτη.
- 15. Νικήτα μεγαλομάρτυρος:** Άνωγειών, Χρωμοναστηρίου.
- 16. Εύφημίας μεγαλομάρτυρος:** Ίεράς Μονής Άγίας Ειρήνης.
- 17. Σοφίας μάρτυρος και θυγατέρων:** Δροσιάς, Μελιδονίου, Μουρτζανών, Φραντζεσκιανών Μετοχιών.
- 18. Εύμενιου Κρήτης:** Σαϊτουράν.
- 20. Ίωάννου Ξένου οσίου:** Ρισβάν Μετοχίου, Μυριοκεφάλων. **Εύσταθιου μεγαλομάρτυρος:** Περάματος.
- 24. Μυρτιδιωτίσης:** Καψαλιανών, Πρασσών. **Θέκλης ισαποστόλου:** Περάματος.
- 26. Ίωάννου Θεολόγου:** Άγίας Τριάδας, Γωνιάς.

1	K	† Αρχή τής Ινδίκτου, Παναγ. Παμμακαρίστου, Νικολάου Κουρταλ.
2	Δ	Μάμαντος μ., Ίωάννου Κων/πόλεως Νηστευτού, Κοσμά όσ. Ερημίτου
3	T	Άνθιμου ιερομάρτυρος επισκόπου Νικομηδείας, Θεοκτίστου όσιου
4	T	Μωϋσέως προφήτου, Βάβυλα ιερομάρτυρος
5	Π	Ζαχαρίου προφήτου παθρός Προδρόμου, Άβδαίου επ. Περισίδος
6	Π	Άνάμν. του εν Χώναις θαύμ. Άρχαγγέλου Μιχαήλ, Καλοδότης μ.
7	Σ	Σώζοντος μάρτυρος, Κασσιανής όσίας τής Υμνογράφου
8	K	† ΠΡΟ ΥΨΩΣΕΩΣ, ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
9	Δ	Σύναξις Άγιων και Δικαίων Θεοπατόρων Ίωακείμ και Άννης
10	T	Μηνοδώρας, Μητροδώρας, Νυμφοδώρας μαρτύρων
11	T	Εύφροσύνου όσιου μαγείρου, Θεοδώρας όσιομάρτυρος εν Βάστα
12	Π	Αυτόνόμου, Κουρνούτου και Θεοδώρου ιερομ., Τουλιανού μάρτ.
13	Π	Άνάμν. Εγκ. Ναού Άναστάσεως, Αριστέιδου μ., Κορνηλιού έκατοντ.
14	Σ	† Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
15	K	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ, Νικήτα μεγαλομ., Ίωάν. νεομ. εκ Σφακίων
16	Δ	Εύφημίας μεγαλομάρτυρος, Μελιτηνής μάρτυρος
17	T	Σοφίας, Πίστεως, Ελπίδος και Άγάπης μαρτύρων
18	T	Εύμενίου Γορτύνης Κρήτης, Αριάδνης μάρτυρος
19	Π	Τροφίμου, Σαββατίου και Δορυμέδοντος μαρτύρων
20	Π	† Εύσταθίου μεγαλομάρτ., Ίωάννου του Ξένου, Ίλαριανός Κρητός
21	Σ	Άπόδοσις τής εορτής τής Υψώσεως, Κοδράτου άποστ., Ίωνά προφ.
22	K	† Α' ΛΟΥΚΑ, Φωκά ιερομάρτυρος, Ισαάκ & Μαρτίνου μαρτύρων
23	Δ	Σύλληψις Τιμίου Προδρόμου, Ξανθίππης, Πολυξένης όσιων
24	T	Παναγίας Μυρτιδιωτίσης, Θέκλης ισαποστόλου
25	T	Εύφροσύνης όσίας και Παφνουτίου παθρός αυτής
26	Π	† Η Μετάστασις Ίωάννου του Θεολόγου, Γεδεών του Δικαίου
27	Π	Καλλιστράτου μ., Μάρκου, Αριστάρχου & Ζήνωνος εκ των 70 άπ.
28	Σ	Βαρούχ προφήτου, Χαρίτωνος όμολογητού, Αϊξεντίου όσιου
29	K	† Β' ΛΟΥΚΑ, Κυριακού όσιου Άναχωρητού, Γοβδελαά μάρτυρος
30	Δ	Γρηγορίου επισκόπου Αρμενίας του Φωτιστού

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2019

1	T	Παναγίας Γοργοϋπηκόου, Ἀνανίου ἀποστόλου, Ρωμανοῦ Μελωδοῦ
2	T	Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης μαρτύρων, Θεοφίλου ὁσίου ὁμολογητοῦ
3	Π	Διονυσίου Ἀρεοπαγ., Ρουστικῆς καὶ Ἐλευθερίου μ., Θεαγένους μ.
4	Π	Ἰεροθέου ἐπισκ. Ἀθηνῶν, Δομνίνης μ., Ἀμμούν ὁσ. τοῦ Αἰγυπτίου
5	S	Χαριτίνης μάρτ., Εὐδοκίμου μάρτ., Μεθοδίας ὁσ. τῆς ἐν Κιμῶν
6	K	† Γ' ΛΟΥΚΑ, Θωμᾶ ἀπ., Ἐρωτηίδος μ., Μακαρίου ὁσίου. ἐκ Κίου
7	Δ	Σεργίου καὶ Βάκχου μαρτύρων, Πολυχρονίου ἱερομάρτυρος
8	T	Πελαγίας ὁσίας, Ταΐσας ὁσίας, Φιλίππου ἐπισκόπου Γορτύνης
9	T	Ἰακώβου ἀπ. τοῦ Ἀλφραίου, Ἀνδρονίκου καὶ Ἀθανασίας ὁσίων
10	Π	Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας μ., Θεοφίλου ὁμ., Πινυτοῦ ἐπ. Κνωσοῦ
11	Π	Φιλίππου ἀπ. ἐκ τῶν 7 Διακόνων, Θεοφάνους ὁμολ. τοῦ Γραπτοῦ
12	S	Ἀνδρονίκου, Πρόβου, Ταράχου μ., Συμῶν ὁσ. τοῦ Νέου Θεολόγου
13	K	† Δ' ΛΟΥΚΑ (ΑΓ. ΠΑΤΕΡΩΝ Ζ' Οἴκου. Συν.), Χρυσῆς νεομάρτ.
14	Δ	Ναζαρίου, Γερβασίου μαρτύρων, Κοσμᾶ Μαΐουμᾶ ποιητοῦ
15	T	Λουκιανοῦ ἱερομάρτυρος, Σαββίνου ὁσίου, Βάρσου ὁμολογητοῦ
16	T	Λογγίνου ἑκατοντάρχου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, Λεοντίου μάρτυρος
17	Π	Ἰσπὲ προφ., Ἀνδρέου ὁσίου. τοῦ ἐν Κρίσει, ἀνακ. λεψ. Ἁγ. Λαζάρου
18	Π	† Λουκά τοῦ Εὐαγγελιστοῦ , Μαρίνου μάρτυρος τοῦ γέροντος
19	S	Ἰωήλ προφήτου, Οὐάρου μάρτυρος, Κλεοπάτρας ὁσίας
20	K	† ΣΤ' ΛΟΥΚΑ, Ἀρτεμίου Μεγαλοῦ, Γερασίου ὁσ. ἐν Κεφαλληνίᾳ
21	Δ	Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, Σωκράτους καὶ Θεοδότῃς μαρτύρων
22	T	Ἀβερκίου Ἱεραπόλεως ἰσαποστόλου, τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἑπτὰ παιδῶν
23	T	Ἰακώβου ἀποστόλου τοῦ Ἀδελφοθέου, Ἰγνατίου Κων/πόλεως
24	Π	Ἀρέθα Μεγαλομάρτ. καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, Σεβαστιανῆς μάρτ.
25	Π	Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου μ., Ταβιθάς ἐλεήμονος, Χρυσάνθης μ.
26	S	† Δημητρίου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Μυροβλήτου
27	K	† Ζ' ΛΟΥΚΑ, Νεότορος μάρτ., Κυριακοῦ Κ/πόλεως, Πρόκλῃς
28	Δ	† Ἁγίας Σκέπης Θεοτόκου, Ἁγ. Τεσσάρων Νεομαρτύρων Ρεθύμνης
29	T	Ἀναστασίας ὁσιομάρτυρος τῆς Ρωμαίας, Ἀβραμίου ὁσίου
30	T	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μάρτ., Κλέοπα καὶ Ἀρτεμᾶ ἐκ τῶν 70 ἀποστ.
31	Π	Στάχους, Ἀπελλοῦ, Οὐρβαν., Ναρκίσσου, Ἀριστοβ. ἐκ τῶν 70 ἀπ.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
6 Β' Κορ. ς' 1-10	Λουκ. ζ' 11-16	βαρὺς	Ε'
13 Τίτ. γ' 8-15	Λουκ. η' 5-15	πλ. δ'	ΣΤ'
20 Β' Κορ. θ' 6-11	Λουκ. η' 27-39	α'	Ζ'
27 Β' Κορ. ια' 31-33, ιβ' 1-9	Λουκ. η' 41-56	β'	Η'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

1. Παναγίας Ἐλευθερώτριας: Ἄνω Καλλιθέας.
Παναγίας Γοργοϋπηκόου: Μαρουλοῦς.
2. Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος: Ἄνω Καλλιθέας, Ἐξάντη.
8. Πελαγίας ὁσίας: Ἀπλαδιανῶν, Πανόρμου.
13. Χρυσῆς νεομάρτυρος: Ἀτσιποπούλου.
18. Λουκᾶ εὐαγγελιστοῦ: Γάλλου, Νοσοκομείου, Ρουσσοσιπιῦ.
23. Ἰακώβου Ἀδελφοθέου: Γαράζου.
26. Δημητρίου Μυροβλήτου: Ἁγίου Δημητρίου, Ἀγριδίων, Ἄξιμου, Ἀλλοειδίων, Ἀνωγειῶν, Ἀχλαδέ, Βιρᾶν Ἐπισκοπῆς, Γαρίτα, Ἐπισκοπῆς, Καλλιθέας, Καρέ, Κοιμητηρίου Ρεθύμνης, Λιβαδίων, Μαργαριτῶν, Μελιδιωνῶν, Μπαλιῦ, Ὀμάλας, Ρουστικῶν, Σκουλουφίων, Χουμερίου.
28. Τεσσάρων Νεομαρτύρων Ρεθύμνης: πόλεως Ρεθύμνης, Ἀλφᾶς, Ἀπλαδιανῶν, Περιβολίων.
29. Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας: Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Ἀναστασίας Ρωμαίας.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2019

1	Π	† Κοσμά & Δαμιανού Ἀναγ. & Θεοδότῃς μητρ. αὐτῶν, Δαυὶδ ὁσ.
2	Σ	Ἀκινδύνου, Πηγαίου, Ἀφθονίου, Ἐλπίδῃς. & Ἀνεμοπίστου μ.
3	K	† Ε' ΛΟΥΚΑ, Ἀνακ. λειψάνων Ἁγίου Γεωργίου Τροπαιοφόρου
4	Δ	Ἰωαννικίου τοῦ Μεγάλου, Νικάνδρου καὶ Ἐρμαιοῦ ιερομαρτύρων
5	T	Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμῃς μαρτ., Ἐρμᾶ καὶ Λίνου ἐκ τῶν 70 ἀπ.
6	T	Παύλου ἀρχιεπ. Κων/πόλεως ὁμολογητοῦ, Παύλου ὁσίου σαλοῦ
7	Π	Τῶν ἐν Μελιτηνῇ 33 μαρτύρων, Λαζάρου ὁσίου τοῦ Γαλιλαίου
8	Π	† Τῶν Παμμ. Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ & Γαβριήλ, Ὀλοκαύτωμα Ἀρκαδίου
9	Σ	† Νεκταρίου Αἰγίνης τοῦ θαυματουργοῦ, Θεοκτίστῃς ὁσ. ἐκ Λέσβου
10	K	† Η' ΛΟΥΚΑ, Ροδιῶνος, Ὀλυμπιά, Σωσιπάτρου κ.λπ. ἐκ τῶν 70 ἀπ.
11	Δ	Μηνᾶ Μεγαλομ., Βικτωρος, Βικεντίου μ., Θεοδώρου Στουδ.
12	T	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Νείλου ὁσίου τοῦ Μυροβλήτου
13	T	† Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀνθούσης
14	Π	Φιλίππου ἐκ τῶν 12 Ἀποστόλων, Κωνσταντίνου νεομ. τοῦ Ὑδραίου
15	Π	Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀββίου μαρτ. (Ἀρχὴ νηστείας Χριστουγέννων)
16	Σ	† Ματθαίου Ἀποστόλου καὶ Ἐυαγγελιστοῦ, Ἰφιγενείας παρθενομ.
17	K	† Θ' ΛΟΥΚΑ, Γρηγορίου Νεοκαισαρείας θαυματουργοῦ
18	Δ	Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ μαρτύρων, Αναστασίου νεομάρτυρος
19	T	Ἀβδίου προφήτου, Βαρλαάμ, Ἀγαπίου, Ἠλιοδώρου μαρτύρων
20	T	Γρηγορίου ὁσίου τοῦ Δεκαπολίτου, Πρόκλου Κων/πόλεως
21	Π	† ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ, Ἱ. Μητροπ. Ναός Ρεθύμνης
22	Π	Φιλήμονος, Ἀρχίππου, Ἀπφίας, Ονησίμου ἐκ τῶν 70 ἀποστόλων
23	Σ	Ἀμφιλοχίου ἐπισκ. Ἰκονίου, Γρηγορίου ἐπισκ. Ἀκραγαντίνων
24	K	† ΙΓ' ΛΟΥΚΑ, Κλήμεντος ἐπ. Ρώμης, Πέτρου ἐπ. Ἀλεξανδρείας
25	Δ	† Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος, Μερκουρίου Μεγαλομάρτυρος
26	T	† Στυλιανοῦ ὁσίου Παφλαγῶνος, Νικωνος ὁσίου τοῦ «Μετανοεῖτε»
27	T	Ἰακώβου τοῦ Πέρσου, Ἀρσενίου ὁσίου τοῦ Ἁγιοφαραγγίτου
28	Π	Στεφάνου ὁσίου τοῦ Νέου ὁμολογητοῦ, Εἰρηνάχου μάρτυρος
29	Π	Διονυσίου Κορίνθου ιερομάρτ., Παραμόνου μαρτ., Πιτυροῦν ὁσίου
30	Σ	† Ἀνδρέου ἀπ. Πρωτοκλήτου, Ἐθν. Ἐορτῆ Οἴκου. Πατριαρχείου

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
3	Γαλ. α' 11-19	Λουκ. ις' 19-31	γ'	Θ'
10	Γαλ. β' 16-20	Λουκ. ι' 25-37	δ'	Γ'
17	Γαλ. ς' 11-18	Λουκ. ιβ' 16-21	πλ. α'	ΙΑ'
24	Ἐφεσ. βς' 4-10	Λουκ. ιη' 18-27	πλ. β'	Α'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

- Κοσμά καὶ Δαμιανού:** Ἱερὰς Μονῆς Κουμπέ, Ἁγίας Παρασκευῆς, Μούνδρου.
- Γεωργίου Τροπαιοφόρου:** Ἀγριδίων, Ἀλλοειδίων, Ἀρμένων, Κρασούνα, Κεφαλίου, Λιβαδίων, Ὀρους, Πηγῆς, Χελιανῶν.
- Ἀρχαγγέλων:** Ὀλοκαύτωμα Ἱερὰς Μονῆς Ἀρκαδίου, Ἀλιακῶν, Ἀργυρουπόλεως, Γιαννουδίου, Καλύβου, Καψαλιανῶν, Νέας Μαγνησίας, Φωτεινού.
- Νεκταρίου Πενταπόλεως:** Ἱερὰς Μονῆς Ἀνωγειῶν, παλ. πόλεως Ρεθύμνης, Ἀρμένων, Γιωνιάς, Κάμπου Δοξαροῦ, Κυριάννας, Περάματος, Πηγηῶν, Πλατανιά, Ρουμελιῆ.
- Μηνᾶ μεγαλομάρτυρος:** Γαράζου, Καλλιθέας, Ρουμελιῆ.
- Ἰωάννου Χρυσοστόμου:** Ἁγίου Ἰωάννου, Ἀτσιποπούλου, Βιρὰν Ἐπισκοπῆς, Μαρουλοῦς.
- Εἰσοδίων Θεοτόκου:** Ἱερὸς Μητροπολιτικὸς Ναός, Βιλανδρέδου, Παγκαλοχωρίου, Περάματος, Χουμερίου.
- Αἰκατερίνης Πανόσφου:** Ἱερὰς Μονῆς Ἁγίας Εἰρήνης, Ἁγγελιανῶν, Ἀστερίου, Φορτέτζας.
- Στυλιανοῦ Παφλαγῶνος:** Ἄδελε, Ἀρμένων, Λατζιμά, Μαρουλά, Ρουστίκων.
- Ἀνδρέου Πρωτοκλήτου:** Ἁγίου Ἀνδρέου, Κάτω Τριπόδου, Ρουπῶν.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019

1	K	† ΙΔ' ΛΟΥΚΑ, Ναούμ προφ., Φιλαρέτου όσιου του Έλεήμονος
2	Δ	Άββακούμ προφήτου, Πορφυρίου όσιου Κανσκαλυβίτου
3	T	Σοφονίου προφήτου, Θεοδώρου ιερομάρτυρος, Θεοδούλου όσιου
4	T	† Βαρβάρας Μεγαλομ. πολιούχου Ρεθύμνης, Ιωάν. Δαμασκηνού
5	Π	† Σάββα όσιου του Ήγιασμένου, Διογένους μάρτυρος
6	Π	† Νικολάου άρχιεπισκόπου Μύρων τής Λυκίας του θαυματουργού
7	Σ	Άμβροσίου επίσκοπου Μεδιολάνων, Νεοφύτου μάρτυρος
8	K	† Ι' ΛΟΥΚΑ, Ψωσθένους, Απολλώ έκ των 70 άπ., Παταπίου όσ.
9	Δ	† Σύλλλης Αγίας Άννης μητρός Θεοτόκου
10	T	Μηνά του Καλλικελάδου, Έρμιόγους και Εύγράφου μαρτύρων
11	T	† Νικηφόρου Φωκά του Βασιλέως
12	Π	† Σπυριδώνος Τριμθοούντος θαυματ., Αλεξάνδρου Ήεροσολύμων
13	Π	† Εύγενίου και των σύν αυτώ μαρτύρων
14	Σ	Θύρσου, Φιλήμονος, Απολλωνίου, Άρριανού μαρτύρων
15	K	† ΙΑ' ΛΟΥΚΑ (Άγ. Προπατόρων), Έλευθερίου ιερομάρτ., Άνθιας
16	Δ	Άγγαίου προφήτου, Μοδέστου επίσκοπου Ήεροσολύμων
17	T	† Διονυσίου επ. Αιγίν. θαυμ., Δανήλ πρ. και Άγ. Τριών Παιδών
18	T	Σεβαστιανού και Ζωής μαρτύρων, Μοδέστου ιερομάρτυρος
19	Π	Βονιφατίου μ., Άγλαίδος Ρωμαίας, Εύτυχίου και Θεσσαλονίκης μ.
20	Π	Ήγνατίου ιερομάρτυρος του Θεοφώρου, Φιλογονίου όσιου
21	Σ	Θεμιστοκλέους μάρτ., Ιουλιανής και των σύν αυτή 500 μαρτύρων
22	K	† ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ, Άναστασίας Φαρμακολ.
23	Δ	† Των έν Κρήτη Άγιων Δέκα Μαρτύρων
24	T	Εύγενίας όσιοπαρθενομάρτυρος, Φιλίππου μάρτυρος
25	T	† Η ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
26	Π	† Η Σύναξις τής Ύπεραγίας Θεοτόκου, Εϋθυμίου Σάρδεων όμολ.
27	Π	† Στεφάνου Πρωτομ. και Αρχιδιακ., Θεοδώρου όμολ. του Ήραπτόυ
28	Σ	Των έν Νικομηδεία Δισμυρίων Μαρτύρων
29	K	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ, Των Άγιων 14.000 Νηπίων
30	Δ	† Γεδεών όσιομάρτυρος του Καρακαλληού
31	T	Μελάνης όσιας Ρωμαίας, Ζωτικού μάρτυρος του όρφανοτρόφου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

ΗΜ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
1 Έφες. β' 14-22	Λουκ. ιη' 35-43	βαρός	Β'
8 Έφες. δ' 1-7	Λουκ. ιγ' 10-17	πλ. δ'	Γ'
15 Β' Τιμ. α' 8-18	Λουκ. ιδ' 16-24	α'	Δ'
22 Έβρ. ια' 9-10, 32-40	Μαθθ. α' 1-25	β'	Ε'
29 Γαλ. α' 11-19	Μαθθ. β' 13-23	γ'	ΣΤ'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ ΙΕΡΟΥΣ ΝΑΟΥΣ

2. Πορφυρίου Κανσκαλυβίτου: Μαρουλά.
4. Βαρβάρας μεγαλομάρτυρος: πόλεως Ρεθύμνης, Άργουρούπολεως, Βεργιανών, Γουλειδιανών, Μαργαριτών, Μελιδονίου.
5. Σάββα ήγιασμένου: πόλεως Ρεθύμνης, Δαφνέδων.
6. Νικολάου Μύρων: πόλεως Ρεθύμνης, Αγιάς, Άδελε, Βιράν Έπισκοπής, Κάτω Μύλων, Μακρυγιάννη, Μικρών Άνωγειών, Μαρουλά, Μουνδρών, Πηγής, Πρίνου, Σκεπαστής.
7. Άμβροσίου Μεδιολάνων: όμωνύμου Μετοχίου Άρκαδίου.
8. Παταπίου όσιου: Έπισκοπής, Μύλων.
9. Άννης μητρός Θεοτόκου: Άβδανιτών, Ήερου Ναού Άγίου Κωνσταντίνου πόλεως Ρεθύμνης, Τριών Μοναστηρίων.
11. Νικηφόρου Φωκά: Άρμένων.
12. Σπυριδώνος Τριμθοούντος θαυματουργού.: Κομπέ, Πηγουνιανών, Φορτέζας, προσκνήματος Μεταμορφώσεως Ρουστίκων.
13. Εύγενίου μάρτυρος: Ήερου Ναού Άγίου Κωνσταντίνου πόλεως Ρεθύμνης, Εϋστρατιού μάρτυρος: Έπισκοπής.
15. Έλευθερίου ιερομάρτυρος.: παλαιάς πόλ. Ρεθύμνης, Άτσιποπούλου.
17. Διονυσίου Αιγίνης: Περιβολίων.
22. Άναστασίας Φαρμακολυτριάς: Αγιάς, Βενίου, Γωνιάς, Λιβαδιών.
23. Δέκα Μαρτύρων Κρήτης: Ι.Ν. Τεσσάρων Μαρτύρων πόλ. Ρεθύμνης.
25. Γεννήσεως Χριστού: Ήρας Μονής Χαλέπας.
27. Στεφάνου Πρωτομάρτυρος: Άνω Βαλσαμονέρου, Ήρφάν Μετοχίου, Μαργαριτών, Ρουπών.
30. Γεδεών Καρακαλληού: Μαργαριτών.

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΕΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

I) ΑΚΙΝΗΤΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

A) Κυριακές, έορτές και λοιπές ημέρες της εβδομάδος.

Έσπερινές Ίερες Άκολουθίες από 1ης Μαΐου έως 31ης Οκτωβρίου, ώρα 6:30' μ.μ.

Άπό 1ης Νοεμβρίου έως 30ης Άπριλίου, ώρα 5:00' μ.μ.

Ό Όρθρος, ώρα 7:00' π.μ.

B) Παραμονή Χριστουγέννων, έορτή Χριστουγέννων και παραμονή Φώτων:

Έναρξη Ίερών Άκολουθιών, ώρα 6:00' π.μ.

Γ) Έορτή Φώτων: Έναρξη Ίερών Άκολουθιών, ώρα 6:30' π.μ.

II) ΚΙΝΗΤΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

A) Μεγάλη Τεσσαρακοστή.

Οί Άκολουθίες των Χαιρετισμών, του Μεγάλου Κανόνος, του Άκαθίστου Ύμνου και οί έσπερινές Θείες Λειτουργίες των Προηγιασμένων Δώρων, ώρα 7:00' μ.μ.

B) Μεγάλη Έβδομάδα.

1) Οί Άκολουθίες του Νυμφίου, ώρα 8:00' μ.μ.

2) Οί Ώρες και ή Θεία Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων, ώρα 7:00' π.μ.

3) Μεγάλη Τετάρτη: Τό Άγιον Εϋχέλαιον, ώρα 5:30' μ.μ.

4) Μεγάλη Πέμπτη:

α) Έσπερινός και Θεία Λειτουργία, ώρα 6:30' π.μ.

β) Άκολουθία των Παθών, ώρα 7:00' μ.μ.

5) Μεγάλη Παρασκευή:

α) Μεγάλες Ώρες και Μέγας Έσπερινός της Άποκαθηλώσεως, ώρα 9:00' π.μ.

β) Όρθρος του Μεγάλου Σαββάτου (Επιτάφιος Θρήνος), ώρα 7:30' μ.μ.

6) Μέγα Σάββατον: Ό Μέγας Έσπερινός και ή Θεία Λειτουργία, ώρα 8:30' π.μ.

Γ) Κυριακή του Πάσχα.

1) Κρούση κωδώνων και Έναρξη ιερās ακολουθίας, ώρα 11:00' μ.μ. του Μεγάλου Σαββάτου.

2) Η Άνάσταση, ώρα 12:00' νυκτερινή και στή συνέχεια ή Θεία Λειτουργία.

3) Ό Μέγας Έσπερινός της Άγάπης, ώρα 11:00' π.μ.

ΗΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

1) Νηστεία σέ όλα:

Ίανουαρίου 5, Αύγουστου 29, Σεπτεμβρίου 14, Δεκεμβρίου 24. Επίσης κατά την Άγια και Μεγάλη Έβδομάδα και κατά τις νηστήσιμες Τετάρτες και Παρασκευές του έτους.

2) Κατάλυση ιχθύος:

Ίανουαρίου 7, Φεβρουαρίου 2, Μαρτίου 25, Ιουνίου 24 και 29, Αύγουστου 6 και 15, Σεπτεμβρίου 8, Νοεμβρίου 14 και 21, ανεξαρτήτως της ημέρας της εβδομάδος, στην οποία συμπίπτουν. Επίσης κατά τις Τετάρτες της Μεσοπεντηκοστής και της αποδόσεως του Πάσχα, κατά τὰ Σάββατα και τις Κυριακές από Νοεμβρίου 21 έως Δεκεμβρίου 17.

3) Κατάλυση τυροῦ, αὐγῶν καὶ γάλακτος:

Καθ' ὅλη τὴν ἐπομένη τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀποκρεω εβδομάδα (τῆς Τυροφάγου).

4) Κατάλυση σέ όλα:

Ἀπό Δεκεμβρίου 25 ἕως Ίανουαρίου 4, Ίανουαρίου 6, ἀπό τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελῶνων καὶ Φαρισαίου μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου καὶ κατά τις εβδομάδες τῆς Διακαινησίμου (Κυριακή τοῦ Πάσχα ἕως τὴν Κυριακή τοῦ Θωμᾶ) καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Κυριακή τῆς Πεντηκοστής ἕως τὴν Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων).

Πρακτικές οδηγίες
πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας
γιά τὰ ἱερά μυστήρια τῆς Βαπτίσεως
καὶ τοῦ Γάμου καθὼς καὶ
γιά τὰ ἱερά μνημόσυνα
τῶν κεκοιμημένων

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Βαπτίσεις τελοῦνται καθ' ὅλον τό ἔτος, πλὴν τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος, καὶ κατ' αὐτήν, ἐάν παραστεῖ ἔκτακτη ἀνάγκη. Πρὸς τοῦτο προσάγεται ἀπαραιτήτως ληξιαρχική πράξη γεννήσεως τοῦ βαπτισθησομένου.

Γιά τὴ βάπτισι καὶ τό ὄνομα πού θά δοθεῖ στό παιδί ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσι τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας.

Ὁ ἀνάδοχος πρέπει νά εἶναι Ὁρθόδοξος χριστιανός. Δέν γίνονται ἀνάδοχοι ὅσοι ἔχουν τελέσει πολιτικό γάμο.

Γιά νά πληροφοροῦνται οἱ πιστοὶ πού ἐπιθυμοῦν νά γίνουν ἀνάδοχοι, ἐκδόθηκε ἀπό τὴν Ἱερά Μητρόπολη Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου τό τρίπτυχο φυλλάδιο μέ τίτλο «Θά γίνεις νονός; / Θά γίνεις νονά;»,

τό όποιο έπιμελήθηκε ό Καθηγητής Θεολόγος κ. Θεόδωρος Ρηγιγιώτης.

Τό φυλλάδιο περιέχει μία σύντομη και προσιτή σέ όλους Κατήχηση άναφορικά μέ τά έλάχιστα άναγκαία στοιχεία τής Όρθοδόξου

Πίστεώς μας, τά όποια όφείλει νά γνωρίζει, νά άποδέχεται και νά όμολογεί όποιος ή όποια έπιθυμεί νά ένσωματωθεί στην Άγία μας Έκκλησία μέ τό Άγιο Βάπτισμα.

Μέ τό φυλλάδιο γίνεται μία συστηματική και έπιμελημένη προσπάθεια νά βοηθηθοϋν οι ύποψήφιοι Άνάδοχοι στό πολυεύθυνο πνευματικό έργο πού έπωμίζονται ένώπιον του Θεού αλλά και του βαπτιζομένου πού άναδέχονται άπό τήν Άγία Κολυμβήθρα. Για τόν λόγο αυτό, καλό είναι, μαζί μέ όποια άλλη προετοιμασία, ό ύποψήφιος Άνάδοχος νά παραλαμβάνει στά χέρια του αυτό τό φυλλάδιο, νά τό με-

λετά και νά έμβαθύνει στό Μεγάλο Μυστήριο του Άγίου Βαπτίσματος. Επίσης όποιος έπιθυμεί μπορεί νά άναγνώσει τό περιεχόμενό του στην ιστοσελίδα τής Έρεās Μητροπόλεως μας.

ΓΑΜΟΙ

• Η τέλεση Γάμων δέν έπιτρέπεται γενικώς κατά τίς νηστήσιμες ήμέρες. Πιό συγκεκριμένα, κατά τίς νηστήσιμες Τετάρτες και Παρασκευές όλου του έτους, άπό 15 Νοεμβρίου έως 24 Δεκεμβρίου, τήν 5η Ιανουαρίου, κατά τή διάρκεια όλης τής Μεγάλης Τεσσαρακοστής, τής Νηστείας των Άγιων Άποστόλων και του Δεκαπενταύγουστου, τήν 29η Αύγουστου και τήν 14η Σεπτεμβρίου.

Επίσης δέν γίνονται οι Γάμοι μετά μη χριστιανών ή μετά προτεστάντων, των όποιών τό βάπτισμα δέν άναγνωρίζεται άπό τήν Όρθόδοξη Έκκλησία.

Γιά τήν τέλεση Γάμου άπαιτείται ειδική άδεια, έκδιδόμενη άπό τήν Έερά Μητρόπολη του τόπου τελέσεως αυτού. Ό δέ παράνυμφος πρέπει νά είναι Χριστιανός Όρθόδοξος.

Γιά να βοηθηθούν οι άνθρωποι που ξεκινούν με τό Μυστήριο του Γάμου την κοινή τους πορεία, εκδόθηκε από την Ίερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αύλοποτάμου τρίπτυχο φυλλάδιο με τίτλο «Ορθόδοξος Γάμος.

Ένας δρόμος που περπατιέται στη γη, αλλά καταλήγει στον ουρανό», τό οποίο έπιμελήθηκε ο Θεολόγος κ. Θεόδωρος Ρηγιγιώτης. Τό φυλλάδιο αυτό περιέχει μία εύσυνοπη παρουσίαση τής ορθόδοξης θεολογίας του ιερού και, κατά τόν Άπόστολο Παύλο, μεγάλου μυστηρίου του γάμου.

Μέ τό άνωτέρω φυλλάδιο έπιχειρείται μία συστηματική προσπάθεια για να ενημερωθούν οι νέοι άνθρωποι που αποφασίζουν να ένώσουν τις ζωές τους με τήν κατά Θεόν συζυγία και να πληροφορηθούν για τό περιεχόμενο και τήν όντολογία του Όρθόδοξου Γάμου και έτσι να βοηθηθούν

στό σημαντικό αυτό κεφάλαιο τής ζωής που άνοίγεται μπροστά τους.

Τό φυλλάδιο προσφέρεται στους μελλονύμφους κατά τήν έκδοση τής άδείας του γάμου τους στά Γραφεία τής Ίερας Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αύλοποτάμου. Επίσης όποιος έπιθυμεί μπορεί να άναγνώσει τό περιεχόμενο του στην ιστοσελίδα τής Ίερας Μητροπόλεώς μας.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Τά Σάββατα όρίζονται από τήν παράδοση τής Έκκλησίας ως οι προσφορώτερες ήμέρες τελέσεως Μνημοσύνων ύπέρ άναπαύσεως των κεκοιμημένων.

Μνημόσυνα μετά κολλύβων δέν τελούνται από του Σαββάτου του Λαζάρου έως τής Κυριακής του Θωμά, από τής 24ης Δεκεμβρίου έως και τής 6ης Ίανουαρίου, κατά τήν Κυριακή τής Πεντηκοστής και τήν Δευτέρα του Άγίου Πνεύματος και τήν 15η Αύγουστου. Η τέλεση αυτών πρέπει να αποφεύγεται επίσης στους εορτάζοντες ιερούς ναούς κατά τήν ήμέρα τής εορτής τους.

ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

- 33 μ.Χ. Κρήτες ευαγγελίζονται τόν Χριστιανισμό στή Ἱεροσόλυμα παρά του Ἀποστόλου Πέτρου (Πράξ. β', 10).
- 60-61 μ.Χ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀγόμενος στή Ρώμη, διέρχεται ἀπό τόν ὄρμο τῶν Καλῶν Λιμένων τῆς νότιας Κρήτης (Πράξ. κζ' 8).
- 65-66 μ.Χ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καθιστᾷ στή Γόρτυνα τόν μαθητή του Τίτο πρῶτο Ἐπίσκοπο τῆς νήσου, καί του ἀπευθύνει μετὰ ἀπό λίγο ἀπό τή Μακεδονία τή γνωστή ἐπιστολή.
- 733 μ.Χ. Ἡ Ἐκκλησία Κρήτης ἀποσπᾶται ὑπό Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου ἀπό τή Ρώμη καί προσαρτᾶται ὀριστικῶς στήν Κωνσταντινούπολη.
- 827 μ.Χ. Ἡ Κρήτη κατακτᾶται ὑπό τῶν Σαρακηνῶν Ἀράβων, οἱ ὅποιοι καί καταστρέφουν τόν στή Γόρτυνα περιλαμβρον Ἱερό Ναό του Ἀποστόλου Τίτου, κτίσμα του 6ου αἰῶνος.
- 961 μ.Χ. Ἡ νήσος ἀπελευθερώνεται ἀπό τόν Νικηφόρο Φωκά.
- 1204 μ.Χ. Ἡ Κρήτη περιέρχεται στούς Ἐνετούς (1211-1669).
- 1669 μ.Χ. Ἡ νήσος κατακτᾶται ἀπό τούς Τούρκους.

- 1821-1822 μ.Χ. Θανατώνονται από τους Τούρκους οι άρχιερείς τής νήσου Γεράσιμος Παρδάλης, Μητροπολίτης Κρήτης, Νεόφυτος, Επίσκοπος Κνωσού, Ίωακείμ, Επίσκοπος Χερρονήσου, Ίερόθεος, Επίσκοπος Λάμπης, Ζαχαρίας, Επίσκοπος Σητείας, Ίωακείμ, Επίσκοπος Πέτρας, Γεράσιμος, Επίσκοπος Ρεθύμνης, Καλλίνικος, Επίσκοπος Κυδωνίας, Μελχισεδέκ, Επίσκοπος Κισάμου και ό Επίσκοπος Διοπόλεως Καλλίνικος, καθώς και άλλοι κληρικοί και πρόκριτοι του λαού τής Κρήτης.
- 1824 μ.Χ. Άθληση τών εν Ρεθύμνη νεομαρτύρων Άγγελη, Γεωργίου, Μανουήλ και Νικολάου.
- 1866 μ.Χ. Όλοκαύτωμα τής Ίεράς Μονής Άρκαδίου Ρεθύμνης.
- 1900 μ.Χ. Ψηφίζεται ό Καταστατικός Χάρτης τής εν Κρήτη Έκκλησίας (Νόμος 276 τής Κρητικής Πολιτείας).
- 1913 μ.Χ. Ή νήσος ενώνεται μέ τή μητέρα Έλλάδα.
- 1961 μ.Χ. Οί Έπισκοπές τής Μεγαλονήσου ανακηρύσσονται σέ τιμής ένεκεν Μητροπόλεϊς. Ψηφίζεται ό Νόμος 4149 (Καταστατικός Χάρτης τής εν Κρήτη Όρθοδόξου Έκκλησίας).
- 1967 μ.Χ. Ή Μητρόπολις Κρήτης ανακηρύσσεται σέ Άρχιεπισκοπήν υπό τής Ίεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου.
- 1992 μ.Χ. (9-23 Νοεμβρίου) Ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ό Α΄ επισκέπτεται τήν Κρήτη.
- 1993 μ.Χ. (9 Μαρτίου) Έκδοση Πατριαρχικού τόμου ανακηρύξεως σέ εν ενεργεία Μητροπόλεϊς τών τιμής ένεκεν Ίερών Μητροπόλεων τής Κρήτης.
- 1995 μ.Χ. (10-11 Νοεμβρίου) Ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ό Α΄ επισκέπτεται τήν Κρήτη και προεξάρχει τών έορταστικών έκδηλώσεων γιά τήν 100ετηριόδα του Ίερού Μητροπολιτικού Ναού του Άγίου Μηνά Ήρακλείου.
- 2001 μ.Χ. Ίδρύεται ή Ίερά Μητρόπολις Άρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου. Ή Ίερά Μητρόπολις Λάμπης και Σφακίων μετονομάζεται σέ Ίερά Μητρόπολη Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων και ή Ίερά Μητρόπολις Πέτρας σέ Ίερά Μητρόπολη Πέτρας και Χερρονήσου.
- 2002 μ.Χ. (15-21 Ίουνίου) Ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ό Α΄ επισκέπτεται γιά τρίτη φορά τήν Κρήτη.
- 2008 μ.Χ. (16 Όκτωβρίου) Ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ό Α΄ και Προκαθήμενοι άλλων αυτοκεφάλων Όρθοδόξων Έκκλησιών επισκέπτονται τό Ήρακλειο, τή Γόρτυνα και τούς Καλούς Λιμένες Κρήτης στό πλαίσιο του έορτασμού του 2008 ως έτους Αποστόλου Παύλου.
- 2012 μ.Χ. (2 και 3 Σεπτεμβρίου) Ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ό Α΄ επισκέπτεται επίσημα τήν Ίερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αύλοποτάμου.
- 2016 μ.Χ. Ή Άγία και Μεγάλη Σύνοδος.

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

1. Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Κρήτης, υπέρτιμος και έξαρχος πάσης Εύρώπης κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ. Έδρα: 712 01 Ήράκλειο. Τηλ. 2810 282.632.
2. Σεβ. Μητροπολίτης Γορτύνης και Άρκαδίας, υπέρτιμος και έξαρχος Κεντρίας Κρήτης κ.κ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ. Έδρα: 704 00 Μοΐρες. Τηλ. 28920 22.824.
3. Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης και Αύλοποτάμου, υπέρτιμος και έξαρχος Άνω Κρήτης και Πελάγους Κρητικού κ.κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ. Έδρα: 741 31 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 36.162.

4. Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίας και Άποκορώνου, υπέρτιμος και έξαρχος Μυρτώου και Κρητικού Πελάγους κ.κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ. Έδρα: 731 00 Χανιά. Τηλ. 28210 27.808.
5. Σεβ. Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων, υπέρτιμος και έξαρχος Νοτίου Κρήτης κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ. Έδρα: 740 53 Σπήλι. Τηλ. 28320 22.133.
6. Σεβ. Μητροπολίτης Ίεραπότνης και Σητείας, υπέρτιμος και έξαρχος Ανατολικής Κρήτης κ.κ. ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ. Έδρα: 722 00 Ίεράπετρα. Τηλ. 28420 22.251.
7. Σεβ. Μητροπολίτης Πέτρας και Χερρονήσου, υπέρτιμος και έξαρχος Καρπαθίου Πελάγους κ.κ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Έδρα: 724 00 Νεάπολη. Τηλ. 28410 31.345.
8. Σεβ. Μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου, υπέρτιμος και έξαρχος Έσπερίας Κρήτης κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ. Έδρα: 732 00 Καστέλλι. Τηλ. 28220 22.018.
9. Σεβ. Μητροπολίτης Άρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου, υπέρτιμος και έξαρχος Πεδιάδος κ.κ. ΑΝΔΡΕΑΣ. Έδρα: 703 00 Άρκαλοχώρι. Τηλ. 28910 24.610.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Τηλ. 2810 288.658

Άρχιγραμματέας:

Άρχιμ. Πρόδρομος Ξενάκης

Υπογραμματέας: .....

Κωδικογράφος: Άρχιμ. Νήφων Βασιλάκης

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

«Άπόστολος Τίτος»,

Δ/ντής Σύνταξης:

Άρχιμ. Νήφων Βασιλάκης

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δ/νση: Κυρίλλου Λουκάρεως 1,
712 01 Ήράκλειο

Τηλ. 2810 284.852 και 335.864

Πρόεδρος: Ό Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Κρήτης
κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Αντιπρόεδρος: Ό Σεβ. Μητροπολίτης
Κυδωνίας και Αποκορώνου
κ.κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ.

ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Δ/νση: Άλκιβιάδου 10, 713 07 Ήράκλειο
Τηλ. 2810 239.123 και 230.259

Πρόεδρος Διοικούσας Έπιτροπής:

Ό Σεβ. Μητροπολίτης

Άρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου
κ.κ. ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΡΗΤΗΣ (Γυμνάσιο και Λύκειο)

Δ/νση: Άγιος Ματθαΐος, 731 00 Χανιά
Τηλ. 28210 44.475 και 45.465

Διευθυντής: Θωμάς Παναγιώτου

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Δ/νση: 730 06 Κολυμπάρι Χανίων
Τηλ. 28240 22.245

Πρόεδρος: Ό Σεβ. Μητροπολίτης
Κισάμου και Σελίνου κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ
Διευθυντής: Δρ. Κωνσταντίνος Ζορμπάς.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΓΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

Α. ΔΙΟΙΚΗΣΗ Ι. ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

α) Ο Μητροπολίτης

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρεθύμνης και Αγλοποτάμου, υπέρτιμος και ἔξαρχος Ἄνω Κρήτης και Πελάγους Κρητικῆς κ.κ. Εὐγένιος (κατά κόσμον Εὐάγγελος Ἀντωνόπουλος) γεννήθηκε στό Ἡράκλειο τήν 14η Φεβρουαρίου 1968. Μετά τίς ἐγκύκλιες σπουδές, φοίτησε στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπ' ὅπου ἔλαβε τό πτυχίο του τόν Μάιο τοῦ 1990. Τό 1992 περάτωσε τά μαθήματα τοῦ κλάδου Ἱστορικῆς Θεολογίας

τοῦ τμήματος Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἡ μοναχική του κουρά ἐγίνε στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Γεωργίου Σελλινάρι τήν 23η Φεβρουαρίου 1991 ἀπό τόν αἰοίδιμο Γέροντά του, Μητροπολίτη Πέτρας και Χερρονήσου Νεκτάριο, ὁ ὁποῖος τόν χειροτόνησε διάκονο τήν 24η Φεβρουαρίου 1991 στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Μεγάλης Παναγίας Νεαπόλεως και πρεσβύτερο στόν Ἱερό Ναό τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Βραχασίου τήν 3η Μαρτίου 1991. Διορίσθηκε Ἱεροκέρυκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πέτρας και ἔλαβε τό ὄφικιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τήν 24η Δεκεμβρίου 1991. Ἀπό τό ἔτος 1994 διακόνησε ὡς ἐφημέριος στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Μεγάλης Παναγίας Νεαπόλεως και ἀπό τό ἔτος 1997 ἀνέλαβε τήν διεύθυνση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς πόλεως Ἁγίου Νικολάου. Ἔχει διατελέσει Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Κρητῶν Θεολόγων (1995-1997), Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Προ-

στασίας Ἀνηλίκων καί τῆς Ἑταιρείας Ἀποφυλακίζομένων Νομοῦ Λασιθίου, Μέλος τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑταιρείας Στήριξης ἀτόμων μέ ειδικές ανάγκες τῆς Περιφέρειας Κρήτης «Ὁ Ἅγιος Τίτος» καί Πρόεδρος τοῦ Σωματείου «Οἱ φίλοι τοῦ παιδιοῦ Κρήτης», τό ὁποῖο ἐδρεύει στή Νεάπολη.

Τήν 6η Ἰουνίου 2001 διορίσθηκε Ὑπογραμματέας τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καί τό ἔτος 2004 ἀνέλαβε τήν Διεύθυνση Συντάξεως τοῦ Ἐπίσημου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης «Ἀπόστολος Τίτος». Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης τήν 26η Μαΐου 2005 τόν ἐξέλεξε παμψηφεί στή θέση τοῦ Ἐπισκόπου Κνωσοῦ καί στή θέση τοῦ Ἀρχιγραμματέως Αὐτῆς. Ἡ Χειροτονία του τελέσθηκε στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου Μηναῖ Ἡρακλείου τό Σάββατο 28η Μαΐου 2005. Ἡ παμψηφεί ἐκλογή του ὡς Μητροπολίτου Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου ἔγινε τήν 9η Σεπτεμβρίου τοῦ 2010 καί ἡ ἐνθρόνισή του πραγματοποιήθηκε τήν 16η Ὀκτωβρίου 2010.

Ἀπό τόν Μάρτιο τοῦ 2011 ἕως τό τέλος Φεβρουαρίου τοῦ 2012, ἀπό τόν Σεπτέμβριο τοῦ 2013 ἕως τό τέλος Αὐγούστου τοῦ 2014 καί ἀπό τόν Σεπτέμβριο τοῦ 2018 ἕως καί τό τέλος Αὐγούστου τοῦ τρέχοντος ἔτους κλήθηκε ὑπό τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ὡς μέλος τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὀνομαστήρια: 13 Δεκεμβρίου.

Ἅγιου Μεγαλομάρτυρος Εὐγενίου καί τῶν σὺν αὐτῷ Εὐστρατίου, Αὐξεντίου, Μαρδαρίου καί Ὁρέστου.

Διεύθυνση:

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου,
Π. Μανουσάκη 3, Τ.Θ. 64, 741 31 ΡΕΘΥΜΝΟΝ

Ἐπικοινωνία:

Τηλ. γραφείων Ἱερᾶς Μητροπόλεως: 28310 22.415
Fax γραφείων Ἱερᾶς Μητροπόλεως: 28310 28.557
Τηλ. γραφείου Μητροπολίτου: 28310 36.162
Fax γραφείου Μητροπολίτου: 28310 22.411
Τηλ. Ἐπισκοπείου: 28310 55.662
Fax Ἐπισκοπείου: 28310 55.956
Email Μητροπολίτου: eugenios_mra@imra.gr

β) Μητροπολιτικό Γραφείο

Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος
Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος
Τηλ. γραφ. 28310 36.016, οικ. 50.582,
κιν. 6942 042124
email: nikiforos_n@imra.gr

Περιφερειακοί Αρχιερατικοί Επίτροποι

Α' Αρχιερατικής Περιφέρειας
Πρωτ. Δημήτριος Χριστοδουλάκης
Τηλ. γραφ. 28310 28.914

Β' Αρχιερατικής Περιφέρειας

Πρωτ. Δημήτριος Μπεμπής. Τηλ. 28310 31.340

Γ' Αρχιερατικής Περιφέρειας

Πρωτ. Ευάγγελος Δερμιτζάκης.
Τηλ. 28340 93.370

Δ' Αρχιερατικής Περιφέρειας

Πρωτ. Ιωάννης Αλεξανδράκης
Τηλ. γραφ. 28340 23.102

Ε' Αρχιερατικής Περιφέρειας

Πρωτ. Γεώργιος Μυρθητιανός. Τηλ. 28340 41.144

Γραμματέας:

Γεώργιος Σηφάκης, Θεολόγος
Τηλ. 28310 22.415, fax 28310 28.557,
email: sifakis@imra.gr

Ίδιαίτερο Γραφείο Μητροπολίτου:

Άρχιμ. Ρωμανός Αναστασιάδης
Τηλ. 28310 22.415, 36.162, κιν. 6983 721243,
email: imragr3@gmail.com

Γραφείο Γάμων:

Πρωτ. Θεόδωρος Σηφάκης. Τηλ. 28310 22.415

Τοπικό Ταμείο Προνοίας

Όρθοδόξου Έφημεριακού Κλήρου Ελλάδος
Υπεύθυνος ο Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος
Κλητήρας: Γεώργιος Βελονάκης

γ) Μητροπολιτικό Συμβούλιο

Πρόεδρος:

Ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ

Μέλη: Οί Πρωτ. Χριστόφορος Κατσιπουλάκης και
Δημήτριος Σωπασουδάκης, ή κ. Έλένη Βαρνάβα,
διευθύντρια Δ.Ο.Υ. Ρεθύμνης, ό κ. Νικόλαος
Κοτζαμπασάκης, δικηγόρος και ή κ. Αναστασία
Δρανδάκη, Εκκλησιαστική Σύμβουλος
Γραμματέας: Ο κ. Γεώργιος Σηφάκης, Θεολόγος

Νομικοί Σύμβουλοι:

Οί κ. Νικόλαος Κοτζαμπασάκης,
κ. Γεώργιος Βλατάκης
και κ. Βασίλειος Χριστοδουλάκης

δ) Ἐπισκοπικό Δικαστήριο

Πρόεδρος:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ

Μέλη: Οἱ Πρωτ. Ἰωάννης Λελεδάκης
καί Ἰωάννης Ἀλεξανδράκης

Αναπλ. Μέλη: Οἱ Πρωτ. Δημήτριος Μπεμπής
καί Δημήτριος Χριστοδουλάκης
Γραμματέας: Ὁ κ. Γεώργιος Σηφάκης, Θεολόγος

ε) Δ.Σ. Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως

Μοναστηριακῆς Περιουσίας Νομοῦ Ρεθύμνης

Πρόεδρος:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου
κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ

Ἀντιπρόεδρος:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου
καί Σφακίων κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Τακτικά Μέλη: Ὁ κ. Εὐάγγελος Μουνδριανάκης,
Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ρεθύμνης,
καί ἡ κ. Ἑλένη Πετρακάκη, Προϊσταμένη
Διοικητικοῦ- Οἰκονομικοῦ τῆς Ἀποκεντρωμένης
Διοικήσεως Κρήτης στό Ρέθυμνο

Γραμματέας: Ὁ κ. Ἐμμανουήλ Γοργοράπτης,
Θεολόγος (Τηλ. 28310 26.631)

II. ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ

α) Ἄνδρῶες:

**Ἅγιον Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Ἀρκαδίου
Ρεθύμνης.**

Τ.Κ. 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 83.136.
Μον. 4. Ἄρχιμ. Τίτος Βαμβακάς, Ἱεροεπιστά-
της. Ἑορτές: 21 Μαΐου, 6 Αὐγούστου καί 8
Νοεμβρίου. Μετόχια τῆς Μονῆς ἀποτελοῦν
οἱ ὑπό ἀναστήλωση Ἱερές Μονές Ἅγιου Παύ-
λου Γάλλου καί Ἅγιου Ἄντωνίου στό Βένι.

Ἅγιον Γεωργίου Ἀρσανίου.

Τ.Κ. 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 71.228.
Μον. 1. Ἰγουμενοσυμβούλιο: Ἄρχιμ. Εὐ-
φραΐμ Μανουσάκης, Ἰγούμενος, Πρωτ.
Εὐάγγελος Δερμιτζάκης, Ταμίας.
Ἑορτές: 23 Ἀπριλίου καί 2 Ἰανουαρίου.

Προφήτου Ἡλιοῦ Ρουστίκων Ρεθύμνης.

Τ.Κ. 740 55 Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 91.205.
Μον. 3. Ἡγουμενοσυμβούλιο: Ἀρχιμ. Ἰωάννης Κουφουδάκης, Ἡγούμενος, Ἀρχιμ. Βασίλειος Ζαμπετάκης, Γραμματέας, Ἀρχιμ. Ρωμανός Ἀναστασιάδης, Ταμίας.
Ἑορτές: 20 Ἰουλίου, Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς καί 31 Αὐγούστου.

Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χαλέπας.

Τ.Κ. 740 54 Γαράζο. Τηλ. 6975858920.
Μον. 1. Ὑπό ἀναστήλωση. Ἡγουμενοσυμβούλιο: Ἀρχιμ. Πορφύριος Ἀουάντ, Ἡγούμενος, Πρωτ. Γεώργιος Μυρθιανός, Πρωτ. Δαυῖδ Μιγαδάκης.
Ἑορτές: 6 Αὐγούστου καί 25 Δεκεμβρίου.

Τιμίου Σταυροῦ Βωσάκου.

Τ.Κ. 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 61.884.
Μον. 2. Ἡγουμενοσυμβούλιο: Ἀρχιμ. Τιμόθεος Παναγιωτάκης, Ἡγούμενος, Ἱερομ. Σάββας Δρακουλάκης, Γραμματέας, Πρωτ. Σταῦρος Γοργοπάπτης, Ταμίας.
Ἑορτές: 14 Σεπτεμβρίου καί 6 Δεκεμβρίου.

Ἁγίου Γεωργίου Δισκουρίου.

Τ.Κ. 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 41.277.
Μον. 1. Ἡγούμενος: Ἀρχιμ. Ραφαήλ Μαϊνωλᾶς, Ἡγουμενοσυμβούλιο: Πρωτ. Νικόλαος Ρουσσάκης, Γραμματέας, Πρωτ. Γεώργιος Μυρθιανός, Ταμίας.
Ἑορτή: 23 Ἀπριλίου.

Τιμίου Προδρόμου Ἀτάλης-Μπαλή.

Τ.Κ. 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 94.274.
Μον. 3. Ἡγουμενοσυμβούλιο: Ἀρχιμ. Παρθένιος Καλυβιανάκης, Ἡγούμενος, Πρεσβ. Γεώργιος Τσιρίτας, Γραμματέας, Ἀρχιμ. Γεράσιμος Πυθαρούλιος, Ταμίας.
Ἑορτές: 24 Ἰουνίου καί 29 Αὐγούστου.

Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας Ρεθύμνης.

Τ.Κ. 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 56.328.
Μον. 1. Διοικοῦσα Ἐπιτροπή: Ἀρχιμ. Βασίλειος Παπαδάκης, Πρόεδρος, Νικόλαος Γαγάνης, Ἀντιπρόεδρος, Ἐμμανουήλ Βενιέρης, Γραμματέας, Εὐάγγελος Μπικάκης, Ταμίας, Γεώργιος Γαγάνης, Νικόλαος Καλέμης, Κωνσταντίνος Χάσικος καί Γεώργιος Καραβιώτης, Μέλη.

β) Γυναικεῖες:

Σωτήρος Χριστοῦ Κουμπέ Ρεθύμνης.

Τ.Κ. 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 29.103.
Μον. 13. Ἴγουμενοσυμβούλιο: Μον. Παν-
σέμνη Αὐγουστάκη, Ἴγουμενή, Μον. Μαρ-
κιανή Μπαρμπουνάκη, Γραμματέας, Μον.
Μαριάμ Θωμᾶ, Ταμίας. Ἐφημέριος: Πρωτ.
Κωνσταντῖνος Ἀστρινάκης.
Ἑορτές: 6 καὶ 29 Αὐγούστου καὶ 1 Νοεμβρίου.
Μετόχιο τῆς Μονῆς ἀποτελεῖ ὁ Ἱερός Ναός
τοῦ Ὁσιομάρτυρος Ἐφραίμ τοῦ νεοφανοῦς
στόν Κάστελλο Ρεθύμνης (ἐορτή 5 Μαΐου).

Ἁγίας Εἰρήνης Ρεθύμνης.

Τ.Κ. 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 27.791 καὶ
6975 518972. Μον. 10. Ἴγουμενοσυμβού-
λιο: Μον. Θέκλα Τσαγκαράκη, Ἴγουμενή,
Μον. Νικοδήμη Μπότση, Γραμματέας, Μον.
Θεοδοσία Σηφάκη, Ταμίας. Ἐφημέριος:
Πρωτ. Ἐμμανουήλ Φώσκολος.
Ἑορτές: 5 Μαΐου, 11 Ἰουλίου, 16 Σεπτεμ-
βρίου, 25 Νοεμβρίου καὶ Τρίτη τῆς Διακαι-
νησίμου. Μετόχιο τῆς Μονῆς ἀποτελεῖ ἡ
Ἱερά Μονή Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Χα-
λεβῆ Ρεθύμνης (ἐορτή 15 Αὐγούστου).

Ἁγίου Νεκταρίου Ἀνωγείων.

Τ.Κ. 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 31.293.
Διοικοῦσα Ἐπιτροπή: Πρωτ. Νικόλαος Νι-
κηφόρος, Πρωτ. Ἀνδρέας Κεφαλογιάννης
καὶ Πρωτ. Κωνσταντῖνος Πλουσῆς.
Ἑορτές: 9 Νοεμβρίου καὶ 21 Μαΐου.

III. ΙΕΡΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

Τιμίου Σταυροῦ πόλεως Ρεθύμνης.

Τ.Κ. 741 32 Ρέθυμνο. Διοικούσα Ἐπιτροπή: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος. Αρχιμ. Ἄνθιμος Μαντζουράνης, Ἀναπληρωτής. Εὐάγγελος Λαδάκης, Ἐμμανουήλ Μακρυδάκης.
Ἑορτή: 14 Σεπτεμβρίου.

Προφ. Ἡλιοῦ πόλεως Ρεθύμνης.

Τ.Κ. 741 00 Ρέθυμνο. Διοικούσα Ἐπιτροπή: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος. Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος, Ἀναπληρωτής. Ἐφημέριος: Πρωτ. Γεώργιος Γαβαλάκης (Τηλ. 28310 27.429).
Ἑορτή: 20 Ἰουλίου.

Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου Μυριοκεφάλων.

Τ.Κ. 740 55 Ἐπισκοπή Ρεθύμνης. Παλαιά Μονή, ἰδρυθεῖσα ὑπό τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ξένου (11ος αἰ.), τῆς ὁποίας τό Καθολικόν χρησιμοποιεῖται προσωρινῶς ὡς ἐνοριακός ναός τῆς ὁμωνύμου Ἑνορίας. Ἐφημέριος: Πρωτ. Ἰωάννης Λελεδάκης (Τηλ. 28310 82.316).
Ἑορτές: 8 καί 12 Σεπτεμβρίου.

Παναγίας Χαρακιανῆς.

Τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Ἀτάλης-Μπαλῆ.
Τ.Κ. 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 94.274.
Ἑορτή: 15 Αὐγούστου.

Θείας Μεταμορφώσεως Ρουστίκων.

Τ.Κ. 740 55 Ἐπισκοπή Ρεθύμνης. Τηλ. 28310 91.227. Διοικητικό Συμβούλιο: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος. Τακτικά Μέλη: Νικόλαος Σταύρου Τζαγκαράκης, Μᾶρκος Ἀγγελάκης, Ἀνδρέας Καπετανάκης, Μανούσος Παπαδάκης. Ἀναπληρωματικά Μέλη: Ἰωάννης Παπαδογιάννης, Ἐλένη Πετρουγάκη.
Ἑορτές: 6 Αὐγούστου, 14 Σεπτεμβρίου καί 12 Δεκεμβρίου.

Β. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

α) Θείο κήρυγμα:

1) **Κήρυκες θείου λόγου:** Οί Έφημέριοι Κληρικοί τής Ίεράς Μητροπόλεως και οί λαϊκοί θεολόγοι αὐτῆς.

2) **Τόποι έσπερινών όμιλιών:** Οί ένοριακές αίθουσες.

β) **Ίερά Έξομολόγηση:** Τελεΐται από τούς Έφημερίους- Πνευματικούς τής Ίεράς Μητροπόλεως.

γ) **Γραφείο επί τών Αίρέσεων:** Υπεύθυνος: Πρωτ. Χαράλαμπος Καμηλάκης (Τηλ. 28310 22.731 και 29.324). Συνεργάτης: Θεόδωρος Ρηγιγιώτης, θεολόγος.

δ) **Θρησκευτική Ύπηρεσία Άσθενών:** Τίς πνευματικές και λατρευτικές ανάγκες τών νοσηλευομένων στό Νοσοκομείο Ρεθύμνης έξυπηρετεΐ ό Πρωτ. Έμμανουήλ Καμαρίτης (Τηλ. 6945648716). Τίς πνευματικές ανάγκες τών φιλοξενουμένων τού «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Α.Μ.Ε.Α. ΡΕΘΥΜΝΟΥ» (ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ) έξυπηρετεΐ ό Πρωτ. Ίωάννης Μαυρουλάκης (Τηλ. 6981028772).

ε) **Θρησκευτική Ύπηρεσία Στρατού:** Τίς πνευματικές και λατρευτικές ανάγκες τού Στρατοπέδου «Θεοδωράκη» (547 Τάγματος Πεζικού) Ρεθύμνης έξυπηρετοΐν έφημέριοι τής Ίεράς Μητροπόλεως.

στ) **Θρησκευτική Ύπηρεσία Έλληνικής Άστυνομίας:** Τίς πνευματικές και λατρευτικές ανάγκες τού Τμήματος Δοκίμων Άστυφυλάκων Ρεθύμνης έξυπηρετεΐ ό Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος (Τηλ. 28310 36.016).

ζ) Χριστιανική Άγωγή Νεότητας.

1) **Κατηχητικά Σχολεία.** Έπόπτης Κατηχητικού Έργου: Ό Πρωτ. Δημήτριος Άμπανάβας (Τηλ. 28310 55.931).

2) **2) Σύναξη Νέων τής Ίεράς Μητροπόλεως.** Γίνεταΐ στήν αίθουσα τού Ίερού Ναού τών Άγίων Τεσσάρων Μαρτύρων τής πόλεως Ρεθύμνης, μέ τήν συμμετοχή τού Έπισκόπου. Υπεύθυνοι: οί Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος (Τηλ. 28310 36.016) και Ίωάννης Κλειδίς (Τηλ. 28310 22.735).

Θεατρική ομάδα της Συνάξεως τῶν Νέων:
Υπεύθυνος ὁ Γεώργιος Καλογεράκης.

3) Ἴδρυμα Κοινωνικῆς Μέριμνας καὶ Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου.

Διοικητικό Συμβούλιο: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος, Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος, Ἀντιπρόεδρος, Πρωτ. Σωκράτης Ξενικάκης, Γραμματέας, Δέσποινα Λουκογεωργάκη, Ταμίας, Κωνσταντῖνος Ἀραμπατζόγλου, Μέλος.

- η) **Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.** Λειτουργεῖ στό Ἐνοριακό Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καλλιθέας Ρεθύμνης. Υπεύθυνος: Πρωτ. Δημήτριος Χριστοδουλάκης (τηλ. 28310 28.914).
Συνεργάτες: Πρωτ. Ἐμμανουήλ Κυριαννάκης, Ἐμμανουήλ Ἀλυγζάκης, Ἀντώνιος Λίτινας, Γεώργιος Λιοδάκης καί Ζαμπία Μανουσέλη.

- θ) **Σχολή Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.** Διοικοῦσα Ἐπιτροπή: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος. Ἀρχιμ. Παρθένιος Τσιλιμπῶκος, Πρωτ. Χαράλαμπος Καμηλάκης, Γεώργιος Σηφάκης, Ἀντώνιος Κατικᾶς καί Γεώργιος Φραντζεσκάκης. Διευθυντής ὁ Πρωτοψάλτης Εὐάγγελος Καπαϊδονάκης, Καθηγητής Βυζαντινῆς Μουσικῆς (τηλ. 28310 53.882). Στή Σχολή διδάσκει καί ὁ Καθηγητής Βυζαντινῆς Μουσικῆς Ἐμμανουήλ Πρωτογεράκης.

ι) **Τομέας Ἐκδόσεων.**

«**Νέα Χριστιανική Κρήτη**». Ἐπιστημονική περιοδική ἔκδοση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Διευθυντής Σύνταξης: Μιχαήλ Τρούλης, Ἀρχων Ἱερομνήμων τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

«**Ἡμερολόγιον**» τῆς Μητροπόλεως. Ἐκδίδεται κατ' ἔτος. Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμ. Ρωμανός Ἀναστασιάδης καί Ἐμμανουήλ Γοργοράπτης, πτ. Θεολογίας.

«Φῶς ἰλαρόν». Μηνιαῖο φυλλάδιο πνευματικῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἑνορίας Ἁγίου Γεωργίου Περιβολίων. Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ: Πρωτ. Ἀνδρέας Ἀράμπογλου, Θεόδωρος Ρηγινιώτης, θεολόγος.

ια) Ραδιοφωνικός Σταθμός: Ἐκπέμπει στὴ συχνότητα τῶν 93,6 FM.

ιβ) Γραφεῖο Προσκυνηματικῶν Ἐκδρομῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἀσχολεῖται μὲ τὴν ὀργάνωση τῶν προσκυνηματικῶν ἐκδρομῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ὑπεύθυνος: Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος (τηλ. 28310 29.039).

ιγ) Πνευματικά Κέντρα.

1) Κέντρο Ὁρθοδόξου Πολιτισμοῦ. Λειτουργεῖ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Π. Μανουσάκη 1 στὴν αἴθουσα «Πατριάρχης Βαρθολομαῖος Α'» τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου. Σὲ αὐτὸ προβάλλονται ἡ ἱστορία, ἡ παράδοση, ὁ πολιτισμὸς καὶ τὰ μνημεῖα τῆς Τοπικῆς

Ἐκκλησίας καὶ φιλοξενοῦνται ἐκδηλώσεις τῆς Ἐκκλησίας, φορέων καὶ προσώπων.

2) Ἑνοριακὸ Πνευματικὸ Κέντρο Πρινέ Ρεθύμνης, «Ἅγιος Νικόλαος». Λειτουργεῖ σὲ ιδιόκτητο κτήριο δίπλα στὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πρινέ Ρεθύμνης. Διοικητικὸ Συμβούλιο: Πρωτ. Δημήτριος Μπεμπῆς, Πρόεδρος (τηλ. 28310 31.340). Μέλη: Γαρυφαλλιά Ἀγγελάκη, Μάρκος Βαβούρης, Γεώργιος Γεωργαλῆς, Γεώργιος Καλούδης, Πολύδωρος Κουτσουδάκης, Δημήτριος Μπεμπῆς, Δημήτριος Σοφουλάκης.

3) Πνευματικὸ Κέντρο «Ἡ Θεία Μεταμόρφωσις» στὰ Ρουστικά Ρεθύμνης. Λειτουργεῖ στοὺς χώρους τοῦ Ἱεροῦ προσκυνημάτων τῆς Θείας Μεταμορφώσεως Ρουστικῶν Ρεθύμνης (τηλ. 28310 91.227). Διοικητικὸ Συμβούλιο: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος. Τακτικὰ Μέλη: Νικόλαος Σταύρου Τζαγκαράκης, Μάρκος Ἀγγελάκης, Ἀνδρέας Καπετανάκης, Μανούσος Παπαδάκης. Ἀναπληρωματικὰ Μέλη: Ἰωάννης Παπαδογιάννης, Ἐλένη Πετρουγάκη.

ιδ) Αἴθουσες ἐκδηλώσεων.

Αἴθουσα «Πατριάρχης Βαρθολομαῖος Α'»
τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου,
Ἐνοριακῆς Ἑστίας Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ
Ναοῦ Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου,
Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίων Τεσσάρων
Μαρτύρων Ρεθύμνης,
Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νεκταρίου (Ἐνορίας Κυ-
ρίας τῶν Ἀγγέλων) Ρεθύμνης,
Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίων Κωνσταντί-
νου καί Ἑλένης Ρεθύμνης,
Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτό-
κου Μασταμπᾶ Ρεθύμνης,
Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ἁγίου
Γεωργίου Καλλιθέας Ρεθύμνης,
Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀναργύρων (Ἐνορίας
Ἁγίου Γεωργίου Περιβολίων) Ρεθύμνης,
Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Πρινέ
Ρεθύμνης,
Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Ἀρσανίου Ρε-
θύμνης,
Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς
Θεοτόκου Ἀνωγείων.

ιε) Ἐκκλησιαστικά μουσεῖα.

Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρκαδίου,
Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρσανίου,
Ἱερᾶς Μονῆς Δισκουρίου,
Ἱερᾶς Μονῆς Ἀτάλης-Μπαλῆ,
Ἱερᾶς Μονῆς Σωτήρος Χριστοῦ Κουμπέ,
Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Εἰρήνης,
Ἱερᾶς Μονῆς Μυριοκεφάλων,
Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Εἰσοδίων τῆς
Θεοτόκου Ρεθύμνης,
Ἐνορίας Ρουστίκων Ρεθύμνης καί
Ἐνορίας Μελιδονίου Μυλοποτάμου.

Γ. ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

α) Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

τηλ. 28310 29.245.

email: genikofiloptoho.imra@gmail.com.

Διοικητικό Συμβούλιο: Σεβ. Μητροπολίτης κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ, Πρόεδρος, Μέλη: Πρωτ. Γεώργιος Γαλεράκης, Πρωτ. Ἰωάννης Μαυρουλάκης, Χρυσούλα Βασιλάκη καὶ Εὐαγγελία Ξηρᾶ. Παράλληλα μετὴν προσφορά ὑλικῶν αγαθῶν σέ ὄσους ἔχουν ἀνάγκη, παρέχεται πνευματική καὶ ψυχολογική ὑποστήριξη ἀπό ἐξειδικευμένο προσωπικό σέ ὄσους τό ἐπιζητοῦν.

β) Τομέας Ἐνοριακῆς Ἀλληλεγγύης καὶ Στοργῆς τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου πόλεως Ρεθύμνης. Διοικητικό Συμβούλιο: Πρωτ. Χαράλαμπος Καμηλάκης, Πρόεδρος (τηλ. 2831 29.324 καὶ 22.731). Μέλη: Μαρία Λιοντῆ-Φραντζεσκάκη, Μαγδαληνή Ἀραπατζῆ, Εὐαγγελία Ἡλιάκη, Μαρία Ψαρουδάκη.

γ) Ἐνοριακό Φιλόπτωχο Ταμείο Περάματος Μυλοποτάμου.

Διοικητικό Συμβούλιο: Πρωτ. Ἰωάννης Ἀλεξανδράκης, Πρόεδρος (τηλ. 28340 23.102 καὶ 51.302). Μέλη: Ζαχαρένια Δαγαλάκη, Ἀργυρή Καλαϊτζάκη, Σταυρούλα Περακάκη καὶ Χαρίκλεια Σκαλιδη.

δ) Ἐνοριακό Φιλόπτωχο Ταμείο Ἱεροῦ ἑνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἀνωγειῶν Μυλοποτάμου.

Διοικητικό Συμβούλιο: Πρωτ. Γεώργιος Ἀνδρεαδάκης, Πρόεδρος (τηλ. 28340 31.073, κιν. 6974 422912). Μέλη: Κωνσταντῖνος Σαλοῦστρος, Κωνσταντῖνος Μέμμος, Γεώργιος Κουνάλης καὶ Ἐμμανουήλ Κεφαλογιάννης.

ε) Ἐνοριακό Φιλόπτωχο Ταμείο Ἱεροῦ ἑνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελήμονος Ἄδελε.

Διοικητικό Συμβούλιο: Πρωτ. Παντελεῖμων Σακελλαρίδης, Πρόεδρος (τηλ. 28310 27.804, κιν. 6946141634). Μέλη: Ἐμμανουήλ Λειβαδιωτάκης, Εὐθύμιος Κιαμές, Δέσποινα Συριανόγλου καὶ Γεώργιος Σαριγιάννης.

στ) **Ἐκκλησιαστικά Συσσίτια.**

1) Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων πόλεως Ρεθύμνης. Ὑπεύθυνος: Πρωτ. Ἰωάννης Κλειδῆς (τηλ. 28310 22.735).

2) Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης πόλεως Ρεθύμνης. Ὑπεύθυνος: Πρωτ. Ἐμμανουήλ Καμαρίτης (τηλ. 28310 22.871).

3) «Χριστιανική Γωνιά» Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τεσσάρων Μαρτύρων πόλεως Ρεθύμνης. Ὑπεύθυνος: Πρωτ. Νικόλαος Νικηφόρος (τηλ. 28310 22.651).

Δ. ΤΟΠΙΚΗ ΑΓΙΟΛΟΓΙΑ

α) **Τοπικές εορτές**

1) Ἁγίας Βαρβάρας, πολιούχου Ρεθύμνης (4/12).

2) Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ρεθύμνης (21/11).

3) Ἁγίων Τεσσάρων Μαρτύρων Ρεθύμνης (28/10).

4) Ὀλοκαυτώματος Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρκαδίου (8/11).

β) **Τοπικοί Ἅγιοι**

1) Ἰγνάτιος Σιναΐτης ὁ ἐκ Ρεθύμνης (29/1).

2) Πέντε Κανονικαί Παρθένοι Μαρία, Μαριάμη, Μάρθα, Θέκλα καί Ἐνναθά (9/6).

3) Γεράσιμος Ἐπίσκοπος Ρεθύμνης, Ἱερομάρτυς (23/6).

4) Ματθαῖος ὁ ἐκ Γερακαρίου Ἄμαριου καί ἐν Ρεθύμνη μαρτυρήσας νεομάρτυς (18/8).

5) Ἀθανάσιος Γ' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Πατελάρος ὁ ἐκ τῆς Ἄξου Μυλοποτάμου (21/8).

6) Ἰωάννης ὁ Ξένος (20/9).

7) Παῦλος, Δημήτριος, Ἰωάννης καί Ἐπιφάνιος, Ἐπίσκοποι Λάμπης ἢ Λάμπας (νῦν Ἀργυρουπόλεως Ρεθύμνου), Εὐφράτης καί Ἐπιφάνιος, Ἐπίσκοποι Ἐλευθέρνης, οἱ μετασχόντες εἰς τάς Ἁγίας Οἰκουμενικάς Συνόδους (Κυριακή μεταξύ 11-17 Ὀκτωβρίου).

8) Ἀγγελῆς, Γεώργιος, Μανουήλ καί Νικόλαος Νεομάρτυρες, οἱ ἐν Ρεθύμνῃ (28/10).

9) Ἀγαθόπους ὁ ἐκ Πανόρμου Μυλοποτάμου, ἐκ τῶν ἐπὶ Δεκίου Ἁγίων Δέκα Μαρτύρων (23/12).

10) Γεδεών Ὁσιομάρτυς ὁ Καρακαλληγός (30/12).

γ) Ἱερά Λείψανα

Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό, τῶν Ἁγίων Τεσσάρων Νεομαρτύρων στόν Ἱερό ἐνοριακό Ναό Ἁγίων Τεσσάρων πόλεως Ρεθύμνης καί στήν Ἱερά Μονή Ἀρκαδίου, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Πατελάρου στόν Ἱερό Ναό Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης Ἄξου Μυλοποτάμου, τῆς Ἁγίας Βαρβάρας στόν ὁμώνυμο Ἱερό Ναό τῆς πόλεως, τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου στόν

ὁμώνυμο Ἱερό Ναό παλαιᾶς πόλεως, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στίς Ἱερές Μονές Ἀρσανίου καί Δισκουρίου, τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου στήν Ἱερά Μονή Ἀτάλης - Μπαλῆ, τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ξένου στήν Ἱερά Μονή Ρουστίκων καί πολλῶν ἄλλων Ἁγίων κυρίως στίς Ἱερές Μονές τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως.

δ) Εἰκόνες περίπτουσι

1) Παναγία Ἀντιφωνήτρια Μυριοκεφάλων (Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, 8 καί 12/9).

2) Ἡ Κερά τοῦ Ρεθέμνου, εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Πάθους (15ος αἰ.), ἡ ὁποία φυλάσσεται εἰς τόν Ἱερόν ΜητροπολιτικόΝ Ναόν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς πόλεως Ρεθύμνης.

3) Παναγία Χαρακιανή τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἀτάλης - Μπαλῆ Μυλοποτάμου (Κοίμησις τῆς Θεοτόκου 15/8).

*Πίνακας στά Γραφεία
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καί Ἀύλοποτάμου.
Ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Γεωργίου Χρηστίδη.*

ΕΝΟΡΙΕΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ

Α' ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος:

Πρωτ. Δημήτριος Χριστοδουλάκης.
Τηλ. καί fax 28310 28.914, οἰκ. 28310 22.857,
κιν. 6946 062139.

1. Ἱερός Μητροπολιτικός Ναός Εἰσοδίων Θεοτόκου (21/11), 741 31 Ρέθυμνο. Τηλ. καί fax 28310 22.731. Ἐφημέριοι: Καμηλάκης Χαράλαμπος, Μεταξάρακης Γεώργιος, *Μαντζουράνης Ἄνθιμος, *Κουφουδάκης Ἰωάννης, *Ζουμπεράκης Κωνσταντῖνος (Διάκονος).
2. Ἁγίου Γεωργίου Καλλιθέας (23/4), 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. καί fax 28310 28.914. Ἐφημέριοι: Χριστοδουλάκης Δημήτριος, Κυριαννάκης Ἐμμανουήλ, *Γαβαλάκης Γεώργιος.

3. **Ἁγίου Γεωργίου Περιβολίων** (23/4), 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 28.854. Ἐφημέριοι: Ἀράμπογλου Ἄνδρέας, Καθαραράκης Ἐμμανουήλ.
4. **Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου Μισιριών** (29/6), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. καὶ fax 28310 23.410. Ἐφημέριοι: Φλουρῆς Νικόλαος, *Παφίλης Μάξιμος.
5. **Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης** (21/5), 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 22.871. Ἐφημέριοι: Καργιανάκης Δημοσθένης, Καμαρίτης Ἐμμανουήλ.
6. **Ἁγίας Φωτεινῆς Κουμπέ** (Κυριακή Σαμαρείτιδος), 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. καὶ fax 28310 25.607. Ἐφημέριοι: Κουτάντος Χαράλαμπος, Ἀμπανάβας Δημήτριος.
7. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Μασταμπᾶ** (15/8), 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. καὶ fax 28310 25.878. Ἐφημέριοι: Πολάκης Νικόλαος, Παττακός Γεώργιος.
8. **Κυρίας τῶν Ἀγγέλων** (25/3), 741 31 Ρέθυμνο. Τηλ. καὶ fax 28310 22.735. Ἐφημέριοι: Κλειδῆς Ἰωάννης, Βαρδιδάκης Σπυρίδων.
9. **Τεσσάρων Μαρτύρων** (28/10), 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 29.039, fax 28310 29.439. Ἐφημέριοι: Νικηφόρος Νικόλαος, Ξενικάκης

Σωκράτης, *Τσαβλίδης Παντελεήμων (Διάκονος).

10. **Παναγίας Ἐλευθερωτρίας Ἄνω Καλλιθέας** (1/10), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 29.181, fax 28310 58.603. Ἐφημέριοι: Σαρρῆς Ἐμμανουήλ.
11. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Γάλλου** (15/8), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 50.711. Ἐφημέριοι: Ζωλοτάκης Νικόλαος.
12. **Ἁγίας Τριάδος Πλατανέ** (Δευτέρα Ἁγίου Πνεύματος), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. καὶ fax 28310 42.480. Ἐφημέριοι: Τσακπίνης Δημήτριος.
13. **Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Ἀρμένων** (6/8), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καὶ τὸν οἰκισμὸν Ἁγίου Γεώργιος. Τηλ. καὶ fax 28310 41.177. Ἐφημέριοι: Ζαφειρόπουλος Εὐάγγελος.
14. **Ἁγίας Κυριακῆς Γουλεδιανῶν** (6/7), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καὶ τοὺς οἰκισμοὺς Μύρθιος (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4) καὶ Σελλί (Ἱερός Ναός Μεταμορφώσεως Σωτῆρος, 6/8). Τηλ. καὶ fax 28310 28.244. Ἐφημέριοι: Γκριγκόρας Στέφανος.

15. **Άγιου Στεφάνου Καρέ** (2/8), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τους οικισμούς Άμπελάκι (Ίερός Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος, 6/8) και Όρος (Ίερός Ναός Αγίας Μαρίνης, 17/7). Τηλ. 28310 41.239. Έφημέριος: Καραγιώργης Έμμανουήλ.
16. **Μεταμορφώσεως Σωτήρος Κούμων** (6/8), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Φωτεινού (Ίερός Ναός Αρχαγγέλου Μιχαήλ, 8/11). Τηλ. 6986 894460. Έφημέριος: Κλωνάρης Μιχαήλ.
17. **Μεταμορφώσεως Σωτήρος Μαρουλά** (6/8), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Παννούδι (Ίερός Ναός Παμμεγίστων Ταξιαρχών, 8/11). Τηλ. 28310 71.923, fax 28310 77.951. Έφημέριος: Κοπανάκης Νικόλαος.
18. **Άγιου Αντωνίου Πρασών** (17/1), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Εηρό Χωριό (Ίερός Ναός Άγιου Γεωργίου, 23/4). Τηλ. 28310 26.823 Έφημέριος: Σκουριτάκης Ίωάννης.
19. **Άγιας Παρασκευής Ρουσοσπιτίου** (26/7), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τους οικισμούς Άγια Ειρήνη και Μικρά Άνώγεια (Ίερός Ναός Άγιου Νικολάου, 6/12). Τηλ.

28310 75.367, fax 28310 75.136 Έφημέριος: Κατσιπουλάκης Χριστόφορος.

20. **Άγιου Γεωργίου Σωματά** (23/4), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Κάστελλος (Ίερός Ναός Τιμίου Προδρόμου, 7/1). Τηλ. 28310 41.112. Έφημέριος: Λαζάρου Χρήστος.
21. **Άγιου Γεωργίου Χρωμοναστηρίου** (23/4), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τους οικισμούς Μύλοι (Ίερός Ναός Όσιου Παταπίου, 8/12) και Καπεδιανά (Ίερός Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος, 6/8). Τηλ. 28310 75.245. Έφημέριος: Μανουσάκης Γεώργιος.

Β' ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Άρχιερατικός Έπίτροπος:

Πρωτ. Δημήτριος Μπεμπής

Τηλ. και fax 28310 31.340, κιν. 6984 900967.

1. **Άγίων Κωνσταντίνου και Έλένης Άγιου Κωνσταντίνου** (21/5), 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. και fax 28310 91.098. Έφημέριος: Χατζάκης Ίωάννης.

2. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἄνω Βαλσαμονέρου** (15/8), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Μονοπάρι (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4). Τηλ. 28310 31.598. Ἐφημέριος: Γαβαλάκης Νικόλαος.
3. **Ἁγίου Πνεύματος Ἄνω Μαλακίου** (Δευτέρα Ἁγίου Πνεύματος), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Κάτω Μαλάκι (Ἱερός Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος, 6/8). Τηλ. καί fax 28310 58.943. Ἐφημέριος: Κερμάκης Νικόλαος.
4. **Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ἀργυρουπόλεως** (8/11), 740 55. Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 81.377. Ἐφημέριος: Λελεδάκης Γεώργιος.
5. **Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀρολιθίου** (27/7), 740 55. Ἐπισκοπή. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Μαρουλοῦ (Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, 13/11). Τηλ. 28310 52.218. Ἐφημέριος: Λαγουδάκης Δημήτριος.
6. **Γενθλίου Θεοτόκου Ἀρχοντικῆς** (8/9), 740 55. Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 58.113. Ἐφημέριος: Γαλεράκης Γεώργιος.
7. **Ἁγίου Ἐλευθερίου Ἀτσιποπούλου** (15/12), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.413. Ἐφημέριοι: Γιαννούλης Ἐμμανουήλ, Μυστράκης Μιχαήλ.
8. **Εἰσοδίων Θεοτόκου Βιλανδρέδου** (21/11), 740 55 Ἐπισκοπή. Περιλαμβάνει καί τούς οικισμούς Ἀλῶνες (Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου, 26/9) καί Ρουμπάδο (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4). Τηλ. 28310 81.326. Ἐφημέριος: Ἐξυπηρετεῖ ὁ Λελεδάκης Γεώργιος.
9. **Ἁγίου Γεωργίου Γερανίου** (23/4), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Πετρές (Ἱερός Ναός Παναγίας Παμμακαρίστου, 1/9). Τηλ. καί fax 28310 32.297. Ἐφημέριος: Παπαργυρίου Νικόλαος.
10. **Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Γωνιάς** (26/9), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Ἅγιος Ἀνδρέας (Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου Πρωτοκλήτου, 30/11). Τηλ. καί fax 28310 33.314. Ἐφημέριος: Ριτζάκης Στυλιανός.
11. **Προφήτου Ἡλιοῦ Ἐπισκοπῆς** (20/7), 740 55 Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 61.852. Ἐφημέριοι: Λουκογεωργάκης Παῦλος, *Καλυβιανᾶκης Παρθένιος.
12. **Ἁγίου Παντελεήμονος Ζουριδίου** (27/7), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τούς οικισμούς Ἅγιος Γεώργιος (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4) καί Κάτω Πόρος (Ἱερός Ναός

Ζωοδόχου Πηγής, Παρασκευή Διακαινησίμου). Τηλ. 28310 53.304. Έφημέριος: Μανουλάκης Ίωάννης.

13. **Γενεθλίου Θεοτόκου Καλονύκτη** (8/9), 740 55 Έπισκοπή. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Παλαιλιμνος (Ίερός Ναός Άγιου Γεωργίου, 23/4). Τηλ. 6936 887982. Έφημέριος: Μανουσάκης Γεώργιος.
14. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Καρωτής** (15/8), 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. 28310 31.343. Έφημέριος: Φραντζεσκάκης Έμμανουήλ.
15. **Άγιας Μαρίνης Κούφης** (17/7), 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. 28310 91.401 και 6983 721243. Έφημέριος: Άναστασιάδης Ρωμανός.
16. **Άγιου Νικολάου Μούνδρου** (6/12), 740 55 Έπισκοπή. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Βελονάδο (Ίερός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, 15/8). Τηλ. 28310 91.152. Έφημέριος: Κουμεντάκης Νικόλαος.
17. **Γενεθλίου Θεοτόκου Μυριοκεφάλων** (8/9), 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. και fax 28310 82.309. Έφημέριος: Λελεδάκης Ίωάννης.
18. **Άγιου Άντωνίου Πρινέ** (17/1), 741 00 Ρέθυ-

μνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Βεδέροι (Ίερός Ναός Τιμίου Προδρόμου, 24/6). Τηλ. και fax 28310 31.340. Έφημέριος: Μπεμπής Δημήτριος.

19. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Ρουστίκων** (15/8), 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. 6946 212205. Έφημέριος: Ζαμπετάκης Βασίλειος.
20. **Ευαγγελισμοῦ Θεοτόκου Σαΐτουρών** (25/3), 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. 6945 651022. Έφημέριος: Φραντζεσκάκης Νεκτάριος.
21. **Ευαγγελισμοῦ Θεοτόκου Φραντζεσκιανῶν Μετοχίων** (25/3), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Κάτω Βαλσαμόνερο (Ίερός Ναός Άγιας Τριάδος, Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς). Τηλ. και fax 28310 31.975. Έφημέριος: Φραντζεσκάκης Ίωάννης.

Γ' ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Άρχιερατικός Έπίτροπος:

Πρωτ. Εὐάγγελος Δερμιτζάκης
Τηλ. και fax 28340 93.370, κιν. 6972 051430.

1. **Άγιου Παντελεήμονος Ἄδελε** (27/7), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τούς οικισμούς Ἁγία Παρασκευή (Ἱερός Ναός Ἁγίων Ἀναργύρων, 1/11 καί 1/7) καί Ἄδελιανός Κάμπος. Τηλ. καί fax 28310 74.530. Ἐφημέριος: Σακελλαρίδης Παντελεήμων.
2. **Ζωοδόχου Πηγῆς Ἀμνάτου** (Παρασκευή Διακαινησίμου), 74100 Ρέθυμνο. Τηλ. 6945 056045. Ἐφημέριος: Πολυχρονάκης Ἐμμανουήλ.
3. **Προφήτου Ἡλιοῦ Ἀρχαίας Ἐλευθέρνης** (20/7), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τόν οἰκισμό Κυνηγιανά (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4). Ἐφημέριος: *Παπαδάκης Βασίλειος.
4. **Άγιου Νικολάου Βιράν Ἐπισκοπῆς** (6/12), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τούς οἰκισμούς Ἄνω Βιράν Ἐπισκοπή καί Ἅγιος Νικόλαος. Τηλ. 28310 24.958. Ἐφημέριος: Νεονάκης Ἰωάννης.
5. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐλευθέρνης** (15/8), 740 52 Πέραμα. Τηλ. 6979 693655. Ἐφημέριος: Τζιλιγκάκης Κωνσταντῖνος.
6. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἔρφων** (15/8), 740 52 Πέραμα. Τηλ. 6977 140605. Ἐφημέριος: Καλοκύρης Κωνσταντῖνος.
7. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κυριάννας** (15/8), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 83.009. Ἐφημέριος: Τζαγκαράκης Κωνσταντῖνος.
8. **Άγίας Φωτεινῆς Λούτρας** (Κυριακή Σαμαρείδιτος), 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 71.228. Ἐφημέριος: Μανουσάκης Εὐφραίμ.
9. **Γενεθλίου Τιμίου Προδρόμου Μέσης** (24/6), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τόν οἰκισμό Ἁγία Τριάδα. Τηλ. 6972 875468. Ἐφημέριος: Βαμβακάς Τίτος.
10. **Εἰσοδίων Θεοτόκου Παγκαλοχωρίου** (21/11), 741 00 Ρέθυμνο. Ἐφημέριος: Παπαδάκης Παναγιώτης.
11. **Άγιου Νικολάου Πηγῆς** (6/12), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει καί τούς οἰκισμούς Ἅγιος Δημήτριος καί Πηγιανός Κάμπος. Τηλ. 28310 32.215. Ἐφημέριος: Λάριος Σταμάτιος.
12. **Άγίας Παρασκευῆς Πίκρη** (26/7), 741 00 Ρέθυμνο. Ἐφημέριος: *Πανάρετος Ψαραύτης. Ἐξυπηρετεῖ ὁ Πολυχρονάκης Ἐμμανουήλ.
13. **Άγιου Πνεύματος Πρίνου** (Δευτέρα Ἁγίου Πνεύματος), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τόν οἰκισμό Νέα Μαγνησία (Ἱερός Ναός Ἁγίας Μαρίας Μαγδαληνῆς, 22/7). Τηλ. καί fax 28340 93.370. Ἐφημέριος: Δερμιτζάκης Εὐάγγελος.

14. **Μεταμορφώσεως Σωτήρος Σκουλουφίων** (6/8), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Ροῦπες (Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου Πρωτοκλήτου, 30/11). Τηλ. 28340 95.061. Ἐφημέριος: Τζαγκαράκης Χαρίλαος.
15. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Χαμαλευρίου** (15/8), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τούς οικισμούς Ἀστέρι (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4) και Σταυρωμένος (Ἱερός Ναός Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου, 28/7). Τηλ. 28310 74.546, fax 28310 71.526. Ἐφημέριος: Σπυριδάκης Φανούριος.
16. **Ἁγίας Ἄννης Χαρκίων** (25/7), 741 00 Ρέθυμνο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Καβούσι (Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου, 26/9). Τηλ. 28310 56.414. Ἐφημέριος: Πανταγιάς Ἐμμανουήλ.

Δ' ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος:
Πρωτ. Ἰωάννης Ἀλεξανδράκης.
Τηλ. και fax 28340 23.102,
οἶκ. 28340 51.302, κιν. 6946 695530.

1. **Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Ἀγγελιανῶν** (25/3), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει και τούς οικισμούς Ἀλεξάνδρου Χάνι και Χανοθιανά. Τηλ. 28340 51.374. Ἐφημέριος: Πολυμίλης Νεκτάριος.
2. **Ἁγίου Μάμαντος Ἁγίου Μάμαντος** (2/9), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει και τούς οικισμούς Ἀβδελλάς (Ἱερός Ναός Τιμίου Προδρόμου) και Ἀργουλιό (Ἱερός Ναός Ἁγίας Πεντηκοστῆς). Ἐφημέριος: Παπαδάκης Ἀντώνιος.
3. **Ἁγίου Χαραλάμπους Ἀλφᾶς** (10/2), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει και τούς οικισμούς Καλλέργο (Ἱερός Ναός Γενεθλίου Θεοτόκου, 8/9) και Σκορδίλο (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4). Τηλ. 28340 23.379. Ἐφημέριος: Καραγιαννάκης Δημήτριος.
4. **Ἁγίου Δημητρίου Ἀχλαδέ** (26/10), 740 57 Πάνορμο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Σιριπιδιανά (Ἱερός Ναός Ἁγίας Φωτεινῆς, Κυριακή Σαμαρείτιδος). Ἐφημέριος: Δραμουντάνης Βασίλειος.
5. **Ἁγίου Κυπριανοῦ Ἐξάντη** (2/10), 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 6934 205982. Ἐφημέριος: Τσιρίτας Γεώργιος.

6. **Ἁγίας Παρασκευῆς Κεραμωτῶν** (26/7), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τούς οἰκισμούς Γαρίπας (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου) καί Κρασοῦνας (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου). Ἐφημέριος: Φώσκολος Ἐμμανουήλ.
7. **Ὑπαπαντῆς Σωτῆρος Λαγκᾶς** (2/2), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τόν οἰκισμό Ἄνω Τριπόδο (Ἱερός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, 15/8). Τηλ. 28340 23.467. Ἐφημέριος: Τσερβάκης Πέτρος.
8. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Μαργαριτῶν** (15/8), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τούς οἰκισμούς Πηγουνιανά (Ἱερός Ναός Ἁγίου Σπυρίδωνος, 12/12) καί Τζανακιανά (Ἱερός Ναός Τιμίου Σταυροῦ, 14/9). Τηλ. καί fax 28340 92.466. Ἐφημέριος: Πυθαρούλιος Γεράσιμος.
9. **Ἁγίας Σοφίας Μελιδονίου** (17/9), 740 52 Πέραμα. Τηλ. καί fax 28340 22.047. Ἐφημέριος: Γοργοράπτης Σταῦρος.
10. **Ἁγίας Τριάδος Μπαλίου** (Δευτέρα Ἁγίου Πνεύματος), 740 57 Πάνορμο. Περιλαμβάνει καί τόν οἰκισμό Βλυχάδα. Ἐφημέριος: *Πετίτ Παῦλος. Ἐξυπηρετεῖ ὁ Τσιρίτας Γεώργιος.

11. **Ἁγίου Φανουρίου Ὁρθῆ** (27/8), 740 52 Πέραμα. Τηλ. 28340 92.211. Ἐφημέριος: Σηφάκης Ἐμμανουήλ.
12. **Ἀναλήψεως Σωτῆρος Πανόρμου** (Πέμπτη Ἀναλήψεως), 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28310 57.256. Ἐφημέριος: Κοτζαμπασάκης Ἡλίας.
13. **Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Πασσαλιτῶν** (6/8), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τούς οἰκισμούς Καλαμάς (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 3/11), Καλανδαρές (Ἱερός Ναός Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου, 25/3) καί Μελισσουργάκι (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου, 23/4). Τηλ. 28310 30.236. Ἐφημέριος: Μπάταλης Πολυχρόνης.
14. **Ἁγίου Γεωργίου Περάματος** (23/4), 740 52 Πέραμα. Τηλ. καί fax 28340 23.102. Ἐφημέριος: Ἀλεξανδράκης Ἰωάννης, *Παναγιωτάκης Τιμόθεος.
15. **Ἁγίου Βασιλείου Πλευριανῶν** (1/1), 740 52 Πέραμα. Περιλαμβάνει καί τούς οἰκισμούς Βεργιανά (Ἱερός Ναός Ἁγίας Βαρβάρας, 4/12), Κάτω Τριπόδο (Ἱερός Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου, 30/11) καί Σταυρωμένος (Ἱερός Ναός Τιμίου Σταυροῦ, 14/9). Τηλ. 28340 22.105. Ἐφημέριος: Βασιλάκης Βασίλειος.

16. **Άγιας Ζώνης Ρουμελή** (31/8), 740 57 Πάνορμο. Τηλ. και fax 28340 51.171. Έφημέριος: Σωπασουδάκης Δημήτριος.
17. **Άγιου Γεωργίου Σισών** (23/4), 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 51.344. Έφημέριος: Καλοκύρης Βασίλειος.
18. **Άγιου Νικολάου Σκεπαστής** (6/12), 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 52.031. Έφημέριος: Παπαδοπετράκης Ευάγγελος.
19. **Άγιου Γεωργίου Χουμερίου** (23/4), 740 52 Πέραμα. Τηλ. και fax 28340 91.033. Έφημέριος: Τσιλιμπώκος Παρθένιος.

Ε' ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Άρχιερατικός Έπιτροπος:

Πρωτ. Γεώργιος Μυρθιανός.

Τηλ. 28340 41.144, fax 28340 41.431,
κιν. 6947 096835.

1. **Άγιου Νικολάου Άγιας** (6/12), 740 52 Πέραμα. Τηλ. 6948 387627 Έφημέριος: Όντσέσκου Γαβριήλ.

2. **Άγιου Ίωάννου Χρυσοστόμου Άγιου Ίωάννου** (13/11), 740 54 Γαράζο. Έξυπηρετεί ο Παπαδάκης Ίωάννης.
3. **Άγιου Βασιλείου Άϊμονα** (1/1), 740 54 Γαράζο. Τηλ. και fax 28310 74.380. Έφημέριος: Σηφάκης Θεόδωρος.
4. **Άγιου Γεωργίου Άλλοείδων** (23/4), 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 31.177. Έφημέριος: Πλουσής Κωνσταντίνος.
5. **Άγιου Γεωργίου Άνωγείων** (23/4), 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 6977 586700. Έφημέριος: Κεφαλογιάννης Άνδρέας.
6. **Άγιου Δημητρίου Άνωγείων** (26/10), 740 51 Άνώγεια. Περιλαμβάνει και τον οικισμό Σίσαρχα (Ιερός Ναός Άγιας Παρασκευής, 26/7). Τηλ. 28340 31.284. Έφημέριος: Δραμουντάνης Άνδρέας.
7. **Άγιου Ίωάννου Άνωγείων** (29/8), 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 31.073. Έφημέριος: Άνδρεαδάκης Γεώργιος.
8. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Άνωγείων** (15/8), 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 31.281. Έφημέριος: Σκουλάς Κωνσταντίνος.

9. **Τιμίου Σταυροῦ Ἄξου** (14/9), 740 51 Ἀνώγεια. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Λιβάδα (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου). Τηλ. καί fax 28340 61.427. Ἐφημέριος: Μιγαδάκης Δαυῖδ.
10. **Ἁγίας Πελαγίας Ἀπλαδιανῶν** (8/10), 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 71.433. Ἐφημέριος: Θεοδωράκης Νεκτάριος.
11. **Ἁγίας Παρασκευῆς Βενίου** (26/7), 740 51 Ἀνώγεια. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Κουνάλο (Ἱερός Ναός Ἁγίων Θεοδώρων). Τηλ. 28340 41.144, fax 28340 41.431. Ἐφημέριος: Μυρθιανός Γεώργιος.
12. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Γαράζου** (15/8), 740 54 Γαράζο. Περιλαμβάνει καί τούς οικισμούς Ὀμάλα (Ἱερός Ναός Ἁγίου Δημητρίου, 26/10) καί Φαράτσι (Ἱερός Ναός Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου, 25/3). Τηλ. καί fax 28340 41.006. Ἐφημέριος: Ρουσσάκης Νικόλαος.
13. **Μεταμορφώσεως Σωτήρος Δαμαβόλου** (6/8), 740 54 Γαράζο. Περιλαμβάνει καί τούς οικισμούς Ἀβδανίτες (Ἱερός Ναός Ζωοδόχου Πηγῆς, Παρασκευή Διακαινησίμου), Ἅγιος Σίλας (Ἱερός Ναός Ἁγίου Σίλα, 30/7), Ἀλιάκες (Ἱερός Ναός Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ), Καστρί (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου) καί Κεφάλι (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου). Τηλ. 6946 084096. Ἐφημέριος: Ἄντωνακάκης Ἰωάννης.
14. **Ἁγίου Γεωργίου Δαφνέδων** (23/4), 740 54 Γαράζο. Περιλαμβάνει καί τόν οικισμό Ἐπισκοπή (Ἱερός Ναός Ἁγίου Γεωργίου). Τηλ. 6973 327829. Ἐφημέριος: Τσιλιμπῶκος Εὐμένιος.
15. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Δοξαροῦ** (15/8), 740 54 Γαράζο. Περιλαμβάνει καί τούς οικισμούς Κάμπος Δοξαροῦ (Ἱερός Ναός Ἁγίου Νεκταρίου, 9/11) καί Μακρυγιάννη (Ἱερός Ναός Ἁγίου Νικολάου, 6/12). Τηλ. 28340 61.884. Ἐφημέριος: Δρακουλάκης Σάββας.
16. **Ἁγίου Γεωργίου Ζωνιανῶν** (23/4), 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. καί fax 28340 61.254. Ἐφημέριος: Ζερβός Ματθαῖος.
17. **Ἁγίου Γεωργίου Θεοδώρας** (23/4), 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 71.356. Ἐφημέριος: Ζαχαριουδάκης Στυλιανός.
18. **Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Καλύβου** (8/11), 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 6972 895276. Ἐφημέριος: Παπαδάκης Ἰωάννης.
19. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κράνας** (15/8), 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 61.760, fax 28340 50.034. Ἐφημέριος: Φουντουλάκης Ἐμμανουήλ.

20. **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κρουνερίου** (15/8), 740 54 Γαράζο. Περιλαμβάνει και τούς οικισμούς Αγρίδια (Ίερός Ναός Αγίου Γεωργίου, 3/11) και Τσαχανιά (Ίερός Ναός Αγίων Άποστόλων, 29/6). Τηλ. 6975 858920. Έφημέριος: Άουάντ Πορφύριος.
21. **Μεταμορφώσεως Σωτήρος Λιβαδίων** (6/8), 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 61.732. Έφημέριος: Κόκκινος Άνδρέας.
22. **Άγίας Σοφίας Μουρτζανών** (17/9), 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 41.319. Έφημέριος: Μαϊνωλάς Ραφαήλ.
23. **Άγιου Γεωργίου Χελιανών** (23/4), 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 71.433. Έξυπηρετεί ό Θεοδωράκης Νεκτάριος.
24. **Άγίας Κυριακής Χώνους** (7/7), 740 54 Γαράζο. Περιλαμβάνει και τόν οικισμό Δροσιά (Ίερός Ναός Άγίας Άγάπης, 17/9). Τηλ. 6972 429451. Έφημέριος: Κουγιουμουτζάκης Γεώργιος.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

1. **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Άρχιερατικός Έπίτροπος. Ρουμελή, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 51.302 και 23.102.
2. **ΑΜΠΑΝΑΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Άσκούτση 47, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 55.931, 25.607 και 6977 135680.
3. **ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΡΩΜΑΝΟΣ**, ΔΕ, Άρχιμανδρίτης. Ίερά Μονή Ρουστίκων, 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. 28310 91.401 και 6983 721243.
4. **ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 31.073.
5. **ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΤΕ, Οικονόμος. Κεφάλι, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 41.182.
6. **ΑΟΥΑΝΤ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Άρχιμανδρίτης, Ήγούμενος. Ίερά Μονή Χαλέπας, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 6975 858920.
7. **ΑΡΑΜΠΟΓΛΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Άγιου Ίωάννου 164, Ίρφάν Μετόχι,

- 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 55.568 και 28.854.
8. **ΒΑΜΒΑΚΑΣ ΤΙΤΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Ἀρχιμανδρίτης, Ἱεροεπιστάτης, Ἱερά Μονή Ἀρκαδίου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6972 875468.
  9. **ΒΑΡΔΙΔΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἱεῤῥᾶς Μητροπόλεως 10, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 6973 301081.
  10. **ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἀλφά, 740 52 Πέπραμα. Τηλ. 28340 22.105.
  11. **ΓΑΒΑΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΔΕ, Πρωτοπρεσβύτερος, Κολοκοτρώνη 30, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 27.429.
  12. **ΓΑΒΑΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἄνω Βαλσαμόνερο, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.598.
  13. **ΓΑΛΕΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΤΕ, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἀτσιπόπουλο, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 58.113.
  14. **ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἀτσιπόπουλο, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.413.
  15. **ΓΚΡΙΓΚΟΡΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Γ. Ἀνδρουλιδάκη 27, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 28.244.
  16. **ΓΟΡΓΟΡΑΠΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ**, ΠΕ, Πνευματι-

κός, Πρωτοπρεσβύτερος, Μελιδόνι, 740 52 Πέπραμα. Τηλ. 28340 22.047.

17. **ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπος, Νέα Μαγνησία, 740 52 Πέπραμα. Τηλ. 28340 93.370.
18. **ΔΡΑΚΟΥΛΑΚΗΣ ΣΑΒΒΑΣ**, ΔΕ, Ἱερά Μονή Βωσάκου, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 61.884.
19. **ΔΡΑΜΟΥΝΤΑΝΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 31.284.
20. **ΔΡΑΜΟΥΝΤΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**, ΤΕ, Ρουμελιῆ, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 6984 657126.
21. **ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Ἀρχιμανδρίτης, Προηγούμενος, Ἱερά Μονή Ρουστίκων, 740 55 Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 91.038.
22. **ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ**, ΠΕ, Οἰκονόμος, Μάχης Ποταμῶν 6, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. και fax 28310 28.651, κιν. 6976 681171.
23. **ΖΑΧΑΡΙΟΥΔΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, 700 03 Ἀγία Βαρβάρα Μονοφατισίου. Τηλ. 6980 991836.
24. **ΖΕΡΒΟΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ζωνιανά, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 61.254, 6974 024650.

- 25 **ΖΟΥΜΠΕΡΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, ΤΕ, Διάκονος. Ψυχουντάκη Στυλιανού 15, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 6974 906333.
26. **ΖΩΛΟΤΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Γάλλος, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 50.711.
27. **ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Χώνος, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 71.433.
28. **ΚΑΘΑΡΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. 28ης Οκτωβρίου 17, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 50.584 και 28.854.
29. **ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Σίσεσ, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 51.344.
30. **ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, ΠΕ, Οικονόμος. Σίσεσ, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 6977 140605.
31. **ΚΑΛΥΒΙΑΝΑΚΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Αρχιμανδρίτης, Ήγούμενος. Ίερά Μονή Ατάλης – Μπαλιῆ, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 94.274.
32. **ΚΑΜΑΡΙΤΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Τεσσάρων Παιδων, Άτσιπόπουλο, Τ.Θ. 4002, 741 00 Ρέθυμνο.

Τηλ. 28310 58.727 και 6945 648716.

33. **ΚΑΜΗΛΑΚΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Έμμ. Πορτάλιου 31, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 29.324 και 22.731.
34. **ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Άλφά, 740 52 Πέραμα. Τηλ. 28340 23.379.
35. **ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΔΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Άμπελάκι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 41.239.
36. **ΚΑΡΓΙΑΝΑΚΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Συβρίτου 6, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 26.330 και 22.871.
37. **ΚΑΤΣΙΠΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ρουσοσπίτι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 75.367.
38. **ΚΕΡΙΜΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Άνω Μαλάκι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 58.943.
39. **ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 31.293.
40. **ΚΛΕΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Π. Κορωναίου 26, 741 31 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 22.637 και 22.735.

41. **ΚΛΩΝΑΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛ**, ΠΕ, Οικονόμος. Κοῦμοι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6981 875540.
42. **ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ**, ΔΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Κράνα, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 61.732.
43. **ΚΟΠΑΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Μαρουλάς, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 71.923.
44. **ΚΟΤΖΑΜΠΑΣΑΚΗΣ ΗΛΙΑΣ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Γουλεδιανά, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 57.256.
45. **ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Χώνος, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 2810 26.32.38.
46. **ΚΟΥΜΕΝΤΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. 740 53 Σπήλι. Τηλ. 28320 22.558 και 6972 998014.
47. **ΚΟΥΤΑΝΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ἀτσιπόπουλο, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 25.607 και 6934 316263.
48. **ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Ἀρχιμανδρίτης, Ἡγούμενος, Ἱερά Μονή Ρουστίκων, 740 55 Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 91.205.
49. **ΚΥΡΙΑΝΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Στ. Μανι-
ουδάκη 29, 741 31 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 24.829 και 28.914.
50. **ΛΑΓΟΥΔΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Ἐμμ. Λαγοῦ 18, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 52.218.
51. **ΛΑΖΑΡΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Σωματάς, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 41.112.
52. **ΛΑΡΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Πρινές, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 32.215.
53. **ΛΕΛΕΔΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ἀργυρούπολη, 740 55 Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 81.377.
54. **ΛΕΛΕΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Μυριοκέφαλα, 740 55 Ἐπισκοπή. Τηλ. 28310 82.316.
55. **ΛΟΥΚΟΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΠΑΥΛΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Πανεπιστημίου Κρήτης 15, Πανόραμα Ἀτσιποπούλου, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 23.575 και 61.852.
56. **ΜΑΪΝΩΛΑΣ ΡΑΦΑΗΛ**, ΥΕ, Πνευματικός, Ἀρχιμανδρίτης, Ἡγούμενος, Ἱερά Μονή Δισκουρίου, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 41.277.
57. **ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Χρωμοναστήρι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 75.245.

58. **ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΔΕ, Οικονόμος. Γοργοποτάμου 16, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 6936 887982.
59. **ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ ΕΥΦΡΑΙΜ**, ΔΕ, Πνευματικός, Αρχιμανδρίτης, Ήγούμενος. Ίερά Μονή Άρσανίου. 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6936 040128.
60. **ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗΣ ΑΝΘΙΜΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Αρχιμανδρίτης. Ίερά Μονή Αγίου Παύλου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6974 344276.
61. **ΜΑΥΡΟΥΛΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Άγιος Κωνσταντίνος, 740 55 Ήπισκοπή. Τηλ. 28310 53.304 και 6981 028772.
62. **ΜΕΤΑΞΑΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ήμμ. Πορτάλιου 30, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 29.097 και 22.731.
63. **ΜΙΓΑΔΑΚΗΣ ΔΑΥΪΔ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Άξός, 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 2810 82.30.72, τηλ. και fax 28340 61.427.
64. **ΜΠΑΤΑΛΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ** (Γ. 1974, Δ. 2010, Π. 31-01-2011), ΔΕ, Οικονόμος. Ήμμ. Γενεράλη 3, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 6936 166052.
65. **ΜΠΕΜΠΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Άρχιερατικός Ήπίτροπος. Πρινές, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.340.
66. **ΜΥΡΘΙΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Άρχιερατικός Ήπίτροπος. Βενί, 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 41.144.
67. **ΜΥΣΤΡΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Άτσιπόπουλο, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.915.
68. **ΝΕΟΝΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ίωνίας 52, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 24.958.
69. **ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Γενικός Άρχιερατικός Ήπίτροπος. Μανούσου Μανούσασα 11, Πανόραμα Άτσιποπούλου, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 36.016, 50.582 και 29.039.
70. **ΞΕΝΙΚΑΚΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Γ. Βόλακα 17, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 51.424 και 29.039.
71. **ΟΝΤΣΕΣΚΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ**, ΠΕ, Πνευματικός, Οικονόμος. Άγιά, 740 52 Πέραμα. Τηλ. 6948 387627.
72. **ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Αρχιμανδρίτης, Ήγούμενος. Ίερά Μονή Βωσάκου, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 61.884.
73. **ΠΑΝΤΑΓΙΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΤΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Χάρκια, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6978 927387.

74. **ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Κάλυβος, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 28340 61.441.
75. **ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Ἀρχιμανδρίτης. Ἱερά Μονή Ἁγίας Ἀναστασίας Ρωμαίας, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 56.328.
76. **ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΔΕ. Κάλυβος, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 6972 895276.
77. **ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ**, ΔΕ, Οἰκονόμος. Ψηλορείτου 7, 741 33 Ρέθυμνο. Τηλ. 6983 723968.
78. **ΠΑΠΑΔΟΠΕΤΡΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ**, ΤΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Σκεπαστή, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 52031, 6984 147661.
79. **ΠΑΠΑΡΓΥΡΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Γεράνι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.443.
80. **ΠΑΤΤΑΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Κνωσοῦ 5, 741 32 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 55.784 καί 25.878.
81. **ΠΑΦΙΛΗΣ ΜΑΞΙΜΟΣ**, ΠΕ, Ἀρχιμανδρίτης. Ἀποσπασμένος εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Γαλλίας.
82. **ΠΕΤΙΤ ΠΑΥΛΟΣ**, ΤΕ, ἀποσπασμένος εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Μεξικοῦ.
83. **ΠΛΟΥΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, ΤΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Ἀνώγεια, 740 51 Ἀνώγεια. Τηλ. 6972 341981.
84. **ΠΟΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος Οἰκουμ. Θρόνου. Γωνιά, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.523 καί 25.878.
85. **ΠΟΛΥΜΙΑΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ρουμελιῆ, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 51.374.
86. **ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΠΕ, Οἰκονόμος. Ἀμνάτος, Τ.Θ. 5401, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6945 056045.
87. **ΠΥΘΑΡΟΥΛΙΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ**, ΥΕ, Πνευματικός, Ἀρχιμανδρίτης. Μαργαρίτες 740 52 Πέραμα. Τηλ. 28341 00.010.
88. **ΡΙΤΖΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ἅγιος Ἀνδρέας, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.610.
89. **ΡΟΥΣΣΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Γαράζο, 740 54 Γαράζο. Τηλ. 28340 41.006.
90. **ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Ἁγία Παρασκευή, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 27.804.
91. **ΣΑΡΡΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ἀτσιπόπουλο, 741 00

- Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 29.181 και 6944 919311.
92. **ΣΗΦΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Όρθες, 740 52 Πέραμα. Τηλ. 28340 92.211.
93. **ΣΗΦΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ**, ΔΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Σταυρωμένος, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 74.380 και 6974 768334.
94. **ΣΚΟΥΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. 740 51 Άνώγεια. Τηλ. 28340 31.281.
95. **ΣΚΟΥΡΙΤΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Χαλεβιανή Περιβολίων, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 26.823.
96. **ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Τ.Θ. 06, Άστέρη, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6948 946069.
97. **ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Ρουμελίη, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 28340 51.431.
98. **ΤΖΑΓΚΑΡΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Κυριάννα, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 83.183.
99. **ΤΖΑΓΚΑΡΑΚΗΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Βιράν Έπισκοπή, 740 52 Πέραμα. Τηλ. 28340 95.061.
100. **ΤΖΙΛΙΓΚΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, ΥΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Έλεύθερα, 740 52 Πέραμα. Τηλ. 6979 693655.
101. **ΤΣΑΒΛΙΔΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ**, ΔΕ, Διάκονος. Άποσπασμένος εις τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον.
102. **ΤΣΑΚΠΙΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Νέας Φώκαιας 41, Πλατανές, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 52.939, κιν. 6932 360763.
103. **ΤΣΕΡΒΑΚΗΣ ΠΕΤΡΟΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος. Λαγκά, 740 52 Πέραμα. Τηλ. 28340 23.467.
104. **ΤΣΙΛΙΜΠΩΚΟΣ ΕΥΜΕΝΙΟΣ**, ΠΕ, Αρχιμανδρίτης. Ίερά Μονή Άρκαδίου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 83.116.
105. **ΤΣΙΛΙΜΠΩΚΟΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Αρχιμανδρίτης. Ίερά Μονή Άρκαδίου, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 83.116.
106. **ΤΣΙΡΙΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, ΔΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Εξάντης, 740 57 Πάνορμο. Τηλ. 6934 205982.
107. **ΦΛΟΥΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ΠΕ, Πρωτοπρεσβύτερος. Καραμπουργά 21, Τ.Θ. 4845, Μισίρια, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6983 943728.
108. **ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΔΕ. Γεράνι, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6972 188914.

- 109. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΤΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Φραντζεσκιανά Μετόχια, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.343.
- 110. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Φραντζεσκιανά Μετόχια, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 31.975.
- 111. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ**, ΔΕ. Τ.Θ. 4037, Άτσιπόπουλον, 741 00 Ρέθυμνο. Τηλ. 6980 184958.
- 112. ΦΩΣΚΟΛΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**, ΔΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Χρωμοναστήρι, 74100 Ρέθυμνο. Τηλ. 6945 170856.
- 113. ΧΑΤΖΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Άγιος Κωνσταντίνος, 740 55 Έπισκοπή. Τηλ. 28310 91.098.
- 114. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, ΠΕ, Πνευματικός, Πρωτοπρεσβύτερος, Αρχιερατικός Έπίτροπος. Π. Μανουσάκη 18, 741 31 Ρέθυμνο. Τηλ. 28310 22.857 και 28.914.
- 115. ΨΑΡΑΥΤΗΣ ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ**, ΠΕ, Αρχιμανδρίτης. Αποσπασμένος εις τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον.

ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΙΕΡΕΙΣ

1. Άστρινάκης Κωνσταντίνος (6-3-60), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 28.574.
2. Βαλέργας Μανούσος (25-03-74), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 55.438.
3. Βουμβουλάκης Έμμανουήλ (14-12-60), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 75.081.
4. Γαλεράκης Νικόλαος (22-09-1969), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 81.326.
5. Γερωνυμάκης Έμμανουήλ (25-8-76), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28340 91.250.
6. Δάνδολος Δημήτριος (5-9-70), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28340 22.409.
7. Δεληγιώργης Έμμανουήλ (8-9-72), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 31.258.
8. Διαλεκτός Μιχαήλ (4-12-58), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28340 41.476.
9. Ζερβός Άθανάσιος (14-9-66), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28340 61.288.
10. Θεοδωράκης Νικόλαος (24-7-54), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28340 71.322.

11. Παπαδογιάννης Άνδρέας (30-1-58), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 71.263.
12. Ρουσσάκης Νικόλαος (27-12-71), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28340 91.418.
13. Σκαλίδης Ίωάννης (8-02-59), Πρωτοπρεσβύτερος Οίκουμ. Θρόνου. Τηλ. 28310 29.578.
14. Σουχλάκης Έμμανουήλ (22-4-62), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 61.426.
15. Φλουρής Παντελεήμων (13-12-1969), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 51.931.
16. Ψαθάκης Άνδρέας (29-06-68), Πρωτοπρεσβύτερος. Τηλ. 28310 41.073.

Τα διοικητικά στοιχεία της Μητροπόλεως έχουν ανανεωθεί την 1ην Οκτωβρίου 2018. Αλλαγές, οι όποιες προέκυψαν μετά την παραπάνω ημερομηνία θά περιληφθούν στο ήμερολόγιο του έπομένου έτους.

Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.imra.gr

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ (APPLICATION) ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου, ἀνταποκρινόμενη στίς σύγχρονες ποιμαν-

τικές ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν γιά ἄμεση, ἔγκαιρη καί ἔγκυρη ἐπικοινωνία μέ τούς πολυάριθμους χρήστες τῶν νέων τεχνολογιῶν καί προκειμένου νά καταθέσει τή μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ρεθυμνίων, ἀξιοποιώντας τά μέσα ταχύτατης διαδόσεως πληροφοριῶν καί εἰδήσεων τῆς ἐποχῆς μας, προχώρησε στή δημιουργία ἐφαρμογῆς (application), ἡ ὁποία εἶναι ἤδη διαθέσιμη δωρεάν στά ἠλεκτρονικά καταστήματα App Store καί Google Play, γιά ἐγκατάσταση στίς λεγόμενες «ἔξυπνες» συσκευές (smart devices) συστημάτων iOS καί Android ἀντίστοιχα.

Ἡ ἐφαρμογή αὐτή δημιουργήθηκε ἀπό τήν ρεθυμνιώτικη ἐταιρεία DesignGraphic καί θά λειτουργεῖ παράλληλα μέ τήν ἐπίσημη ἰστοσελίδα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως μας.

Μέ τήν παραπάνω ἐφαρμογή ἡ Ἱερά Μητρόπολη Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου εὐελπιστεῖ ὅτι θά παράσχει τήν δυνατότητα στο πληρῶμα τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, στοὺς πολλοὺς ἐπισκέπτες τοῦ τόπου μας καί στοὺς ὅπου γῆς ἐνδιαφερομένους νά ἀντλοῦν πληροφορίες γιά τήν ζωή καί τήν δράση τῆς Ἐκκλησίας καί γιά σημαντικά στοιχεῖα τῆς Ἱστορίας καί τῆς Ὁρθόδοξης Πολιτισμικῆς μας Παράδοσης. Πιά τόν λόγο αὐτό, στό μέλλον θά καταστεῖ δυνατή ἡ παρουσία τῆς ἐφαρμογῆς καί σέ ἄλλες γλώσσες.

Ἐπιθυμία μας εἶναι ἡ ἐφαρμογή αὐτή νά λειτουργεῖ, ἰδιαίτερα στοὺς δυσχερεῖς αὐτοὺς γιά τόν λαό μας καιροῦς, σάν ἓνα χρήσιμο ἐργαλεῖο πληροφόρησης.

**ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΤΕΥΧΩΝ 35 ΚΑΙ 36
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
«ΝΕΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗ»**

**1) ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ 35
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ**

Τό υπ' αριθμ. 35 τεύχος τής *Νέας Χριστιανικής Κρήτης* εκδόθηκε στον απόηχο των έορτασμών τής Έκατονπεντηκονταετηρίδος του Όλοκαυτώματος τής Ίερās Μονής Άρκαδίου και περιλαμβάνει πολλά σχετικά θέματα που αποτέλεσαν έργασίες και παρουσιάσεις ειδικών έπιστημόνων σε εκδηλώσεις οι όποιες έλαβαν χώρα τό 2016.

Μία τέτοια εκδήλωση μέ τήν καλή συνεργασία του Πανεπιστημίου Κρήτης και τής Ιστορικής και Λαογραφικής Έταιρείας Ρεθύμνης στην Έπιστημονική Ημερίδα που συνδιοργάνωσαν τήν 2α Νοεμβρίου 2016 μέ θέμα: «Άρκάδι: Λογοτεχνία, Διδακτική, Ίστορία», καθώς και μία ακόμη του Συνδέσμου Φιλολόγων Ρεθύμνου στην Έσπερίδα που διοργάνωσε

τήν 30ή Ίανουαρίου 2017 μέ θέμα: «Άρκαδική Έθελοθυσία. Άνιχνεύοντας κώδικες ανάγνωσης του άγώνα και τής θυσίας στην τέχνη».

Περιλαμβάνει ακόμη κάποιες μελέτες έκλεκτών συγγραφέων, οι όποιες έρχονται να προσθέσουν χρυσές ψηφίδες στο μεγάλο ψηφιδωτό τής Ίστορίας τής Κρήτης και ιδιαίτερα τής Έκκλησιαστικής τής Ίστορίας.

2) ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ 36 ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τό υπ' αριθμ. 36 τεύχος τῆς *Νέας Χριστιανικῆς Κρήτης* περιλαμβάνει κείμενα πού γράφτηκαν στή μνήμη τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ ἀνδρός καί ἀγιογράφου Φωτίου Κόντογλου, πενήντα χρόνια μετά τήν κοίμησή του, καί παρουσιάσθηκαν σέ Ἡμερίδα μέ θέμα: «*Μνήμη Φωτίου Κόντογλου - 50 χρόνια ἀπό τήν κοίμησή του (1965-2015)*», πού διοργάνωσαν ἡ Ἱερά Μητρόπολη Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου, ἡ Ἱστορική καί Λαογραφική Ἐταιρεία Ρεθύμνης καί ὁ Σύνδεσμος Ἱεροψαλτῶν Νομοῦ Χανίων «Γεώργιος ὁ Κρής», τή Δευτέρα 15η Ἰουνίου 2015, στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τεσσάρων Μαρτύρων τῆς πόλεως Ρεθύμνης.

Περιλαμβάνει ἀκόμη ἐξαιρετικές πρωτότυπες ἐργασίες, δύο τοῦ κ. Μιχαήλ Τρούλη, τοῦ κ. Κωστή Ἠλ. Παπαδάκη, τοῦ κ. Ἰωάννου Ἠλ. Βολανάκη, τοῦ κ. Νικολάου Ἰ. Δερεδάκη, τῆς κ. Ντενίτς-Χλόης Ἀλεβίζου καί τῆς κ. Ἀλεξάνδρας Ζερβοῦ, καθώς καί κάποια βιβλιογραφικά σημειώματα.

Θερμές εὐχαριστίες ἀπευθύνονται στόν Ἐντιμολ. κ. Μιχαήλ Τρούλη, Ἄρχοντα Ἱερομνήμονα τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί Διευθυντή Συντάξεως τῆς Νέας Χριστιανικῆς Κρήτης, καί στήν κ. Ἐλενα Νταντῆ, οἱ ὅποιοι φροντίζουν καί ἐπιμελοῦνται στοργικά κάθε τεύχος τοῦ περιοδικοῦ.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

• Ίερά Μητρόπολις Ρεθύμνης και Αύλοποτάμου

Γραφεία: 28310 22.415

Γενικό Φιλόπρωχο Ταμείο: 28310 29.245

• Αντιπεριφέρεια Ρεθύμνης

Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη: 28313 40.701, 40.800, 40.797

• Δήμος Ρεθύμνης

Γραφείο Δημάρχου: 28313 41.301-5

ΚΕΠ Ρεθύμνου: 28313 40.101-114

ΚΕΠ Άτσιποπούλου: 28310 32.414

ΚΕΠ Πηγής: 28310 73.960

ΚΕΠ Έπισκοπής: 28313 41.621-2

• Δήμος Άνωγείων

Τηλεφωνικό Κέντρο: 28340 32.500

• Δήμος Μυλοποτάμου

Γραφείο Δημάρχου: 28343 40.390

Τηλεφωνικό Κέντρο: 28343 40.300

• Στρατός

Στρατόπεδο «Θεοδωράκη»: 28310 22.808

Στρατολογική Υπηρεσία Κρήτης: 2813 400.100, 400.112

• Άστυνομία

Άστυνομικός Διευθυντής Ρεθύμνου: 28310 22.238

Διεύθυνση Άστυνομίας Ρεθύμνου: 28310 88.100

Γραφείο Άστυνόμευσης-Άσφάλειας Ρεθύμνου: 28310 88.120

Άστυνομικό Τμήμα Ρεθύμνου: 28310 88.150, 88.154-5

Τμήμα Τροχαίας Ρεθύμνου: 28310 88.160, 88.163

Τμήμα Τουριστικής Άστυνομίας Ρεθύμνου: 28310 53.450, 28156

Γραφείο Διαβατηρίων: 28310 88.187

Άστυνομικό Τμήμα Άνωγείων: 28340 32.550, 32.553

Άστυνομικό Τμήμα Έπισκοπής: 28310 61.700, 61.207

Άστυνομικό Τμήμα Περάματος: 28340 22.222, 22.349

Τμήμα Άσφάλειας Περάματος: 28340 22.998, 22.812

Τμήμα Δοκίμων Άστυφυλάκων Ρεθύμνου: 28310 40.102

• Λιμεναρχείο Ρεθύμνου: 28310 20.248, 55.140

• Πυροσβεστική Υπηρεσία Ρεθύμνου

Τηλεφωνικό Κέντρο: 28310 22.222, 35.288

Κέντρο Άμεσης Έπέμβασης: 199

• Δικαστήρια Ρεθύμνου

Πρωτοδικείο Ρεθύμνου: 28310 22.209

Εισαγγελία Ρεθύμνου: 28310 22.211

Ειρηνοδικείο Ρεθύμνου: 28310 22.591, 56.059

ΟΝΟΜΑΤΕΠΙΘΥΝΥΜΟ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΙΘΥΝΥΜΟ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στό εξώφυλλο:
Ὁ ἅγιος Ματθαῖος
ὁ ἐκ Γερακαρίου Ἀμαρίου
καὶ ἐν Ρεθύμνῃ μαρτυρήσας
ἐν ἔτει ,ΑΨ' (1700).
Φορητὴ εἰκόνα (2010),
ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Ἀντωνίου Λίτινα.

Στό ἐσωτερικό τοῦ Ἡμερολογίου
δημοσιεύονται εἰκόνες τῶν ἀγιογράφων:

Πρωτ. Σπυρίδωνος Παπαϊωάννου
Πρωτ. Νικολάου Ρουσσάκη
καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νικολάου Ρουσσάκη
Βακάκη-Μυλωνάκη Χριστίνας
Καλαϊτζαντωνάκη Σπυρίδωνος
Λίτινα Ἀντωνίου
Ρουκούδη Ἐμμανουήλ
Σηφάκη Ἐμμανουήλ
Χειρακάκη Γεωργίου
Χρηστίδη Γεωργίου

Τό Ἡμερολόγιο τοῦ ἔτους 2019
ἐκδίδεται μέ τήν πρόνοια
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ.κ. ΕΥΓΕΝΙΟΥ,
καί τήν ἐπιμέλεια
τοῦ Παν. Ἀρχιμ. Ρωμανοῦ Ἀναστασιάδη
καί τοῦ κ. Ἐμμανουήλ Γοργοράπτη, πτ. Θεολογίας.
Τά ἔσοδα διατίθενται ὑπέρ
τοῦ κοινωνικοῦ καί πνευματικοῦ ἔργου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

